DJELOTVORNOST ISTRAGA ZLOSTAVLJANJA U CRNOJ GORI

2022–2025.

HRA MONTENEGRO HUMAN RIGHTS ACTION | AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

DJELOTVORNOST ISTRAGA ZLOSTAVLJANJA U CRNOJ GORI 2022–2025.

Izdavač
Akcija za ljudska prava
Human Rights Action (HRA)
Ulica Baku, Green level, ulaz br. 1
81 000 Podgorica, Crna Gora
Tel: 020/232-348
hra@t-com.me
www.hraction.org

Autori
Bojana Malović
Jovan Bojović

Uredila
Tea Gorjanc-Prelević

Prelom i dizajn
Artbuk d. o. o.

Naslovnica
Fotografije policijske torture koje su službenici razmjenjivali sa pripadnicima organizovanih kriminalnih grupa na SKY aplikaciji, objavio portal Vijesti

Finansira Evropska unija

HRA MONTENEGRO HUMAN RIGHTS ACTION | AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

Ministarstvo javne uprave

Izvještaj je nastao u okviru projekta „Ujedinjeni protiv zlostavljanja i nekažnjivosti", koji sprovode Akcija za ljudska prava i Centar za ženska prava, a koji finansijski podržava Evropska unija i kofinansira Ministarstvo javne uprave Crne Gore.

Sadržaj izvještaja ne odražava nužno stavove donatora i za njega je isključivo odgovorna Akcija za ljudska prava.

DJELOTVORNOST ISTRAGA ZLOSTAVLJANJA U CRNOJ GORI

2022–2025.

Akcija za ljudska prava / Human Rights Action – HRA

Podgorica,
februar 2026.

SADRŽAJ

UVOD 6

ZAKLJUČCI I PREPORUKE 10

ZAKLJUČCI 10

1. POSTUPANJE TUŽILAŠTVA 28
   1.1. Statistički prikaz 28
   1.2. Struktura prijava i optuženja prema vrsti krivičnog djela (2022–2025) 30
   1.3. Obavezujuće Uputstvo Vrhovnog državnog tužioca 33
   1.4. SKY predmeti 38

2. MONITORING SUDSKIH POSTUPAKA 42
   2.1. Osnovni podaci o posmatranim suđenjima i procesnoj dinamici 42
   2.2. Struktura predmeta i optuženih 43

3. IZVJEŠTAJI O POSMATRANIM PREDMETIMA 45
   3.1. Osnovni sud Bar – Predmet: K br. 66/24 45
   3.2. Osnovni sud Kotor – Predmet: K br. 268/23 48
   3.3. Osnovni sud Kotor – Predmet: K br. 171/23 50
   3.4. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 103/21 51
   3.5. Osnovni sud Podgorica – Predmet K br. 565/22 53
   3.6. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 701/23 56
   3.7. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 757/23 58
   3.8. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 762/23 62
   3.9 Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 14/24 65
   3.10. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 382/22 66
   3.11. Osnovni sud Cetinje – Predmet K: br. 142/24 70
   3.12. Osnovni sud Cetinje – Predmet: K br. 57/23 73

3.13. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 819/24 75
3.14. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 684/24 78
3.15. Osnovni sud Nikšić – Predmet: K br. 220/24 80

4. PREGLED SUDSKE PRAKSE 82
4.1. Ishodi postupaka 83
4.2. Slučajevi koji su doveli do prestanka radnog odnosa policijskih službenika 86
4.3. Predmeti u kojima je nastupila apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja 88
4.4. Primjena mjera bezbjednosti 90

5. PRAKSA USTAVNOG SUDA CRNE GORE 92

6. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U PREDMETIMA SA OBILJEŽJIMA TORTURE 97
6.1. Pregled postupanja 97

7. ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE 102
7.1. Pregled postupanja 102
7.1. Nečovječno i ponižavajuće postupanje 104
7.3. Ponižavajuće postupanje 108
7.4. Pravo na djelotvornu istragu 110

8. UPRAVA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA 112
8.1. Pregled postupanja 112
8.2. Slučajevi nedjelotvornog postupanja UIKS 116
8.3. Zaključak 118

9. SPECIJALNA BOLNICA ZA PSIHIJATRIJU „DOBROTA“ KOTOR 120
9.1. Nadležnost 120
9.2. Pregled postupanja 122

UVOD

Obaveza Crne Gore da zabrani i suzbija sve oblike zlostavljanja proističe iz njenog Ustava i ratifikovanih međunarodnih ugovora za zaštitu ljudskih prava. Za zlostavljanje nema opravdanja. Radi se o apsolutno zaštićenom pravu od kojeg nije dozvoljeno odstupanje ni za vrijeme rata ili vanrednog stanja. Država ne smije da toleriše svoje službenike koji nezakonito primjenjuju silu.

Rukovodioci policije, zatvora, bolnica, ustanova za smještaj maloljetnika, dužni su da sprečavaju takve povrede ljudskog integriteta, a ako do njih dođe, ne smiju da ih podržavaju, nego moraju da obezbijede da takvo postupanje bude kažnjeno. U svakom slučaju ozbiljnih i uvjerljivih navoda ili indicija o zlostavljanju državno tužilaštvo mora da sprovede djelotvornu istragu, po međunarodnim standardima, što znači da se hitno i nepristrasno utvrdi šta se dogodilo i da se temeljno prikupe dokazi koji omogućavaju sudu da utvrdi odgovornost i izrekne adekvatnu kaznu. Pored toga, oni koji su oštećeni zlostavljanjem imaju pravo da budu uključeni u istragu i informisani o tome kako ona napreduje.

U Crnoj Gori, međutim, dugogodišnja praksa je ukazivala na strukturne nedostatke u istragama policijskog i zatvorskog zlostavljanja i obrazac nekažnjivosti. Samo od sticanja nezavisnosti 2006. godine zabilježen je niz ozbiljnih i javnosti dobro poznatih slučajeva u kojima navodi o torturi i zlostavljanju nisu dobili djelotvoran institucionalni odgovor. Među njima su zlostavljanje tokom policijske operacije „Orlov let“, zlostavljanje korisnika Zavoda „Komanski most“, više slučajeva prebijanja u istražnom zatvoru u Podgorici i prostorijama policije (Vladana Kljajić, Aleksandar Pejanović, Igor Milić i Dalibor Nikezić), te zlostavljanje građana posebno u policiji u Beranama.

U ovim i sličnim predmetima, oštećenima do 2015. godine i izmjena Zakona o Ustavnom sudu nije bio obezbijeđen djelotvoran pravni lijek protiv propusta policije, tužilaštva i sudova da sprovedu adekvatne istrage koje bi mogle da dovedu do kažnjavanja odgovornih za zlostavljanje.

Ustavni sud Crne Gore je od 2017. do kraja 2025. godine u devet predmeta utvrdio povredu ovog prava zbog nedjelotvornih istraga. Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) je u pet predmeta u protekloj deceniji protiv Crne Gore utvrdio kršenje procesne obaveze sprovođenja djelotvorne istrage navoda o zlostavljanju, uključujući policijsko i zatvorsko nasilje, gubitak života i etnički motivisane napade (Milić i Nikezić protiv Crne Gore; Siništaj i drugi protiv Crne Gore; Baranin i Vukčević protiv Crne Gore; Ranđelović i drugi protiv Crne Gore; Alković protiv Crne Gore).

Iako su u nekim slučajevima žrtvama dosuđene novčane naknade štete zbog nedjelotvornih istraga, počinioci po pravilu nisu identifikovani ni procesuirani, niti je poznato da je odgovornost starješina službenika koji su sprovodili zlostavljanje ozbiljno ispitivana. Tako je naknada štete ostala jedina i nedovoljna forma reparacije za žrtve.

Kontinuitet problema potvrđuju i nalazi Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i drugog nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), koji je Crnu Goru u posljednjih pet godina posjetio čak tri puta.

Nakon posjete 2022. godine, Komitet je zaključio da osobe lišene slobode i dalje trpe „značajan rizik od zlostavljanja“ i da je od 2017. ostvaren „vrlo mali napredak“. Tokom razgovora na visokom nivou 2024. godine, CPT je naglasio da su neophodne brze i efikasne istrage, sankcije srazmjerne težini djela, nulta tolerancija prema solidarnosti sa zlostavljačima, te jačanje zaštite uzbunjivača i tužilačkih kapaciteta.

Preliminarni nalazi CPT-a nakon posjete 2025. godine dodatno ukazuju na izostanak sistemskih poboljšanja: u pojedinim ustanovama zatvorenog tipa uslovi su ocijenjeni lošijim nego ranije, što potvrđuje da država nije preduzela dovoljno mjera za suzbijanje torture i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja. Sveobuhvatni izvještaj, uključujući ocjenu djelotvornosti istraga, očekuje se u julu ove godine.

Kako primjena preporuka CPT, kao i sprovođenje djelotvornih istraga („obezbjeđivanje hitnog pravosudnog odgovora“) u slučajevima zlostav-

ljanja predstavljaju završno mjerilo za zatvaranje pregovaračkog Poglavlja 23 u procesu pristupanja Evropskoj uniji, nalazi CPT kao i ovog izvještaja ukazuju da Crna Gora ove godine mora intenzivno da se potrudi da dostigne očekivani nivo zaštite od torture.

Akcija za ljudska prava – Human Rights Action (HRA) od 2011. godine izvještava o istragama prijava zlostavljanja u Crnoj Gori, posmatrajući ih u odnosu na međunarodne standarde. Pored toga, HRA je u posljednjih deset godina obezbjeđivala i pravnu pomoć žrtvama zlostavljanja i tako doprinijela istorijski važnim odlukama Ustavnog suda Crne Gore u kojima je prvi put utvrđeno kršenje zabrane torture i prvi put u sudskoj praksi prepoznat procesni aspekt zabrane mučenja, odnosno standard djelotvorne istrage[1].

Ovaj izvještaj se nadovezuje na prethodni izvještaj HRA o djelotvornosti istraga u periodu 2020–2021. godine i pruža prikaz procesuiranja prijava zlostavljanja od strane tužilaštva, sudova i Ustavnog suda, kao i rezultate sprovođenja disciplinskih postupaka od strane Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS), Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda (Ombudsman), te Specijalne bolnice za psihijatriju u Dobroti (SBP) u posljednje četiri godine, odnosno od 2022. do kraja 2025. godine. Ocjene su date u mjeri u kojoj je bilo moguće ostvariti uvid u relevantne podatke, kako je u izvještaju i precizirano.

Posebno su praćena suđenja u 15 krivičnih postupaka za krivična djela zlostavljanja u širem smislu (zlostavljanje, mučenje, iznuđivanje iskaza, laka i teška tjelesna povreda i nasilničko ponašanje), u periodu od 15. oktobra 2024. do 15. oktobra 2025. godine, u cilju ocjene usklađenosti prakse sa međunarodnim standardima i davanja preporuka za unapređenje „hitnog pravosudnog odgovora“ u slučajevima zlostavljanja, što je završno mjerilo u Poglavlju 23.

1 Radi se o odlukama po ustavnim žalbama koje je izvršna direktorica HRA Tea Gorjanc-Prelević podnijela za Branimira Vukčevića i Momčila Baranina (slučaj „Zlatarske ulice“) i Milorada Martinovića, zbog nedjelotvorno istraženog policijskog zlostavljanja nad njima u oktobru 2015. godine.

Izvještaj objavljujemo u okviru projekta „Ujedinjeni protiv zlostavljanja i nekažnjivosti” koji su HRA i Centar za ženska prava sprovodile posljednje dvije godine (2024–2025) zahvaljujući finansijskoj podršci Evropske unije i Ministarstva javne uprave Crne Gore.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

ZAKLJUČCI

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

U posljednje četiri godine (2022-2025) osnovna državna tužilaštva su formirala 268 predmeta po prijavama zlostavljanja od strane državnih službenika, protiv najmanje 424 osobe. Optužni akt je podignut u 57 predmeta, tj. otprilike u svakom petom slučaju (21%), dok je polovina prijava (52%) odbačena, a skoro trećina (27%) ostala neriješena, uključujući zaostatke iz ranijih godina.

Nakon izraženog pada stope optuženja u 2023. godini (9,2%), u posljednje dvije godine je došlo do porasta (27–32%), uz veći obuhvat predmeta i češće individualizovanje odgovornosti, što ukazuje na određenu stabilizaciju i postepeno jačanje tužilačkih kapaciteta.

Struktura prijava i optuženja pokazuje razlike u učestalosti određenih vrsta zlostavljanja i efikasnosti procesuiranja po vrstama djela.

Krivično djelo zlostavljanje dominira po učestalosti, sa ukupno 140 prijava u periodu 2022–2025, i čini oko polovine prijava (52%). U istom periodu je došlo do optuženja u 36 predmeta, što čini četvrtinu (26%) ukupnog broja prijavljenih slučajeva. Primjetan je porast broja prijava, sa 13 u 2022. godini na 56 u 2025. godini. Stopa optuženja po godinama se kreće od 11% do 41%, s najvišom stopom optuženja u 2024. godini, ali i najvećim brojem prijava u 2025. godini.

Mučenje je prijavljeno 23 puta u posljednje četiri godine, i čini oko 8,6% ukupnog broja prijava zlostavljanja. Uočava se kontinuiran i postepen porast broja prijava sa po tri u 2022. i 2023, na šest u 2024, te 11 u 2025. godini. Efikasnost procesuiranja je znatno niža u odnosu na zlostavljanje: podignute su četiri optužnice, u oko 17% ili šestini predmeta, dok u dvije godine (2022. i 2025.) nije bilo optuženja.

Za iznuđivanje iskaza bilo je 18 prijava (6,7%), podignuto je 10 optužnih akata, što znači da je do optuženja došlo u svakom drugom slučaju (56%), što ujedno predstavlja i najveću stopu optuženja po vrsti krivičnog djela. Broj prijava raste (sa 3 u 2022. do 8 u 2025. godini).

Podaci pokazuju da se prijave najtežih oblika zlostavljanja – mučenje i iznuđivanje iskaza – ne smanjuju, već bilježe porast iz godine u godinu. Konkretno, u 2025. godini, državno tužilaštvo je primilo najviše prijava za zlostavljanje, mučenje i iznuđivanje iskaza (75) u posljednje četiri, odnosno četiri puta više nego u 2022. godini (19).

Treba imati u vidu i da se ne prijavljuju svi slučajevi zlostavljanja do kojih dođe u zatvorenim ustanovama kao što su policijske prostorije, zatvori, psihijatrijska bolnica, kao i da je moguće podnošenje lažnih prijava. HRA i ovom prilikom poziva sve koji su bili žrtve zlostavljanja da to prijave, da za to obezbijede dokaze u vidu medicinskih nalaza i da nam se obrate u slučaju potrebe za pravnom pomoći.

Obavezujuće uputstvo koje je u maju 2024. donio Vrhovni državni tužilac Milorad Marković za postupanje u predmetima u kojima postoji osnov sumnje na povredu člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EK), doprinijelo je većoj efikasnosti u novoformiranim predmetima u kojima su policijski službenici ili službenici Uprave za izvršenje krivičnih sankcija osumnjičeni za mučenje, iznuđivanje iskaza, zlostavljanje ili nanošenje teških tjelesnih povreda.

Međutim, Uputstvom nije obuhvaćeno zlostavljanje u ustanovama zatvorenog tipa, poput Centra Ljubović, Zavoda Komanski most, Specijalne bolnice Dobrota i drugih institucija u kojima borave lica lišena slobode ili sa ograničenim kretanjem, iako su i ta mjesta posebno rizična za zloupotrebe i zahtijevaju pojačan nadzor i hitno reagovanje. Uputstvo se ne odnosi ni na krivična djela lake tjelesne povrede i nasilničkog ponašanja, iako i ona mogu sadržati elemente nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja. U praksi su zabilježeni slučajevi u kojima su policijski službenici, i van službene dužnosti, u svojstvu „privatnog obezbjeđenja“, nanosili tje-

lesne povrede građanima, pri čemu su očigledno koristili autoritet i položaj koji proizlazi iz njihove funkcije. Takođe, evidentirano je i da su lake tjelesne povrede nanošene službenim pištoljem, ali van službene dužnosti. Takvi incidenti takođe zahtijevaju sistematsko praćenje i evidentiranje.

Zaostaci iz ranijih godina (38 predmeta formiranih prije 2025. godine) i dalje ukazuju na nedosljednu primjenu raspoloživih procesnih mjera.

Veoma rijetko su primjenjivana audiovizuelna snimanja saslušanja, kao i radnje prepoznavanja osumnjičenih i izdavanje obavezujućih uputstava u predmetima koji neopravdano dugo traju.

Nepoštovanje obaveze da se u predmetima koji neopravdano dugo traju izdaju obavezujuća uputstva je zabrinjavajuće. Sama činjenica da se predmet u fazi izviđaja zadržava duže od propisanog roka ukazuje na postojanje problema u prikupljanju dokaza, koordinaciji sa policijom ili organizaciji rada, koje postupajući tužilac često ne može samostalno prevazići, zbog čega je intervencija rukovodilaca kroz obavezujuća uputstva od ključnog značaja za uklanjanje zastoja.

Postoji više dugotrajnih i neriješenih predmeta: npr. ni preko pet godina nakon podnošenja prijave iznuđivanja iskaza od Jovana Grujičića tužilaštvo i dalje nema odgovor na pitanje ko ga je u zgradi Centra bezbjednosti Podgorica mučio kako bi od njega iznudio samooptužujući iskaz za postavljanje eksplozivne naprave na kuću Duška Golubovića i hotel Grand 2020. godine, niti ko je sve mučio Benjamina Mugošu u iste svrhe u okviru istog predmeta; još nije utvrđeno ni ko je u Nikšiću tukao maloljetnog A.C. tokom protesta 2021. godine, kao ni ko je iznuđivao samooptužujući iskaz od Stefana Markovića tokom ispitivanja u prostorijama CB Podgorica 2020. godine, ili od Ćazima Turuskovića u istrazi „bombaških napada" na Welder Pub i Ugostiteljski objekat Štrudlu početkom maja 2020. godine, itd.

Evidentirani su i slučajevi u kojima su krivične prijave iz ranijeg perioda odbacivane zbog navodne zastarjelosti, iako zastarjelost, prema dostupnim podacima, nije nastupila.

Državno tužilaštvo je do sada procesuiralo samo tri predmeta koja su bila predmet pažnje javnosti povodom objave fotografija i transkripata iz SKY aplikacije, a koji upućuju na to da su pripadnici Odsjeka za posebnu operativnu podršku Uprave policije učestvovali, prisustvovali ili bili upoznati sa vršenjem torture nad osobama lišenim slobode tokom 2020-2021. U jednom (četvrtom) predmetu je odbačena krivična prijava, a jedan (peti) je u fazi izviđaja.

Pored navedenih pet, u javnosti su se, na osnovu izjava advokata oštećenih, pojavile informacije da se na SKY fotografijama nalaze još tri osobe koje su zlostavljane. Međutim, tužilaštvo te navode nikada nije zvanično potvrdilo, niti je poznato da su u tim slučajevima preduzimane bilo kakve radnje radi utvrđivanja odgovornosti policijskih službenika.

Zapažanja o radu tužilaštva tokom monitoringa suđenja, slijede u nastavku.

MONITORING SUĐENJA

Monitori su u periodu od godinu dana, od oktobra 2024. do oktobra 2025. godine, pratili suđenja u 15 predmeta, u kojima su policijski službenici optuženi za krivična djela zlostavljanje, mučenje, iznuđivanje iskaza, nasilničko ponašanje, i zlostavljanje i nasilničko ponašanje u sticaju sa teškom tjelesnom povredom.

Za to vrijeme je bilo zakazano 135 ročišta glavne rasprave, od kojih je 87 održano (64%), a 48 nije (36%). Drugim riječima, svako treće ročište je odloženo, što ukazuje na izražene zastoje i narušenu procesnu dinamiku. Ročišta su u prosjeku zakazivana u razmaku od oko mjesec dana, pri čemu su u pojedinim predmetima zakazivana i dva dana uzastopno, dok su u drugim pravljeni razmaci i do tri mjeseca.[2]

2 U ovim slučajevima razlozi su bili objektivni – podnošeni su zahtjevi za izuzeće sudija ili je bilo potrebno pružanje međunarodne pravne pomoći.

Razlozi odlaganja najčešće su bili nedolazak svjedoka, neuredna dostava sudskih poziva, izostanci punomoćnika, kao i odlučivanje o procesnim zahtjevima (izuzeće sudije, izdvajanje spisa i slično), što je nerijetko rezultiralo višemjesečnim prekidima između pretresa.

Sudski nalozi za dovođenje svjedoka ili dostavu poziva često nisu izvršavani blagovremeno od strane Uprave policije, a sudu su dostavljani nepotpuni ili zakašnjeli odgovori. Takvo postupanje je neposredno dovodilo do ponovnih odlaganja ročišta i prekida kontinuiteta suđenja. U pojedinim predmetima naredbe za prinudno dovođenje ostajale su neizvršene, naročito kada se radilo o kolegama optuženih. Ovakva praksa ne samo da usporava postupke i onemogućava pravovremeno izvođenje ključnih dokaza, već ozbiljno narušava percepciju institucionalne odgovornosti, nezavisnosti i nepristrasnosti policije u predmetima koji se odnose na navode o policijskoj torturi i zlostavljanju.

Dodatne zastoje uzrokuje i sporost sistema međunarodne pravne pomoći. Izostanak pravovremenih povratnih informacija o uručenju poziva stranim državljanima putem zamolnica, kao i dugi rokovi za postupanje po tim zahtjevima, dovode do višemjesečnih prekida u vođenju postupaka i otežavaju izvođenje ključnih dokaza.

Uočena je i učestala upotreba procesnih mehanizama, poput zahtjeva za izuzeće, predloga za izdvajanje dokaza iz spisa, ponovnih saslušanja i drugih prigovora o kojima se odlučuje van glavnog pretresa. Iako se radi o zakonitim procesnim pravima stranaka, njihova kumulativna, ponavljana i prečesta upotreba u praksi je dovodila do prekida suđenja i dugotrajnih zastoja, bez značajnijeg doprinosa razjašnjenju činjeničnog stanja.

Problem dugotrajnog odlučivanja viših sudova o procesnim pitanjima posebno je došao do izražaja u jednom predmetu pred Osnovnim sudom u Podgorici, gdje su spisi, zbog odlučivanja o zahtjevu za izdvajanje dokaza, bili upućeni Višem sudu, nakon čega je uslijedio faktički zastoj postupka u trajanju od gotovo godinu dana.

U pojedinim predmetima uočena je izrazita pasivnost državnog tužilaštva tokom izvođenja dokaza, naročito prilikom ispitivanja oštećenih i svjedoka. Dok su okrivljeni i njihovi branioci postavljali veliki broj pitanja, tužilaštvo je često ostajalo bez aktivne procesne uloge, postavljajući minimalan broj pitanja ili ih uopšte ne postavljajući. Takav pristup negativno utiče na temeljitost postupka i sposobnost tužilaštva da efikasno nosi teret dokazivanja. U pojedinim predmetima su optužbu zastupali savjetnici ili zamjenski tužioci koji nisu bili adekvatno upoznati sa spisima, što dodatno ukazuje na probleme u institucionalnoj pripremljenosti i kontinuitetu zastupanja. Takođe, pojedina suđenja su se faktički pretvarala u nastavak istrage, jer brojni dostupni dokazi nisu prikupljeni blagovremeno, što je dovodilo do odugovlačenja postupaka i slabljenja procesne pozicije oštećenih.

Iako je u većini posmatranih predmeta (80%) bilo po više okrivljenih u jednom predmetu - u pojedinim slučajevima i do pet, nisu zabilježena značajnija odlaganja ročišta zbog njihovog odsustva. Izostanci su bili rijetki i uglavnom opravdani zdravstvenim razlozima. Sud je u jednom predmetu pokazao odlučnost da spriječi opstrukcije, tako što je upozorio na mogućnost određivanja pritvora zbog ponovljenih nedolazaka istog okrivljenog. Primjenjivan je i izuzetak iz čl. 457 ZKP (Nedolazak okrivljenog), pa su održavana ročišta i bez prisustva okrivljenog, tako što su izvođeni dokazi koji nisu vezani za njegovo postupanje, već su se odnosili na postupanja preostalih službenika, čime je spriječeno nepotrebno odlaganje suđenja.

SUDSKA PRAKSA

U posljednje četiri godine pravosnažno je okončano 28 krivičnih postupaka zbog zlostavljanja u širem smislu od strane državnih službenika. U 21 predmetu (75%) donijete su osuđujuće presude, kojima su 34 policijska službenika proglašena krivim. Pet predmeta (18%) je završeno oslobađajućim presudama za 14 službenika, dok su u dva predmeta (7%) optužbe protiv pet službenika odbijene zbog nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja.

Suđenja su sprovođena u roku od jedne do pet i po godina, koliko je trajalo suđenje u kom je nastupila apsolutna zastara krivičnog gonjenja. Podsjećamo da je CPT u izvještaju o posjeti Crnoj Gori 2022. godine kao dugo kritikovao trajanje postupaka od dvije godine poslije podnošenja prijave i podizanja optužnice.[3]

Najviše predmeta se odnosilo na krivično djelo zlostavljanje (21), uključujući zlostavljanje u sticaju sa drugim krivičnim djelima, jedan predmet na krivično djelo iznuđivanje iskaza, tri na krivično djelo teška tjelesna povreda, jedan na krivično djelo laka tjelesna povreda i dva na krivično djelo nasilničko ponašanje. U posljednje četiri godine nije bilo presuda za krivično djelo mučenje.

U pogledu sankcija, efektivne kazne zatvora izrečene su osmorici službenika (23,6%), kazna kućnog zatvora šestorici (17,6%), dok su uslovne osude dominirale kao i u prethodnom periodu, izrečene su u gotovo 60% slučajeva – za 20 službenika. Ovako blaga kaznena politika, zasnovana pretežno na uslovnim osudama i kratkotrajnim zatvorskim kaznama do šest mjeseci, dovela je do toga da je, uprkos utvrđenoj krivičnoj odgovornosti 34 službenika, samo njih pet, zbog visine izrečene sankcije, udaljeno iz službe. Podsjećamo da je CPT izričito kritikovao blagu kaznenu politiku u svom izvještaju o posjeti Crnoj Gori 2022. godine.[4]

U posljednje četiri godine, primjetan je porast kako stope osuđujućih presuda, tako i blagog pooštravanja kaznene politike u odnosu na raniji period, ali i dalje nedovoljno. Dok je od 2013. do 2021. godine bilo osuđeno oko 61% optuženih službenika, u novijem periodu osuđeno je 75%. Istovremeno, udio efektivnih kazni zatvora porastao je sa oko 10% na 23,6%, uz dodatnih 17,6% kazni kućnog zatvora, dok su uslovne osude, iako i dalje dominantne, ipak smanjene sa 85% na oko 60%.

U dva predmeta policijskog zlostavljanja u Baru i Podgorici nastupila je apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja u odnosu na petoricu policijskih

3 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 32.
4 Isto, tač. 37.

službenika, što ukazuje na zabrinjavajuću nedjelotvornost postupanja i neblagovremeno vođenje postupaka u predmetima koji zahtijevaju naročitu hitnost.

Sudovi i dalje ne primjenjuju mjeru bezbjednosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, iako bi ta mjera u ovim predmetima predstavljala važan mehanizam prevencije ponavljanja povreda i zaštite povjerenja javnosti u rad policije.

USTAVNI SUD CRNE GORE

U posljednje četiri godine, Ustavni sud Crne Gore je u četiri predmeta utvrdio povredu materijalnog i procesnog aspekta člana 3 EK. U svim predmetima je zaključeno da su podnosioci ustavnih žalbi bili izloženi torturi od strane policijskih ili zatvorskih službenika, dok nadležna državna tužilaštva nisu sprovela djelotvorne istrage.

Sud je naglasio da istrage nisu ispunile osnovne zahtjeve djelotvornosti: tužilaštva nisu postupala hitno, nisu sprovela sve razumne i dostupne dokazne radnje i nisu vodila istrage na način koji bi realno mogao dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih. Posebno je istaknuto da formalno oslanjanje na policijske izvještaje, bez samostalne, aktivne i kritičke uloge tužilaštva, ne zadovoljava standard djelotvorne istrage. Sud je takođe ocijenio da izricanje uslovne osude za krivično djelo mučenja predstavlja neadekvatnu sankciju koja nije srazmjerna težini povrede i ne ispunjava zahtjev odvraćajućeg kažnjavanja, te da takav pristup sam po sebi dovodi do povrede člana 3 EK.

U tri od četiri predmeta odluke su donijete tek nakon više od tri godine, uprkos prioritetnoj prirodi ovih postupaka pred Ustavnim sudom. Takva dužina trajanja odlučivanja umanjuje djelotvornost ustavnopravne zaštite i povezana je sa dugotrajnim problemom nepopunjenosti Ustavnog suda u posmatranom periodu.

DISCIPLINSKA ODGOVORNOST POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Od 33 policijska službenika koji su bili okrivljeni u aktuelnim krivičnim predmetima, protiv 12 nije pokrenut disciplinski postupak, što čini više od trećine slučajeva. U tim predmetima nijedan disciplinski postupak nije pokrenut ni protiv rukovodilaca, iako neprijavljivanje, nepodnošenje predloga za pokretanje disciplinskog postupka, kao i eventualno prikrivanje teže povrede službene dužnosti, sami po sebi predstavljaju težu povredu službene dužnosti.

Ovakav izostanak odgovornosti ukazuje na postojanje sistemskog problema nekažnjivosti unutar policijske hijerarhije i suprotan je preporukama CPT, koji izričito zahtijeva odgovornost starješina za propuste u nadzoru i rukovođenju. Istovremeno, obaveza suspenzije policijskih službenika protiv kojih se vode krivični postupci nije dosljedno primjenjivana.

U predmetima u kojima su pokrenuti disciplinski postupci, oni su po pravilu i obustavljeni do okončanja krivičnog postupka, iako krivična odgovornost ne isključuje odgovornost za povredu službene dužnosti ako djelo koje je predmet krivičnog postupka ujedno predstavlja i povredu službene dužnosti - što je kod zlostavljanja svakako slučaj, kao što ni oslobađanje od krivične odgovornosti ne podrazumijeva automatsko oslobađanje od disciplinske odgovornosti. U tom smislu prekid disciplinskih postupaka samo dovodi do nepotrebnih zastoja, povećava rizik od zastarjelosti i umanjuje preventivnu i korektivnu funkciju disciplinske odgovornosti.

Disciplinski sistem u policiji ne funkcioniše kao djelotvoran mehanizam utvrđivanja odgovornosti za zlostavljanje. Postupci se pokreću selektivno, a isto tako se selektivno primjenjuju i mjere suspenzije. Mali broj okončanih postupaka, uz izostanak pravovremenih preventivnih mjera, omogućava službenicima osumnjičenim za teška kršenja ljudskih prava da nastave rad u policiji, čime se direktno povećava rizik od ponavljanja zlostavljanja i šalje poruka institucionalne tolerancije prema nekažnjivosti.

Dodatno, odbijanje Ministarstva unutrašnjih poslova da učini dostupnim čak i zbirne podatke o suspenzijama ukazuje na nedostatak transparentnosti i efektivne unutrašnje kontrole. Takva praksa nije u skladu sa domaćim zakonodavstvom, međunarodnim standardima i preporukama CPT-a, čije ispunjenje predstavlja jedno od ključnih mjerila za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 23 u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Posljedično, ovakvi sistemski nedostaci direktno ugrožavaju i napredak države u procesu evropskih integracija.

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

Ombudsman je postupao u 41 predmetu zbog sumnje na kršenje člana 3 EK. Najveći broj predmeta odnosio se na postupanje policijskih službenika – 26 (63,4%), zatim na uslove i postupanje u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija – 11 (26,8%), dok su preostali predmeti obuhvatali psihijatrijske ustanove – 3 (7,3%) i rad osnovnog državnog tužilaštva – 1 predmet (2,4%).

Utvrđene povrede odnosile su se na nečovječno i ponižavajuće postupanje u 7 predmeta (16%), ponižavajuće postupanje u 5 (11%), kao i na povredu prava na djelotvornu istragu u 7 predmeta (16%). U jednom predmetu (2%) formalno nije utvrđena povreda prava na djelotvornu istragu, ali su konstatovani ozbiljni nedostaci u vođenju disciplinskog postupka. U 20 predmeta (45%) povreda člana 3 nije utvrđena, dok je u 4 predmeta (10%) utvrđena povreda drugih prava garantovanih EK.

Prosječno trajanje postupanja iznosilo je nešto više od sedam mjeseci, što predstavlja pogoršanje u odnosu na raniji šestomjesečni prosjek. Ipak, u istom periodu je zabilježen veći broj posjeta predstavnika Ombudsmana ustanovama zatvorenog tipa, što je moglo da utiče na brzinu postupanja po pritužbama.

Nalazi iz prakse Ombudsmana ukazuju da i dalje postoji značajan broj situacija u kojima su građani izloženi riziku od nečovječnog ili ponižavaju-

ćeg postupanja, kao i da su potrebna dodatna institucionalna unapređenja, jačanje kapaciteta i preventivnih mehanizama kako bi se obezbijedila efikasna zaštita prava iz člana 3 EK.

UPRAVA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

U posljednje četiri godine prosječan broj zatvorenika i pritvorenika u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) iznosio je oko 1.300 godišnje. U istom periodu zabilježeno je osam incidenata u kojima su službenici navodno zloupotrijebili ovlašćenja ili fizički zlostavljali lica lišena slobode - UIKS je pokrenuo disciplinski postupak u odnosu na šest slučajeva (u dva je do kraja 2025. donijeta i odluka), dok u preostala dva postupci nisu pokrenuti.

Istovremeno, prema podacima državnog tužilaštva, UIKS je samo tokom 2025. godine tužilaštvu proslijedio čak 35 predmeta, što ukazuje na značajan raskorak između broja prijavljenih slučajeva i broja pokrenutih disciplinskih postupaka, te otvara pitanje dosljednosti i transparentnosti u postupanju po navodima o zlostavljanju.

Prilikom posljednje posjete CPT Crnoj Gori u novembru 2025. godine, delegacija je primila više pritužbi zatvorenika na fizičko zlostavljanje od strane zatvorskog osoblja. Prijavljeno je prebijanje u prostorijama koje nisu pokrivene video-nadzorom, poput samica.

Uprkos tome, UIKS ne raspolaže zvaničnim informacijama da li se protiv njihovih službenika vode krivični postupci, niti vodi evidenciju o broju krivičnih prijava ili obavještenja koja su, zbog sumnje na torturu ili zlostavljanje, upućena nadležnim tužilaštvima.

Iako CPT još od 2008. godine zahtijeva da se svi navodi o torturi sistematično prijavljuju tužilaštvu, do danas nisu uspostavljeni djelotvorni mehanizmi institucionalne odgovornosti i koordinacije između UIKS-a i državnog tužilaštva. Takav pristup stvara rizik da se ozbiljni navodi o torturi iscrpljuju isključivo u okviru disciplinskih postupaka, bez adekvatnog

krivičnog procesuiranja, čime se slabi odvraćajući efekat sistema i podstiče kultura nekažnjivosti.

SPECIJALNA BOLNICA ZA PSIHIJATRIJU „DOBROTA”

Analiza slučajeva i podataka iz posljednjih godina jasno pokazuje da u Specijalnoj bolnici za psihijatriju (SBP) postoji ozbiljan sistemski problem zaštite pacijenata. Uprkos dokumentovanim slučajevima fizičkog i ponižavajućeg postupanja, uključujući nalaze Ombudsmana i pravosnažne presude, SBP nije pokrenula disciplinske postupke protiv odgovornih zaposlenih, nije blagovremeno obavijestila nadležna tužilaštva i nije obezbijedila punu saradnju sa nadzornim institucijama. Istovremeno, Ministarstvo zdravlja nije preduzelo potrebne mjere nadzora i kontrole, čime je doprinijelo održavanju ambijenta nekažnjivosti.

Kontinuitet praksi koje mogu predstavljati ponižavajuće i nečovječno postupanje, zajedno sa strukturnim nedostacima u primjeni restriktivnih mjera i bezbjednosnim propustima, potvrđuju da se radi o sistemskom problemu, a ne o izolovanim incidentima. Na iste obrasce ukazuju i nalazi međunarodnih nadzornih tijela: CPT je tokom posjete Crnoj Gori u novembru 2025. identifikovao mehaničko sputavanje pacijenata, neadekvatnu bezbjednost i procese procjene rizika, prekomjernu upotrebu restriktivnih mjera i nedovoljnu obučenost osoblja, što potvrđuje duboke strukturne slabosti u zaštiti pacijenata.

PREPORUKE

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

U odnosu na obavezujuće uputstvo Vrhovnog državnog tužioca:

- primjenu uputstva proširiti na sve slučajeve torture ili nečovječnog postupanja u ustanovama zatvorenog tipa, uključujući JU Centar Ljubović, JU Zavod Komanski most, Specijalnu bolnicu za psihijatriju Dobrota u Kotoru i druge institucije u kojima borave lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje,
- uputstvom obuhvatiti i krivična djela lake tjelesne povrede i nasilničkog ponašanja kako bi se osigurala sveobuhvatna zaštita žrtava od zlostavljanja.

Efikasnije vođenje predmeta i kontrola zastoja:

- intenzivirati rad na predmetima koji neopravdano dugo traju: izdavati obavezujuća uputstva, postavljati rokove za izvještavanje o preduzetim radnjama i izrađivati planove za brže okončanje postupaka;
- dosljedno primjenjivati sve raspoložive mjere – uključujući audiovizuelno snimanje saslušanja, radnje prepoznavanja osumnjičenih, obavještavanje direktora policije ako službenici odbiju da se podvrgnu radnji prepoznavanja, vještačenja tjelesnih povreda i psihološkog stanja,
- uvesti kontrolni mehanizam prije odbacivanja krivične prijave zbog navodne zastarjelosti kako bi se provjerilo da li je zastarjelost stvarno nastupila.

Osiguranje efikasnog izvođenja dokaza:

- obezbijediti aktivno učešće tužilaštva pri izvođenju dokaza da bi se osigurala temeljitost postupka i efikasno nošenje tereta dokazivanja;
- prije optuženja hitno i temeljno prikupiti sve dostupne i raspoložive dokaze kako bi se spriječilo pretvaranje suđenja u istragu,
- osigurati da predmet zastupa tužilac koji poznaje predmet, a savjetnike dodatno obučiti za djelotvorno zastupanje optužbe.

Transparentnost i informisanje javnosti:

- radi jačanja povjerenja i odgovornosti, državno tužilaštvo treba pravovremeno i transparentno informisati javnost o toku postupaka, preduzetim radnjama i ishodima predmeta u odnosu na koje su zabrinutost izrazila i međunarodna tijela za nadzor nad zaštitom ljudskih prava.

SUDOVI

Planiranje izvođenja dokaza:

- na početku postupka planirati vrijeme potrebno za izvođenje dokaza, saslušanje svjedoka, posebno u slučaju potrebe za međunarodnom pravnom pomoći,
- komunikaciju u vezi sa pružanjem međunarodne pravne pomoći za saslušanje svjedoka vršiti putem Interpola, kako bi se procesne radnje obavljale u najkraćem mogućem roku.[5]

Postupanje po prigovorima i odlaganjima:

- odlučivati po procesnim prigovorima van glavnog pretresa u precizno definisanim rokovima, da bi se izbjegli višemjesečni zastoji;
- uspostaviti internu evidenciju odlaganja ročišta, sa razlozima i trajanjem, radi identifikacije sistemskih problema i periodično analizirati podatke da bi se unaprijed planirale mjere za rješavanje budućih predmeta,
- blagovremeno obavještavati stranke o statusu spisa i predviđenim rokovima, da bi se izbjegao nepotreban dolazak na ročište (koji povećava troškove postupka) i povećala ekonomičnost postupka.

Primjena posebnih zakonskih odredbi:

- kad god je moguće primjenjivati mogućnost održavanja glavnog pretresa u odsustvu okrivljenog, u skladu sa članom 457 Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), kada je okrivljeni uredno pozvan

5 Ova metoda se aktivno koristila u predmetu ratnog zločina protiv civilnog stanovništva pred Višim sudom u Podgorici, jer je slanje zamolnica za saslušanje svjedoka putem Ministarstva pravde zahtijevalo višemjesečne razmake između ročišta.

ili je dostava onemogućena njegovim neprijavljivanjem promjene adrese ili boravišta, pod uslovom da njegovo prisustvo nije nužno i da je prethodno saslušan.

Izricanje presude i mjera bezbjednosti:

- dosljedno obrazlagati vrednovanje olakšavajućih i otežavajućih okolnosti u presudama, navodeći kriterijume primjene,
- početi sa izricanjem mjere bezbjednosti zabrana vršenja poziva, djelatnosti i dužnosti.

MINISTARSTVO PRAVDE

- Uspostaviti sudsku policiju sa ovlašćenjem za dostavu poziva i pismena, i van uobičajenih – prijavljenih adresa, kako bi se osigurala efikasna i transparentna primjena zakona;
- centralizovati praćenje statusa zamolnica i pravovremeno reagovati na kašnjenja ili nepotpune odgovore;
- formirati zajednički kalendar sa rokovima i terminima ročišta kome bi svi učesnici sudskog postupka imali pristup, a što bi omogućilo blagovremenu organizaciju pristupa ročištima od strane svih učesnika, automatsko praćenje sukoba termina i predlaganje alternativnih datuma;
- omogućiti elektronsko praćenje spisa sudskih predmeta i transparentno informisanje prvostepenog suda o statusu predmeta i očekivanom roku donošenja odluke,
- normirati jasne rokove za odlučivanje viših sudova po zahtjevima sa suspenzivnim dejstvom, da bi se spriječili višemjesečni zastoji u prvostepenim postupcima.

USTAVNI SUD CRNE GORE

- Dodatno precizirati plan i program rješavanja predmeta kako bi javnosti i učesnicima u postupku omogućio praćenje tačnog termina razmatranja pojedinih predmeta, te da sadrži podatke o prioritetnim predmetima,
- unaprijediti efikasnost postupanja u predmetima koji se odnose na zlostavljanje kroz uvođenje jasnih unutrašnjih rokova i jačanja administrativnih i stručnih kapaciteta, da bi se njegova korektivna uloga ostvarila pravovremeno, sa punim efektom.

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA I UPRAVA POLICIJE

- Dosljedno primjenjivati pravila o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika, pokretati postupke kad god za to postoje razlozi, a uvijek kada protiv službenika bude potvrđena optužnica za vršenje krivičnih djela u vezi službe;
- privremeno udaljavati s rada službenike čim se za to steknu zakonom propisani uslovi;
- dosljedno pokretati disciplinske postupke protiv rukovodilaca i starješina za neprijavljivanje, nepodnošenje predloga za pokretanje disciplinskih postupaka protiv policijskih službenika okrivljenih za zlostavljanje, kao i za eventualno prikrivanje ovih djela,
- transparentno dostavljati javnosti podatke o suspenziji i disciplinskim postupcima protiv policijskih službenika, radi povećanja odgovornosti i povjerenja u rad Uprave policije,
- dopuniti čl. 173 Zakona o unutrašnjim poslovima propisivanjem novih težih povrede službene dužnosti - neodazivanje policijskih službenika na sudski poziv u svojstvu svjedoka, bez opravdanog razloga i odbijanje policijskih službenika da se podvrgnu radnji prepoznavanja bez opravdanog razloga.

UPRAVA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

- O svim navodima o zlostavljanju bez odlaganja obavijestiti državno tužilaštvo,
- voditi evidenciju o krivičnim postupcima koji se vode protiv zaposlenih UIKS, jer se državnom službeniku protiv koga je pokrenut krivični postupak može do okončanja tog postupka ograničiti ili oduzeti dato ovlašćenje, odrediti mjera privremenog raspoređivanja na drugo radno mjesto ili zabraniti da obavlja dužnost i da je to obaveza, u skladu s međunarodnim standardima, u slučaju da se postupak vodi zbog navodnog zlostavljanja.

SPECIJALNA BOLNICA ZA PSIHIJATRIJU „DOBROTA”

- Dosljedno pokretati disciplinske postupke protiv zaposlenih uključenih u fizičko, ponižavajuće ili nečovječno postupanje prema pacijentima;
- revidirati Protokol o postupanju u slučajevima prijave navoda o mučenju i drugim oblicima zlostavljanja pacijenata i dosljedno ga primjenjivati;
- sve slučajeve sumnje na zlostavljanje odmah prijaviti nadležnom državnom tužilaštvu, uz dostavljanje kompletne dokumentacije i saradnju u ispitivanju krivične odgovornosti;
- uspostaviti efikasan sistem nadzora unutar SBP, uključujući jasne procedure za sprečavanje zlostavljanja, evidentiranje incidenata i praćenje postupanja po prijavama,
- osigurati potpunu i pravovremenu saradnju sa Ombudsmanom, Ministarstvom zdravlja i međunarodnim nadzornim tijelima, uključujući dostavljanje tražene dokumentacije i uvida u slučajeve formirane po prijavama zlostavljanja.

1. POSTUPANJE TUŽILAŠTVA

1.1. Statistički prikaz

U posljednje četiri godine, osnovna državna tužilaštva formirala su 268 krivičnih predmeta po prijavama na zlostavljanje, u širem smislu, od strane državnih službenika.[6] Prijave su podnijete protiv najmanje[7] 424 policijska i zatvorska službenika.[8]

Odnos ukupnog broja krivičnih prijava 2022–2025.

Do kraja 2025. godine, državni tužioci su donijeli odluke o procesuiranju u 185 predmeta (69%). Optužni akt je podignut u 57 predmeta protiv 90 službenika, što znači da je približno svaka peta prijava dovela do optuženja, odnosno da je optuženo 21,3% prijavljenih službenika.

6 Podaci se odnose na krivična djela zlostavljanje, iznuđivanje iskaza, mučenje, laka i teška tjelesna povreda i nasilničko ponašanje.
7 Broj službenika koji se terete za zlostavljanje nije određen u svim prijavama.
8 Statistički podaci su dobijeni analizom pojedinačnih odgovora svih osnovnih državnih tužilaštava u Crnoj Gori na zahtjev za slobodan pristup informacijama.

Odbačeno je 140 prijava, što znači da u svakoj drugoj (52,3%) državno tužilaštvo nije našlo osnova za krivično gonjenje.

Ostao je neriješen 71 predmet (26.5%) od kojih 38 predstavlja zaostatak iz ranijih godina, dok su se 33 prijave iz 2025. godine na kraju godine i dalje nalazile u fazi izviđaja. To znači da u predmetima iz ranijeg perioda državno tužilaštvo nije uspjelo da odluči u propisanom roku.[9]

Godina	Krivične prijave	Prijavljeni policijski/zatvorski službenici
2022.	20	31
2023.	109	170
2024.	63	115
2025.	76	>102
Ukupno	**268**	**>424**

Godina	Optužni akti	Optuženi službenici
2022.	6	11
2023.	10	12
2024.	20	32
2025.	21	35
Ukupno	**57**	**90**

9 Kod krivičnih djela za koja se goni u skraćenom postupku rok za odlučivanje o krivičnoj prijavi je mjesec dana, dok za ostala djela rok iznosi tri mjeseca, a u posebno složenim predmetima najviše šest mjeseci. Izuzetno, rok za odlučivanje o krivičnoj prijavi može se produžiti za još mjesec dana (čl. 256a ZKP). Neopravdano dugo neodlučivanje o krivičnoj prijavi, tri godine, bilo je razlog da Ustavni sud u predmetu Braslava Borozana utvrdi povredu čl. 3 EK.

1.2. Struktura prijava i optuženja prema vrsti krivičnog djela (2022–2025)

Za krivično djelo zlostavljanje, u periodu 2022–2025. godine evidentirano je ukupno 140 prijava (13 u 2022, 37 u 2023, 34 u 2024. i 56 u 2025), protiv najmanje 215 osoba. U istom periodu podignuto je 36 optužnih akata (3 u 2022, 4 u 2023, 14 u 2024. i 15 u 2025), što predstavlja oko četvrtine svih prijava (26%) i pokazuje da se ovo djelo najčešće procesuira i nosi najveći dio ukupne optužne aktivnosti tužilaštava. Istovremeno, kretanje broja prijava nije stabilno, već pokazuje uzlazni trend, sa najvišim brojem evidentiranim u 2025. godini.

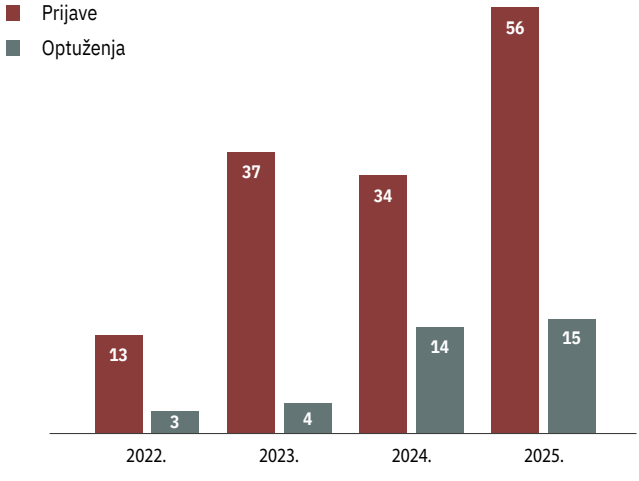

Odnos krivičnih prijava i optuženja za krivično djelo zlostavljanje

Za krivično djelo mučenja registrovane su 23 prijave (3, 3, 6 i 11 po godinama), protiv najmanje 39 osoba. Iako je riječ o manjem broju predmeta, primjetan je postepen i kontinuiran rast prijava iz godine u godinu. Podignute su svega četiri optužnice (jedna u 2023. i tri u 2024), odnosno oko 17% prijava, dok u 2022. i 2025. godini nije bilo optuženja.

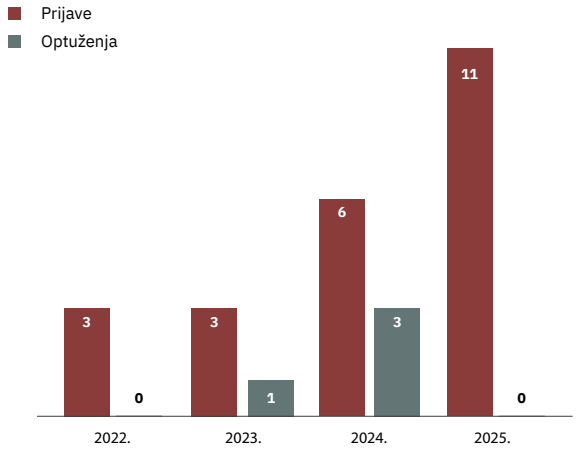

Odnos krivičnih prijava i optuženja za krivično djelo mučenje

Za iznuđivanje iskaza evidentirano je 18 prijava (3 u 2022, 1 u 2023, 6 u 2024. i 8 u 2025), protiv najmanje 31 osobe. Iako broj prijava oscilira, u posljednje dvije godine bilježi se rast. Ujedno, ovo djelo ima procentualno najviši stepen procesuiranja – podignuto je 10 optužnih akata protiv 19 osoba, što je oko 56% prijava.

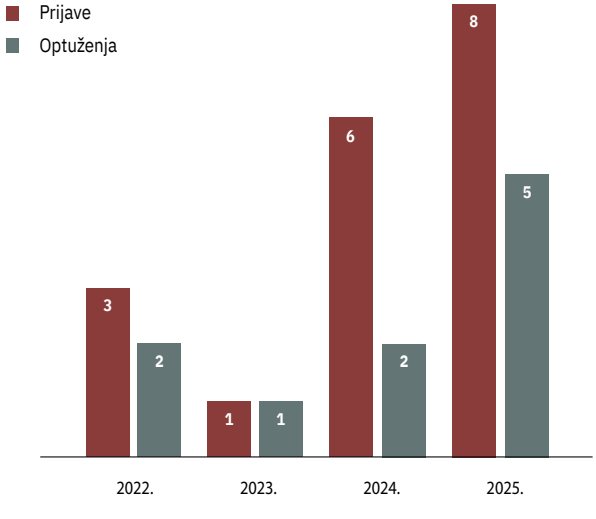

Odnos krivičnih prijava i optuženja za krivično djelo iznuđivanje iskaza

U cjelini posmatrano, podaci pokazuju da se najteži oblici zlostavljanja – mučenje i iznuđivanje iskaza – ne javljaju sporadično niti se njihov broj smanjuje, već se iz godine u godinu održava ili raste.

U odnosu na procesuiranje, nakon solidne stope optuženja u 2022. godini - 31,6% u odnosu na ukupan broj podnijetih prijava - uslijedio je izrazit pad u 2023, na svega 9,2%, kada nagli rast broja prijava nije bio praćen proporcionalnim rastom optuženja. Međutim, tokom 2024. i 2025. godine bilježi se oporavak – stopa optuženja ponovo dostiže između 27% i 32%, i to uz znatno veći obim predmeta nego ranije, pri čemu je približno svaki treći-četvrti predmet rezultirao optužnim aktom. Takav trend, uz veći broj obuhvaćenih izvršilaca i češće individualizovanje odgovornosti, ukazuje na stabilizaciju postupanja i sistematičniji pristup u obradi prijava, odnosno na postepeno jačanje kapaciteta tužilaštava da efikasnije odgovori na navode o zlostavljanju.

Ipak, podnošenje optužnog akta ne predstavlja kraj obaveze tužilaštva, niti samo po sebi garantuje djelotvornu zaštitu prava žrtava. Efikasnost postupanja mora biti održana i u fazi suđenja. Tokom perioda monitoringa, u znatnom broju predmeta je zabilježena zabrinjavajuća pasivnost državnog tužilaštva – upućivanje savjetnika na važna ročišta kada su se saslušavali svjedoci, pri čemu oni nisu aktivno učestvovali u postupku i nisu postavljali pitanja,[10] slanje zamjena koje nisu bile upoznate sa predmetom[11], neopravdani izostanci sa suđenja,[12] dok su se u pojedinim predmetima suđenja pretvarala u istrage. U njima je bilo očigledno da u fazi izviđaja (istrage) nisu prikupljeni svi dokazi koji su mogli i morali biti obezbijeđeni, što je povre-

10 Vidi poglavlje 3.1.
11 Vidi poglavlje 3.10.
12 Vidi poglavlje 3.9.

meno imalo direktan uticaj na ishod postupka, uključujući i otežano dokazivanje optužbi i donošenje osuđujućih presuda.[13]

1.3. Obavezujuće Uputstvo Vrhovnog državnog tužioca

Vrhovni državni tužilac Milorad Marković donio je 23. maja 2024. godine obavezujuće uputstvo za postupanje državnih tužilaštava u slučajevima kada postoji osnov sumnje da je došlo do povrede člana 3 EK, kojim se zabranjuje tortura, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Uputstvom se uvodi hitno i sistematično postupanje u predmetima u kojima su policijski službenici ili službenici Uprave za izvršenje krivičnih sankcija osumnjičeni za mučenje, iznuđivanje iskaza, zlostavljanje ili nanošenje teških tjelesnih povreda.

Uputstvo predviđa sistematsku kontrolu i evidenciju predmeta zlostavljanja u širem smislu, kroz prikupljanje detaljnih podataka o učiniocima, oštećenima i fazama postupka, uz kvartalno izvještavanje koordinatoru za torture. Posebno je naglašena obaveza hitnog postupanja i hitno preduzimanje radnji tužilaca - formiranje predmeta odmah po prijavi ili saznanju o sumnji na torturu i obavezno angažovanje sudskog vještaka medicinske struke, bez obzira na postojanje vidljivih spoljašnjih povreda. Vještačenje se nalaže i kada nema izričitih navoda o torturi, ali postoje okolnosti koje ukazuju da bi saslušano lice moglo biti žrtva zlostavljanja. Uputstvo do-

13 Prilikom donošenja oslobađajuće presude za iznuđivanje iskaza od B. M, sutkinja je navela: „ ... Za sud nije sporno da je oštećeni zaista kritičnog dana podvrgnut torturi iznuđivanjem iskaza od strane policijskih službenika ... Međutim, iako je oštećeni prilikom prvog saslušanja kod tužioca dana 28. 5. 2020. godine, saslušan u svojstvu osumnjičenog kada je istakao da je u policiji fizički zlostavljan, kojeg dana je po nalogu postupajućeg tužioca izvršen i tjelesni pregled kao i vještaćenje od strane vještaka medicinske struke, isti se tom prilikom ne ispituje na okolnosti koje se tiču službenika policije, njihovog izgleda i ostalih pitanja koja su od značaja za provjeru njegovih navoda, već se tek 20 dana kasnije od strane tužilaštva traže nadzorne kamere UP PJ Podgorica, koja odgovara da jedna kamera nije u funkciji a druga je presnimljena narednim sadržajem, dok se oštećeni u svojstvu svjedoka saslušava gotovo 4 mjeseca kasnije. Vidi i predmete: 3.1, 3.8, 3.11.

datno predviđa razmatranje snimanja saslušanja osumnjičenih i oštećenih, neposrednu saradnju sa Odjeljenjem za unutrašnju kontrolu policije, nadzor nad radom policije i preispitivanje istraga koje neopravdano dugo traju. Ako policijski službenik odbije da učestvuje u radnji prepoznavanja, državni tužilac je dužan da o tome obavijesti neposrednog starješinu, a po potrebi i direktora policije, radi pokretanja disciplinske odgovornosti ili ocjene povrede etičkog kodeksa.[14]

Primjenu ovog uputstva potrebno je proširiti na sve slučajeve torture ili nečovječnog postupanja u ustanovama zatvorenog tipa, uključujući JU Centar Ljubović, JU Zavod Komanski most, Specijalnu bolnicu za psihijatriju Dobrota u Kotoru i druge institucije u kojima borave lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje.[15] Upravo su ove ustanove mjesta povećanog rizika od zloupotrebe moći, neadekvatnog postupanja i institucionalne zatvorenosti, zbog čega sistematski nadzor i hitno reagovanje predstavljaju ključne mehanizme prevencije i zaštite korisnika.

Radi sveobuhvatne zaštite prava iz člana 3 EK, uputstvo bi trebalo da obuhvati i krivična djela lake tjelesne povrede i nasilničkog ponašanja. Iako se ova djela često javljaju u sticaju sa težim oblicima zlostavljanja i rjeđe se samostalno gone, ona mogu sadržati elemente nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja. U praksi su zabilježeni slučajevi u kojima su policijski službenici, i van formalne službene dužnosti, u svojstvu „privat-

14 Odbijanje policijskog službenika da učestvuje u radnji prepoznavanja trebalo bi izričito propisati kao težu povredu službene dužnosti. Prepoznavanje često predstavlja ključnu dokaznu radnju u predmetima zlostavljanja i torture, posebno u situacijama kada žrtva ne poznaje identitet službenika, a drugi neposredni dokazi izostaju. Odbijanjem učešća policijski službenik direktno onemogućava ili otežava identifikaciju potencijalnog učinioca, čime se opstruira istraga i podriva obaveza države da sprovede djelotvornu, brzu i nepristrasnu istragu navoda o zlostavljanju, u skladu sa članom 3 EK. Stoga je opravdano da se takvo postupanje tretira najmanje jednako strogo kao odbijanje poligrafskog testiranja, odnosno kao teža povreda službene dužnosti, jer predstavlja aktivno ometanje utvrđivanja odgovornosti i doprinosi riziku od nekažnjivosti.

15 Prema međunarodnim standardima, torturu mogu izvršiti sva službena lica ili lica koja djeluju u službenom svojstvu, a ne samo policija ili zatvorski službenici, zbog čega se primjena ovog uputstva treba odnositi na sve institucije u kojima su lica pod kontrolom države.

nog obezbjeđenja“,[16] nanosili tjelesne povrede građanima, pri čemu su očigledno koristili autoritet i položaj koji proizlazi iz njihove funkcije. Takođe, evidentirano je i da su lake tjelesne povrede nanošene službenim pištoljem, ali van službene dužnosti. Takvi incidenti zahtijevaju sistematsko praćenje i evidentiranje, jer država ima obavezu da spriječi i sankcioniše svaku zloupotrebu moći službenih lica.

Iz kvartalnih izvještaja o primjeni Uputstva, primjećeno je da ono doprinosi efikasnijem postupanju u novoformiranim predmetima zlostavljanja, međutim, i dalje se bilježi zaostatak predmeta iz ranijih godina u kojima izviđaji i dalje traju.[17]

Pozitivan pomak ostvaren je kod pregleda oštećenog – tjelesni pregled od strane sudskog vještaka je sproveden 23 puta, u 62 predmeta je izvršen medicinski pregled oštećenog od strane ordinirajućih ljekara (što ostaje brojka na čijem smanjenju treba raditi, jer su takvi nalaze nerijetko lošijeg kvaliteta i ne zadovoljavaju standarde djelotvorne istrage)[18], dok je u 44 predmeta preduzeta radnja fotografisanja povreda.[19]

Iako sve mjere predviđene Uputstvom mogu doprinijeti djelotvornijem istraživanju, tužilaštva ih nisu dosljedno primjenjivala. Žrtve i osumnjičeni nisu saslušavani uz korišćenje audiovizuelne tehnike,[20] izdato je devet obavezujućih uputstava u predmetu koji neopravdano dugo traje u ODT Herceg Novi i ODT Cetinje, ali ne i u Podgorici u kojoj ima najviše predmeta u zaostatku, a samo u jednom predmetu je sprovedena radnja prepoznavanja osumnjičenog (ODT Nikšić).[21]

16 Vidi poglavlje 3.8.

17 Izvještaj za III kvartal 2025. godine za praćenje primjene Uputstva za postupanje državnih tužilaštava u slučajevima kada postoji osnov sumnje da je došlo do povrede čl. 3 EK.

18 Jasno je da u svim slučajevima nije moguće odmah obezbijediti sudskog vještaka, posebno u ustanovama van Podgorice, zbog logističkih i kadrovskih ograničenja.

19 Izvještaj za 2025. godinu za praćenje primjene Uputstva za postupanje državnih tužilaštava u slučajevima kada postoji osnov sumnje da je došlo do povrede člana 3 EK.

20 Ograničenja u ovom smislu su i tehničke prirode budući da samo četiri osnovna državna tužilaštva raspolažu tehnikom za audiovizualno snimanje saslušanja.

21 U praksi je prije 2025. godine uočeno odbijanje policijskih službenika da se podvrgnu radnji prepoznavanja.

Nepoštovanje obaveze da se u predmetima koji neopravdano dugo traju izdaju obavezujuća uputstva posebno je zabrinjavajuće. Sama činjenica da se predmet u fazi izviđaja zadržava duže od razumnog roka ukazuje na postojanje problema u prikupljanju dokaza, koordinaciji sa policijom ili organizaciji rada, koje postupajući tužilac često ne može samostalno prevazići, zbog čega je intervencija rukovodilaca kroz obavezujuća uputstva od ključnog značaja za uklanjanje zastoja.

Da se ne radi o izolovanim slučajevima potvrđuje više dugotrajnih i neriješenih predmeta: npr. ni preko pet godina nakon iznuđivanja iskaza od Jovana Grujičića tužilaštvo i dalje nema odgovor na pitanje ko ga je u zgradi Centra bezbjednosti Podgorica mučio kako bi od njega iznudio samooptužujući iskaz za postavljanje eksplozivne naprave na kuću Duška Golubovića i hotel Grand 2020. godine, niti ko je sve mučio Benjamina Mugošu u iste svrhe u okviru istog predmeta;[22] još nije utvrđeno ni ko je u Nikšiću tukao maloljetnog A.C. tokom protesta 2021. godine;[23] niti ko je iznuđivao samooptužujući iskaz od Stefana Markovića tokom ispitivanja u prostorijama CB Podgorica 2020. godine,[24] ili od Ćazima Turuskovića u istrazi „bombaških napada" na Welder Pub i Ugostiteljski objekat „Štrudla" početkom maja 2020. godine...[25]

Zato su obavezujuća uputstva predviđena kao mehanizam za intenziviranje postupanja, preciziranje daljih radnji i uklanjanje zastoja. Njihovo izostajanje dodatno produžava trajanje postupaka, umanjuje djelotvornost istrage i može negativno uticati na prava žrtava i mogućnost utvrđivanja odgovornosti.

Dodatno, zabrinjavaju evidentirani slučajevi u kojima su krivične prijave upravo iz ranijeg perioda odbacivane zbog navodne zastarjelosti, iako zastarjelost, prema dostupnim podacima, u tim predmetima nije nastu-

22 T. Gorjanc-Prelević, B. Malović, Djelotvornost istraga zlostavljanja u Crnoj Gori 2020-2021, HRA, Podgorica, 2022, st. 103.
23 Isto, str. 94.
24 Isto, str. 87.
25 Isto, str. 89.

pila jer je tužilaštvo evidentno nakon dugogodišnjeg izviđaja ostalo bez „ideje" kako dalje.[26] U posljednjem evidentiranom slučaju koji se između ostalog odnosio i na navode o iznuđivanju iskaza, tužilaštvo je u svom rješenju navelo da je u tom predmetu „za gonjenje iznuđivanja iskaza nastupila zastarjelost u februaru i martu 2025. godine", uz obrazloženje da djela u međuvremenu nisu bila prijavljena niti su preduzimane procesne radnje koje bi prekinule tok zastarjelosti. Međutim, iz istog rješenja proizlazi da je krivična prijava podnijeta još 3. januara 2024. godine, odnosno znatno prije navedenog roka. To ukazuje da je tužilaštvo imalo dovoljno vremena da preduzme makar osnovne procesne radnje kojima bi se zastarjelost prekinula, te se odgovornost za propuštanje postupanja nikako ne može prebacivati na oštećene, već isključivo na tužilaštvo (ako je do zastarjelosti uopšte i došlo budući da je iz rješenja evidentno da su određana saslušanja sprovođena, ali bez naznake kada).[27]

Oštećeni često nemaju punomoćnike niti dovoljno znanja o procesnim pravilima i rokovima, te ne mogu da snose teret praćenja toka postupka ili preduzimanja radnji koje su u isključivoj nadležnosti tužilaštva. Od tužilaštva se očekuje da pažljivo i savjesno utvrdi sve relevantne činjenice i pravne okolnosti prije donošenja odluke o odbacivanju prijave, naročito u predmetima koji se odnose na navode o torturi. Odbacivanje krivičnih prijava bez pouzdane provjere da su ispunjeni uslovi zastarjelosti može dovesti do uskraćivanja djelotvorne zaštite žrtvama i biti u suprotnosti sa obavezom države da sprovede temeljnu i efikasnu istragu navoda o zlostavljanju.

26 Odgovor Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, Ktr-P. br. 160/24, od 24. 6. 2024. godine.
27 Rješenje o odbacivanju krivične prijave ODT Podgorica, Kt. br. 1388/24 od 28. 11. 2025. godine.

1.4. SKY predmeti

Državno tužilaštvo je do sada procesuiralo tri predmeta koji su se našla pod pojačanim interesovanjem javnosti, nakon što je portal Libertas u martu 2023. godine objavio informacije, pozivajući se na nalaze Europola i transkripte komunikacija, prema kojima su pripadnici Odsjeka za posebnu operativnu podršku Uprave policije činili, prisustvovali ili znali za vršenje torture nad osobama lišenim slobode. Tada su se u javnosti pojavile fotografije i poruke koje su ukazivale na zlostavljanje najmanje osam osoba.

U prvom predmetu, u oktobru 2024. godine, podignuta je optužnica protiv J. R. i P. L. zbog sumnje da su, sa više NN policijskih službenika, mučili oštećenog J. M. prijetnjama, udarcima i gušenjem plastičnom kesom, usljed čega je gubio svijest i završio u Urgentnom centru. Zlostavljanje je potom nastavljeno u policijskim prostorijama, nakon čega je, pod pritiskom, dao iznuđeno priznanje.

Istom optužnicom, P.L. se tereti da je tokom prevoženja oštećenog M. J. kontinuirano primjenjivao fizičku silu i prijetnje kako bi ga prinudio da preda šifru telefona i da iskaz (detaljnije u poglavlju 3.13). Predmet se nalazi u fazi prvostepenog suđenja.

U drugom predmetu, Više državno tužilaštvo u Podgorici podiglo je 17. marta 2025. godine optužnicu protiv P. L. zbog sumnje da je 1. avgusta 2020. godine u Nikšiću izvršio otmicu G.B, na način što ga je organizovano - sa najmanje četiri NN policijska službenika, na silu odveo i zadržao kako bi ga prinudio da prizna izvršenje krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije i pruži informacije o kriminalnoj grupi kojoj pripada, kako bi okrivljeni to dalje prenio trećoj osobi.[28]

28 Optužnica Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, Kt. br. 153/24 od 17. 3. 2025. godine.

Prema navodima optužnice, okrivljeni je, po prethodnom dogovoru sa ostalim učesnicima, došao sa više vozila iza zgrade CB Nikšić, znajući da se u prostorijama CB sa oštećenim obavlja informativni razgovor. Nakon što je, uz dojavu iz zgrade, G.B. izašao, okrivljeni i policijski službenici sa fantomkama na glavama nasilno su ga ubacili u vozilo, saopštivši mu da je „uhapšen" i da će mu oni „biti poligraf".

Tokom vožnje, oštećenom je stavljena papirna, a potom i pamučna fantomka bez otvora za oči. Po dolasku u šumsko područje, radi izbjegavanja svjedoka, nad njim je primijenjena fizička sila i ozbiljno zlostavljanje. Od njega je zahtijevano da prizna učešće u kriminalnoj organizaciji i pruži informacije o dva kolumbijska državljana. Kako je odbijao da to učini, policijski službenici su mu preko glave stavljali plastičnu kesu i stezali je radi onemogućavanja disanja, pritiskali ga u predjelu vrata, udarali rukama i nogama po glavi i tijelu, držali ga vezanog lisicama i vukli po terenu.

Zlostavljanje je trajalo više sati, a usljed primjene sile oštećeni je zadobio više lakih tjelesnih povreda, uključujući krvne podlive po tijelu, otok ručnog zgloba sa nepotpunim prelomom kosti podlaktice i istegnuće mekih tkiva vrata. Nasilje je prestalo tek kada je izgubio svijest. Nakon toga su mu stavljali led na tijelo, prevezli ga do jezera u blizini Nikšića i predali drugim policijskim službenicima, nakon čega je vraćen u CB Nikšić i narednog dana saslušan u svojstvu osumnjičenog za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije. Predmet se nalazi u fazi prvostepenog suđenja.

U vezi s tim predmetom, Vrhovni sud Crne Gore je 15. novembra 2023. godine dostavio i Osnovnom državnom tužilaštvu u Nikšiću poseban predmet protiv tri policijska službenika - Ž. N., A. B. i K. M., zbog krivičnog djela iznuđivanje iskaza na štetu državljanina Kolumbije.[29] Međutim, ODT Nikšić je zaključilo da ne postoji osnovana sumnja da su okrivljeni izvršili navedeno krivično djelo niti neko drugo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, i prijava je odbačena.[30]

29 Predmet se prvobitno nalazio u radu ODT Bijelo Polje, ali ga je nakon ispitivanja sukoba nadležnosti, Vrhovni sud Crne Gore delegirao ODT Nikšić.
30 Informacija dobijena od ODT Nikšić 2. 2. 2026. godine.

Peti slučaj, koji se odnosi na mučenje S. K. istražuje se još od 2020. godine. On je 9. 12. 2020. godine podnio krivičnu prijavu protiv više neidentifikovanih policijskih službenika, navodeći da su nad njim 29. 7. 2020. godine, nakon hapšenja, vršili torturu kako bi ga primorali da otključa svoj kriptovani telefon. Još tada je pred državnim tužiocem izjavio da je uhapšen na graničnom prelazu između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, nakon čega je sproveden u CB Nikšić, gdje su ga policijski službenici u civilu, sa fantomkama na glavama, zlostavljali. Potom je prebačen u Podgoricu vozilom marke BMW X5, kada mu je tokom vožnje stavljena crna kesa na glavu.

Naveo je da je najprije odveden u šumu u blizini Podgorice, gdje su ga policijski službenici navodno zlostavljali dva do tri sata. Prema njegovim tvrdnjama, davili su ga kesama, udarali otvorenim i zatvorenim pesnicama, kao i pištoljem po glavi, te mu prijetili da će ga optužiti za ubistvo, navodeći da „sada imaju njegov DNK i otiske“ na pištolju koji su mu prethodno stavljali u ruke. Cilj takvog postupanja bio je da od njega iznude šifre za pristup kriptovanom telefonu.

Nakon toga je, oko 15 časova, sproveden u prostorije Specijalnog policijskog tima u tržnom centru City Mall, gdje je zadržan do ponoći. Tvrdi da je tamo zlostavljan od strane šest do sedam inspektora, koji su ga davili, više puta udarali otvorenim i zatvorenim pesnicama, udarali po potiljku rukama i stopalima, kao i pištoljem i drugim tupim predmetima, te nanosili udarce u predjelu glave, rebara i nogu.

Pod prijetnjama da će mu ubiti članove porodice, S.K. je potpisao službenu zabilješku kojom je potvrđeno da je navodno dobrovoljno otključao kriptovani telefon.

Dalje je naveo da su ga policijski službenici primoravali na saradnju i tražili da „izmisli“ informacije o jednom ubistvu, obećavajući da će mu zauzvrat uništiti dosije. Takođe je izjavio da su ga tokom vožnje snimali, te da su mu pokazivali video-snimke na kojima se vidi zlostavljanje drugih osoba.

Ovim predmetom se tužilaštvo nije bavilo djelotvorno od samog početka, kada su za više od godinu dana preduzete samo dvije dokazne radnje,

od kojih jedna – sudskomedicinsko vještačenje – nije sprovedena ni hitno ni temeljno.[31] Nakon što su fotografije mučenja objavljene u javnosti, S.K. je saslušan u oktobru 2023. godine, međutim od tada u predmetu nema konkretnog napretka.[32]

Pored ovih pet predmeta – od kojih su tri okončana podizanjem optužnog akta, jedan odbacivanjem krivične prijave, dok je peti i dalje u fazi istrage – u javnosti su se, na osnovu izjava advokata oštećenih, pojavile informacije da se na SKY fotografijama nalaze još tri osobe – N.D., S.V. i M.M[33]. Međutim, tužilaštvo te navode nikada nije zvanično potvrdilo, niti je poznato da su u tim predmetima preduzimane bilo kakve radnje u pravcu utvrđivanja odgovornosti policijskih službenika.[34]

Imajući u vidu ozbiljnost iznijetih optužbi, kao i opravdanu uznemirenost javnosti izazvanu objavljenim materijalima, bilo bi veoma važno da nadležni organi transparentno, pravovremeno i potpuno informišu javnost o preduzetim radnjama, toku postupaka i njihovim ishodima. Takvo informisanje je do sada izostalo, zbog čega javnost i dalje nema jasnu sliku o procesuiranju ovih predmeta u kojima je tortura zabilježena i fotografijama.

31 Djelotvornost istraga zlostavljanja u Crnoj Gori 2022–2021, op. cit, str. 121.

32 Treba imati u vidu i da su i tri od osam navodnih žrtava duže vrijeme bile ili su i dalje nedostupne državnim organima, odnosno da se nalaze u bjekstvu, uključujući jedno lice za kojim je raspisana međunarodna (Interpolova crvena) potjernica, što je objektivno otežavalo vođenje postupaka. Tako je primjera radi, radnja prepoznavanja bila zakazana u slučaju S.K. još 2023. godine, ali nije sprovedena, budući da je tek 2025. godine S. K. nakon bjekstva i hapšenja izručen Crnoj Gori u okviru drugog predmeta u kome je okrivljeni.

33 Vidi: *Sky ogolio batinaški odred: Slučajevi policijske torture pred tužilaštvima u Podgorici i Bijelom Polju*, portal Vijesti, 7. 7. 2023. godine.

34 Isto. Rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Duško Milanović saopštio je „Vijestima" da je u tom tužilaštvu tokom 2020. i 2021. godine formirano četiri predmeta, koji se odnose na policijsku torturu, a da su krajem maja od SDT-a dobili i SKY komunikaciju.

2. MONITORING SUDSKIH POSTUPAKA

2.1. Osnovni podaci o posmatranim suđenjima i procesnoj dinamici

Monitoring krivičnih postupaka realizovan je od 15. oktobra 2024. do 15. oktobra 2025. godine i obuhvatio je predmete u kojima su okrivljeni procesuirani zbog krivičnih djela iznuđivanje iskaza (čl. 166), zlostavljanje (čl. 166a), mučenje (čl. 167), nasilničko ponašanje (čl. 399), i zlostavljanje i nasilničko ponašanje u sticaju sa teškom tjelesnom povredom.

Suđenja su posmatrana u 15 predmeta, najviše pred Osnovnim sudom u Podgorici (9), zatim u Cetinju i Kotoru (po 2), te u Nikšiću i Baru (po 1).[35] Do kraja rada na ovom izvještaju u sedam predmeta su donijete prvostepene presude, od kojih je jedna postala pravosnažna. Suđenja u osam predmeta su bila još u toku.

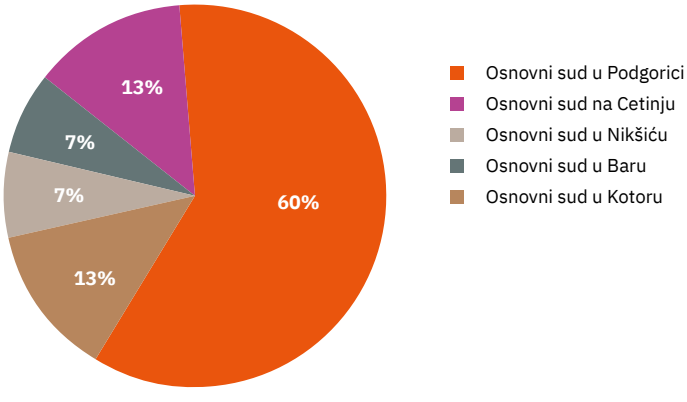

Grafikon 1: Prikaz broja praćenih predmeta prema sudovima

35 Na početku monitoringa, pred crnogorskim sudovima bilo je aktivno 13 krivičnih predmeta u vezi sa navedenim krivičnim djelima, te je monitoring inicijalno obuhvatio sve tada aktuelne postupke. Nakon što su dva predmeta relativno brzo prvostepeno okončana, stvoreni su uslovi za uključivanje dva dodatna krivična predmeta pred Osnovnim sudom u Podgorici, koji su u tom trenutku predstavljali jedine postupke za navedena djela koji nisu bili obuhvaćeni monitoringom.

Gotovo polovina predmeta odnosila se na procesuiranje okrivljenih zbog krivičnog djela zlostavljanje (47%), a ostali zbog krivičnih djela mučenje (13%), iznuđivanje iskaza (20%) i nasilničko ponašanje (20%).

Predmeti obuhvaćeni monitoringom nalazili su se u različitim stadijumima – od onih u kojima je postupak pokrenut još 2021. godine i koji su i dalje bili u toku pred prvostepenim sudom, do predmeta formiranih tokom 2024. godine, koji su se nalazili u početnim fazama suđenja. Po šest predmeta bilo je pokrenuto 2024. i 2023. godine, dva 2022, a jedan 2021. godine.

2.2. Struktura predmeta i optuženih

U 15 predmeta okrivljena su 33 policijska službenika. U 80% predmeta je bilo po više okrivljenih, a u samo tri predmeta po jedan. I ovaj primjer pokazuje da se slučajevi policijskog zlostavljanja najčešće odnose na istovremeno zajedničko djelovanje više službenika.[36]

Ni u jednom od predmeta nije pokrenuto pitanje odgovornosti starješina, ni u slučajevima iznuđivanja iskaza, u kojima se tortura primjenjivala radi „rješavanja“ predmeta, a koji su uključivali i radnje preduzimane u službenim prostorijama Uprave policije. Ova pojava u kontinuitetu ukazuje na sistemski problem nekažnjivosti unutar policijske hijerarhije. Podsjećamo i na preporuku CPT, koji zahtijeva pozivanje na odgovornost i starješina za propuste u nadzoru i rukovođenju.[37]

36 Isto tako opšte poznati slučajevi prebijanja Aleksandra Saše Pejanovića u tzv. betonjerci, tj. prostorijama za zadržavanje podgoričke policije 2008, kao i tri poznata slučaja policijske torture posle okončanja protesta DF-a u Podgorici u oktobru 2015, kada je više maskiranih policajaca pretuklo Milorada Mija Martinovića u ulici Jovana Tomaševića, a Branimira Vukčevića i Momčila Baranina u Zlatarskoj ulici, i trojicu Kolašinaca na magistrali, kao i incident u zatvoru u Podgorici iz januara iste 2015. godine. U svim predmetima izvršioci nasilja bile su grupe policajaca, odnosno grupa zatvorskih stražara.

37 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 24.

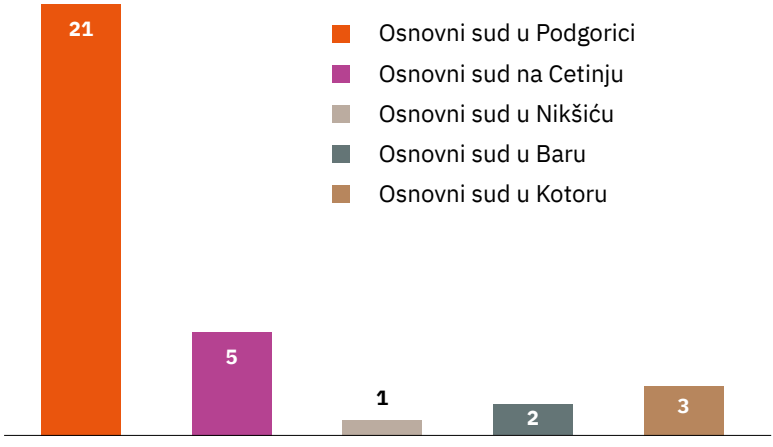

Grafikon 2: Odnos broja optuženih policijskih službenika u posmatranim postupcima prema sudovima

3. IZVJEŠTAJI O POSMATRANIM PREDMETIMA

3.1. Osnovni sud Bar – Predmet: K br. 66/24

Optužba

Dana 10. 2. 2023. u Baru, A.H. i A.K. su kao službena lica Odjeljenja bezbjednosti (OB) Bar, u vršenju službene dužnosti zlostavljali oštećenog E.K. tako što su ga zaustavili dok je upravljao vozilom i naredili mu da iz njega izađe. Zatim su pregledali i njega i vozilo kojim je upravljao, naredili mu da izuje patike i čarape, prisiljavajući ga da stoji bos na ulici. Oštećenog su potom uveli u službeno vozilo, naredili mu da skine pantalone i donji veš i tako ga ostavili da sjedi.

Efikasnost

Od oktobra 2024. do oktobra 2025. godine zakazano je osam ročišta, od kojih su četiri odložena iz opravdanih razloga - dva puta zbog bolovanja sutkinje, jednom zbog njenog službenog odsustva i jednom zbog opravdane bolesti jednog od okrivljenih.

Jedan od svjedoka koga je predložio oštećeni nije se pojavio na zakazanom ročištu, iako mu je poziv uredno dostavljen. Izdata je naredba za njegovo dovođenje, ali po njoj nije postupljeno, te je naredba naknadno ponovljena. Ova okolnost nije značajnije uticala na vođenje postupka, zato što je na ročištima uvijek planirano saslušanje više svjedoka.

Međutim, tokom cijelog postupka, optužbu su zastupali savjetnici Osnovnog državnog tužilaštva (ODT) u Baru koji su ispitivanju oštećenog i svjedoka pristupali veoma pasivno. Ova pasivnost bila je naročito vidlji-

va u odnosu na veoma aktivno angažovanje okrivljenih, koji su postavljali desetine pitanja svjedocima i oštećenom, dok tužilaštvo nije postavilo gotovo nijedno. S obzirom na to da tužilaštvo ima obavezu da nosi teret dokazivanja, ovakvo postupanje ozbiljno je ugrozilo efikasnost postupka i njegovu djelotvornost.

Temeljitost

Uz optužni predlog predloženo je svega šest materijalnih dokaza - dva patrolna lista Uprave policije OB Bar, jedna službena zabilješka, izvodi iz kaznene evidencije i izvještaj iz aplikacije GPS vozila. Međutim, nije predloženo saslušanje bilo kakvih očevidaca niti izuzeti video-snimci sa obližnjih radnji, iako se krivično djelo dogodilo u samom centru grada, gdje postoji veliki broj poslovnih prostora sa video-nadzorom.

Limitiranost dokaznog materijala ukazuje da tokom izviđaja/istrage nisu prikupljeni svi potencijalni i raspoloživi dokazi. To se potvrđuje činjenicom da su, tokom samog ročišta, oštećeni i okrivljeni predložili saslušanje čak osam novih svjedoka, kao i pribavljanje dodatne dokumentacije, iako su ti dokazi prethodno mogli biti obezbijeđeni - npr. saslušanje očevidaca.

Takođe, optužba se zasniva na tvrdnji da su okrivljeni zlostavljali oštećenog ponižavajućim postupanjem. Ipak, oštećenom tokom saslušanja nije postavljeno nijedno pitanje koje bi razjasnilo kako se osjećao u tom trenutku – da li je bio uplašen, ponižen, da li je osjetio sram. Zbog odsustva fizičkog kontakta, nisu rađena nikakva vještačenja oštećenog, ni fizičko ni psihološko, iako bi upravo psihološko vještačenje moglo utvrditi potencijalne posljedice ovog krivičnog djela.

Budući da je oštećeni postavio imovinskopravni zahtjev, vještačenje je, makar za utvrđivanje iznosa naknadne štete, trebalo biti predloženo ili određeno, ali to nije učinjeno.

Tokom predistražnih radnji došlo je i do procesnog propusta. Branilac

okrivljenih je protestovao što okrivljeni nisu pozvani da prisustvuju ispitivanju oštećenog pred državnim tužiocem, 17.11.2023. godine, pa je zapisnik o saslušanju oštećenog izuzet iz spisa predmeta.

Učešće žrtve u postupku

Oštećenom je omogućena aktivna uloga u postupku. On je predložio saslušanje pet svjedoka, što je sud prihvatio. Međutim, nije dostavio adrese stanovanja za dvije osobe, što je otežalo njihovo pozivanje. Sud je pokušao da pribavi te podatke preko MUP-a, ali jedan od svjedoka nije bio evidentiran u bazi podataka, dok ime drugog odgovora većem broju registrovanih osoba, pa su zahtijevani dodatni identifikacioni podaci (poput datuma rođenja).

Ipak, oštećeni nije pokazao kontinuiranu aktivnu ulogu u toku postupka. Iako to nije zakonska obaveza, nije se pojavljivao na ročištima, nije angažovao punomoćnika i nije dostavio bilo kakve bliže identifikacione podatke za svjedoke koje je sam predložio, što je ograničilo njegovu mogućnost da efikasno utiče na tok postupka.

Odnos prema javnosti

Sutkinja je monitore suđenja samoinicijativno obavještavala o odlaganjima i održavanju ročišta, što ukazuje na dodatnu otvorenost prema javnosti i spremnost na transparentno vođenje postupka.

Zaključak

Postupak je u organizacionom smislu vođen efikasno, bez neopravdanih zastoja, a odlaganja su bila posljedica opravdanih okolnosti. Sud je pokazao transparentnost i otvorenost prema javnom nadzoru.

Međutim, temeljitost i djelotvornost postupka bili su ograničeni usljed

nedovoljnog i neadekvatnog prikupljanja dokaza tokom izviđaja/istrage i pasivnosti tužilaštva u dokazivanju optužbe, iako ono snosi teret dokazivanja. Ovi nedostaci, uz ograničeno učešće oštećenog, negativno su uticali na ukupnu efikasnost postupka.

3.2. Osnovni sud Kotor – Predmet: K br. 268/23

Optužba

Dana 27. 8. 2023, u popodnevnim časovima, na plaži Ploče, opština Kotor, petorica okrivljenih – V. M, J. I, V. S, Š. O. i V. M, od kojih dvojica policijski službenici – zajedno sa više nepoznatih osoba fizički je napalo članove porodice C.

Napad je uslijedio nakon što je oštećeni C. Y. E. zatražio pomoć zbog povrede stopala, nakon čega su okrivljeni zadavali udarce rukama i nogama oštećenima C. Y, C. Y. E, C. Y. E. i maloljetnom C. Y. E, obarajući ih na tlo i nastavljajući sa fizičkim nasiljem. Tom prilikom C. Y. i C. Y. E. zadobili su lake tjelesne povrede u vidu krvnih podliva, ogrebotina i oguljotina.

Efikasnost

Efikasnost postupka bila je mala. Od šest zakazanih ročišta održana su samo dva. Ostala su odložena zbog otežanog obezbjeđivanja svjedočenja oštećenih i svjedoka, koji su turski državljani i nisu bili u Crnoj Gori u vrijeme suđenja. U ovom predmetu odbrana je zahtijevala njihov dolazak u Crnu Goru radi suočavanja i prepoznavanja imajući u vidu da jedan od oštećenih nikada nije saslušan ni pred Sudom ni pred tužilaštvom.[38] Zato je Sud njihov dolazak pokušavao da obezbijedi putem međunarodne pravne pomoći odnosno Ministarstva pravde. Međutim, Ministarstvo ili nije oba-

38 Informacija dobijena od advokata odbrane, budući da je zahtjev podnijet prije početka monitoringa.

vještavalo sud da su pozivi uručeni, ili je navodilo da nije moglo postupiti po zahtjevu zbog nedovoljnog razmaka između ročišta (najprije kraćeg od 45 dana, a potom je tražen razmak od najmanje tri mjeseca). Takva praksa je rezultirala ponovljenim odlaganjima i stagniranjem postupka.

Optužni predlog u ovom predmetu podnijet je 5. 10. 2023, a više od dvije godine kasnije, do 15. 10. 2025, oštećeni još nisu bili saslušani.

Temeljitost

Temeljitost postupka u ovoj fazi ne može se cijeniti, s obzirom da su od šest zakazanih ročišta održana samo dva, što znači da dokazni postupak nije sproveden.

Ipak, iz optužnog predloga i priloženih dokaza vidi se da se tužilaštvo nije zadržalo isključivo na iskazima oštećenih. Sprovelo je prepoznavanje okrivljenih (ukupno četiri radnje), pribavilo medicinsku dokumentaciju, nalaz i mišljenje sudskog vještaka medicinske struke, kao i fotoelaborate policijskih službenika OB Kotor. Takođe, izvršen je uvid u video-snimke nadzornih kamera Uprave policije, kao i u fotografije jednog od okrivljenih sa društvenih mreža. Predložena su i tri dodatna svjedoka događaja, mimo oštećenih.

Zaključak

Imajući u vidu mali broj održanih ročišta i izostanak efikasne koordinacije u obezbjeđivanju prisustva svjedoka iz inostranstva, postupak se nije vodio ažurno niti u razumnim rokovima. Neophodno je unaprijediti mehanizme međunarodne pravne pomoći i organizaciju postupka (uključujući fleksibilnije modele saslušanja, poput video-linka), da bi se spriječila dalja odlaganja i obezbijedilo efikasno i blagovremeno okončanje predmeta.

3.3. Osnovni sud Kotor – Predmet: K br. 171/23

Optužba

Dana 10. 11. 2022, u Budvi je više okrivljenih – E. C, S. C. i S. P, od kojih jedan policijski službenik – fizički napalo M. F, zadajući mu udarce rukama i nogama. Oštećeni je pao na tlo, nakon čega je napad nastavljen. Tom prilikom oštećeni je zadobio niz povreda, uključujući i teške tjelesne.

Efikasnost

Optužni predlog je podnijet 28. 6. 2023, dok je prvostepena presuda izrečena 9. 1. 2025. Monitoring je obuhvatio samo tri održana ročišta, od kojih su na posljednjem iznijete završne riječi. Kako je monitoring započeo na samom kraju prvostepenog suđenja, nije moguće cijeniti djelotvornost sprovođenja postupka. Postupak je trajao oko 18 mjeseci i doveo je do osuđujuće presude.

Odgovarajuća sankcija

Okrivljenima je izrečena kazna zatvora od po šest mjeseci. Presuda još nije pravosnažna. Visina izrečene kazne se nalazi na donjem posebnom minimumu, kako za krivično djelo teške tjelesne povrede, tako i za nasilničko ponašanje.

Zaključak

Zbog kasnog početka monitoringa u toku prvostepenog suđenja, nije moguće donijeti konačnu ocjenu efikasnosti postupka. Takođe, kako presuda još nije pravosnažna, ne može se u ovom trenutku cijeniti da li je kazna odgovarajuća. Ipak trajanje prvostepenog postupka ukazuje na njegovu relativnu efikasnost, dok izrečena sankcija predstavlja minimalnu za

navedena krivična djela, što zahtijeva dodatno ispitivanje okolnosti koje su sudije ocijenili kao olakšavajuće.

3.4. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 103/21

Krivični postupak se odnosi na navode o nezakonitom postupanju dva policijska službenika CB Podgorica i njihovom iznuđivanju iskaza od M. B. 2020. godine.

Efikasnost

U periodu monitoringa zakazano je pet ročišta (10. 10, 25. 10, 22. 11, 25. 12. i 30.12. 2024. godine), od kojih su tri odložena zbog izostanka svjedoka Ž. S. Nakon što se svjedok nije odazivao na sudske pozive, sud je 10. 10. 2024. godine izdao naredbu za njegovo prinudno dovođenje, koja je realizovana tek na ročištu 25. 12. 2024. Presuda je objavljena 30. 12. 2024.

Ročište održano 25. 12. 2024. godine predstavlja jedino održano u posmatranom periodu. Saslušan je svjedok Ž. S, nakon čega su izvedeni materijalni i personalni dokazi čitanjem ranijih iskaza drugih svjedoka.

Zahtjev odbrane da se dva svjedoka ponovo saslušaju uživo sud je odbio, cijeneći da su već saslušani prije četiri godine i da novo saslušanje ne bi doprinijelo razjašnjenju činjenica. U situacijama kada prethodni iskazi nisu dovoljni ili su ključni za strategiju odbrane, njihovo ponavljanje uživo može biti opravdano.

Odbijen je i prijedlog za odlaganje završnih riječi, uz obrazloženje da postupak traje dovoljno dugo i da se, nakon više godina pripreme i vođenja postupka, očekuje da su advokati spremni za iznošenje završnih riječi. Ovakvo postupanje ukazuje na aktivno upravljanje postupkom i nastojanje suda da spriječi nepotrebna odugovlačenja.

Temeljitost

Iako je posmatrano samo jedno, posljednje ročište glavne rasprave, djeluje da je postupak temeljito sproveden jer su, samo tokom tog ročišta, izvedeni, pored saslušanja svjedoka, i drugi materijalni i personalni dokazi, uključujući medicinsku dokumentaciju, službene zabilješke, zapisnike o lišenju slobode, kao i ranije date iskaze svjedoka pred državnim tužilaštvom i sudom.

Posebno pitanje u ovom predmetu odnosi se na promjenu iskaza oštećenog u odnosu na ranije navode date pred tužilaštvom. Na glavnom pretresu, oštećeni je promijenio iskaz u pogledu jednog okrivljenog, navodeći da ga kritičnom prilikom on nije udarao i da mu nije nanio povrede.

Tužilac je u završnim riječima ukazao na nedosljednosti u iskazima oštećenog, dok su branioci ovu činjenicu koristili u argumentaciji o nepostojanju dokaza da su optuženi izvršili krivično djelo „van razumne sumnje", što dodatno potvrđuje složenost postupaka koji se vode zbog policijske torture, gdje se optužba u značajnoj mjeri oslanja na iskaz žrtve, koji može varirati usljed protoka vremena, pritisaka ili ličnih okolnosti.

Postupanje prema oštećenom

Tokom postupka oštećeni nije imao punomoćnika, dok je u završnim riječima optuženi policijski službenik I.C. ukazivao da sud treba da veću dokaznu vrijednost pokloni iskazima policijskih službenika u odnosu na iskaz oštećenog, pozivajući se na njegovu raniju osuđivanost i zavisnost od narkotika. Na ovaj način je pokušao da diskredituje oštećenog.

Odgovarajuća sankcija

Prvostepena presuda je bila oslobađajuća, a u vrijeme pisanja izvještaja još nije bila pravosnažna. Kako nismo imali uvid u obrazloženje pr-

vostepene presude ne možemo cijeniti koje je sve okolnosti sud uzeo u obzir kada je optužene oslobodio. ODT u Podgorici je uložilo žalbu na prvostepenu presudu i predmet se nalazi pred Višim sudom u Podgorici.

Zaključak

Sud je preduzeo mjere za osiguranje kontinuiteta postupka i aktivno upravljao dokaznim postupkom, ali odsustvo punomoćnika oštećenog i neproblematizovanje pokušaja diskreditacije oštećenog posebno od strane državnog tužioca, a i suda ukazuju na slabosti u zaštiti prava žrtve.

3.5. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 565/22

Optužba

Prema optužnom predlogu, M.M. i V.B. se terete da su u februaru i martu 2022, prilikom kontrole migranata iz Avganistana i Maroka, u više navrata zloupotrebljavali ovlašćenja, primjenjivali fizičku silu i protivpravno oduzimali lične stvari i novac oštećenih. Terete se da su migrantima naređivali da isprazne džepove i prtljag, zadržavali mobilne telefone, novac i druge lične predmete, te ih potom protivno propisima upućivali ili fizički tjerali prema granici sa Republikom Albanijom, pri čemu su im u pojedinim slučajevima nanosili tjelesne povrede, uključujući i jednu tešku tjelesnu povredu nastalu usljed upotrebe drvene palice, kao i da su odbijali da oštećenima vrate oduzete stvari, čime su ugrozili njihovu tjelesnu sigurnost i povrijedili njihova prava.

Krivični postupak se vodio zbog produženog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja i krivičnog djela zlostavljanje.

Efikasnost

Neposredno prije početka monitoringa, u septembru 2024, odbrana je zatražila izdvajanje dijela dokaza iz spisa predmeta - foto i video dokumentaciju, kao i zapisnik o prepoznavanju.[39] Tada su spisi predmeta upućeni Višem sudu u Podgorici, koji je odluku o odbijanju zahtjeva donio tek krajem juna 2025. Prvo ročište nakon višemjesečnog zastoja održano je 22. 7. 2025.

Tokom tog perioda, šest zakazanih ročišta (25. 11. i 25. 12. 2024, te 10. 2, 11. 3, 14. 4. i 19. 5. 2025) odloženo je uz identično obrazloženje da se spisi i dalje nalaze u Višem sudu u Podgorici. Time je postupak faktički bio u potpunom zastoju.

Dodatni problem predstavlja način obavještavanja stranaka. Iako je unaprijed bilo poznato da bez spisa nisu ispunjene procesne pretpostavke za održavanje pretresa, stranke su redovno pozivane na ročišta, koja su odlagana tek po njihovom dolasku. To uzrokuje nepotrebne troškove i gubitak vremena za stranke, branioce i punomoćnike oštećenih, te je suprotno načelima ekonomičnosti i efikasnosti krivičnog postupka. Blagovremeno obavještavanje o nemogućnosti održavanja ročišta predstavljalo bi razumnu mjeru efikasnijeg upravljanja postupkom.

Nakon nastavka postupka održano je jedno ročište, na kojem su izvedeni materijalni dokazi. Naredno ročište, zakazano za 16. 9. 2025. radi saslušanja svjedoka, nije održano zbog izostanka branioca i jednog od optuženih, iako se predloženi svjedok pojavio.

Time se, pored institucionalnog zastoja izazvanog odlučivanjem Višeg suda, dodatna odlaganja vezuju i za postupanje odbrane, što kumulativno produžava trajanje postupka i umanjuje njegovu efikasnost.

Opisani zastoji ukazuju na nedovoljnu koordinaciju između sudskih instanci i ograničenu procesnu disciplinu stranaka, što direktno usporava

39 Razlog zahtjeva za izdvajanje iz spisa nije poznat, budući da je podnijet prije početka monitoringa.

rad prvostepenog suda. U predmetima koji se odnose na zlostavljanje, takva kašnjenja imaju posebnu težinu, jer odlažu sudsku zaštitu i negativno utiču na percepciju djelotvornosti pravosudnog odgovora na povrede ljudskih prava.

Učešće oštećenih

Specifičnost predmeta predstavlja to što su oštećeni strani državljani koji tokom praćenog perioda nisu lično učestvovali u postupku niti su imali punomoćnike u Crnoj Gori. Njihovo odsustvo ograničilo je mogućnost neposrednog učešća u dokaznom postupku, uključujući predlaganje dokaza, postavljanje pitanja i ostvarivanje procesnih prava u svojstvu oštećenih.

Posljedično, dokazni postupak se u pretežnoj mjeri zasniva na pisanoj dokumentaciji i službenim dokazima, bez direktnog doprinosa oštećenih, što smanjuje kontradiktornost i neposrednost rasprave.

Zaključak

Predmet pokazuje da dugotrajno odlučivanje o procesnim pitanjima pred višim sudovima može faktički blokirati rad prvostepenog suda, naročito u osjetljivim krivičnim postupcima. Zastoj koji je trajao gotovo godinu dana ozbiljno je narušio načelo suđenja u razumnom roku i imao direktan negativan uticaj na efikasnost postupka.

Nakon uklanjanja procesne prepreke, prvostepeni sud je nastavio postupak bez odlaganja. Međutim, dalja ročišta su odlagana zbog izostanaka odbrane, što ukazuje da uzroci usporavanja nisu isključivo institucionalne prirode, već proizilaze i iz procesne discipline učesnika.

Ovaj predmet ukazuje na potrebu za striktno definisanim rokovima u odlučivanju po žalbama sa suspenzivnim dejstvom, dosljednijim upravljanjem postupkom od strane suda, kao i odgovornijim postupanjem stra-

naka. Kada je unaprijed poznato da nisu ispunjene procesne pretpostavke za održavanje ročišta, sud bi trebalo blagovremeno obavijestiti stranke kako bi se izbjegli nepotrebni troškovi i odlaganja.

3.6. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 701/23

Optužba

Dana 19. 12. 2021. godine, u Podgorici, inspektor Stanice kriminalističke policije za suzbijanje imovinskog kriminaliteta, u vršenju službene dužnosti zlostavljao je maloljetno lice D. A. na način što ga je uhvatio za majicu i izvukao iz vozila, nakon čega mu je uputio riječi: „Priznaj gdje su cigari“, te ga udario otvorenim dlanom u predjelu lica. Tom prilikom maloljetni D. A. zadobio je laku tjelesnu povredu u vidu otoka u lijevom sljepoočnom predjelu.

Efikasnost

Za razliku od drugih predmeta obuhvaćenih monitoringom, ovaj postupak karakterišu učestala odlaganja ročišta koja nisu bila posljedica procesnih taktika stranaka, već okolnosti van kontrole učesnika i suda. Odlaganja su se dešavala iz institucionalnih, bezbjednosnih i proceduralnih razloga.

Ročište zakazano za 16. 12. 2024. nije održano jer svjedok, iako uredno pozvan, nije pristupio sudu, a Uprava policije nije postupila po nalogu za prinudno dovođenje, niti je sud blagovremeno obaviješten o razlozima nepostupanja.

Ročište od 14. 3. 2025. odloženo je zbog dojave o bombi, a ročište od 29. 4. 2025. iz proceduralnih razloga koji nisu obrazloženi. Nijedno od ovih odlaganja ne ukazuje na opstrukciju stranaka, već na spoljne i organizacione okolnosti koje otežavaju redovno vođenje postupka.

Temeljitost

S obzirom na činjenicu da je na jedinom održanom ročištu u toku monitoringa saslušan samo jedan svjedok, nije moguće dati potpunu ocjenu temeljitosti postupka i obima provjere dokaza. Ipak, činjenica da je donesena osuđujuća prvostepena presuda ukazuje da je tužilaštvo, predstavilo dokaze koji su sudu bili dovoljni da potvrdi odgovornost okrivljenih.

Odgovarajuća sankcija

Okrivljeni je prvostepenom presudom osuđen na šest mjeseca kućnog zatvora. U vrijeme pisanja izvještaja presuda nije postala pravosnažna, zbog čega nismo imali uvid u obrazloženje i ne možemo znati koje je sve okolnosti sud uzeo u obzir kada je odredio kaznu. Predmet se nalazi pred Višim sudom u Podgorici.

Zaključak

Uočen je problematičan odnos policije prema sudu – nepostupanje po nalogu za prinudno dovođenje svjedoka i neobavještavanje suda o razlozima kašnjenja direktno podriva efikasnost sudske kontrole i pravovremeno vođenje postupka.

3.7. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 757/23

Optužba

Predmet se odnosi na prebijanje M. V. 3. aprila 2019, od strane policijskih službenika G. K, D. R, V. M. i V. Đ, nakon utakmice FK Sutjeska – FK Budućnost u Podgorici. Oštećeni je zadobio teške tjelesne povrede, uključujući prelome nosnih kostiju i zuba, nagnječenja lica i tijela, višestruke oguljotine i podlive.

Krivični postupak je vođen zbog krivičnog djela zlostavljanje u sticaju sa teškom tjelesnom povredom i predstavlja jedan od najkompleksnijih i sadržinski najznačajnijih predmeta obuhvaćenih monitoringom. Nakon što je predmet prvobitno prvostepeno okončan, Viši sud u Podgorici je ukinuo presudu i vratio ga na ponovno suđenje. Sama činjenica da se radilo o ponovljenom postupku, uz značajan vremenski odmak od događaja, uslovila je niz procesnih i dokaznih izazova koji su obilježili cijeli tok suđenja.

U toku trajanja monitoringa, u ponovljenom postupku Osnovni sud u Podgorici donio je presudu K.br.757/23 od 17. 3. 2025, kojom je okrivljene ponovo oglasio krivim i osudio ih je na jedinstvene kazne zatvora u trajanju od po osam mjeseci. Presudom Višeg suda u Podgorici od 10. 11. 2025, dio optužbe koji se odnosio na zlostavljanje odbačen je usljed nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja, dok su svi okrivljeni oglašeni krivim i osuđeni na po šest mjeseci zatvora zbog krivičnog djela teška tjelesna povreda.[40]

40 Presuda Višeg suda u Podgorici Kž br. 889/25 od 10. 11. 2025. godine

Efikasnost

U postupku su zabilježeni česti izostanci svjedoka, uglavnom policijskih službenika, što je otežavalo redovno održavanje ročišta i sprovođenje dokaznog postupka. Sudija je prepoznao pokušaje odugovlačenja i u više navrata upozoravao na mogućnost primjene pritvora. Problemi u uručenju poziva i opravdavanja izostanaka, posebno rukovodećih osoba, dodatno su otežali utvrđivanje činjenica i ukazuju na ograničenu efikasnost mehanizama prinudnog dovođenja u odnosu na policijske službenike. Zato, Zakonom o unutrašnjim poslovima treba propisati kao težu povredu službene dužnosti i neodazivanje na sudske pozive, a ne samo na pozive Unutrašnje kontrole.[41]

Sudija je tokom cijelog postupka pokazao aktivnu ulogu u vođenju postupka, posebno intervenišući kako bi spriječio sugestivna pitanja i zaštitio interese pravno neuke strane.

Tokom monitoringa saslušano je šest svjedoka, dok prisustvo jednog, policijskog službenika M. R, u više navrata nije bilo moguće obezbijediti uprkos preduzetim mjerama suda. Svjedok nije zatican na prijavljenim adresama, zbog čega je više puta naloženo njegovo pozivanje putem Uprave policije, ali saslušanje u tom periodu nije bilo realizovano. Njegovo odsustvo nije bilo beznačajno, imajući u vidu da su ga okrivljeni u izmijenjenim iskazima označili kao osobu koja je neposredno primijenila silu i nanijela teške povrede oštećenom, i koja je imala odlučujuću ulogu u načinu i intenzitetu policijskog postupanja. M. R. je naknadno saslušan, ostao je pri ranijem iskazu i koristio zakonsko pravo da ne odgovara na pitanja koja bi ga mogla izložiti krivičnom gonjenju.

41 Zakon o unutrašnjim poslovima, Sl. list CG, br. 70/2021... 84/2024, čl. 173, st. 1, tač. 21.

Temeljitost

Dokazni postupak obuhvatio je medicinsku dokumentaciju, nalaze sudskih vještaka, foto i video-materijal, kao i iskaze svjedoka, koji su potvrdili teške tjelesne povrede oštećenog. Centralni događaj bila je promjena iskaza okrivljenih na ročištu 5. 11. 2024, kada su trojica promijenila ranije navode, a četvrti se branio ćutanjem. U izmijenjenim iskazima, okrivljeni su prebacili odgovornost za nanošenje teških tjelesnih povreda službenom palicom na njihovog starješinu, komandira M.R, dok su priznali udarce šakama, za šta su se izvinili i izrazili kajanje. Oštećeni M.V. je nakon toga potvrdio da ga je M.R. udarao, ali tužilaštvo nikada ranije nije organizovalo njegovo prepoznavanje kao počinioca.

Evidentan propust predstavlja to što tužilaštvo nije blagovremeno identifikovalo sve navodne počinioce događaja (prijavljeno je da su petorica učestvovala u događaju, ali su optužena četvorica), niti je tokom istražne faze prikupilo dokaze koji bi potvrdili ili opovrgli njihovu umiješanost u događaj.

Analiza postupanja organa u ovom predmetu ukazuje na izraženu pasivnost državnog tužilaštva u odnosu na svjedoka, komandira M.R, iako je upravo njegovo postupanje, prema nalazu sudskog vještaka, povezano sa upotrebom službene palice kao sredstva kojim je nanijeta teška tjelesna povreda oštećenom. Isto proizilazi iz iskaza i oštećenog i okrivljenih, što ga potencijalno označava kao petog neidentifikovanog policijskog službenika. Uprkos toj činjenici, tužilaštvo nije preduzelo procesne radnje u pravcu razjašnjenja njegove uloge, niti je iniciralo proširenje optužbe ili dopunsko vještačenje.

Prostorni uslovi i položaj oštećenog

Sudnica je bila mala, s ograničenim brojem sjedećih mjesta i bez jasnog fizičkog razdvajanja procesnih strana. Oštećeni i okrivljeni policijski službenici, zajedno sa svojim braniocima i punomoćnicima, često su sjedjeli u istom redu ili na minimalnoj udaljenosti.

U predmetima koji se odnose na policijsko zlostavljanje, ovakva prostorna organizacija ima poseban značaj, jer može negativno uticati na osjećaj sigurnosti oštećenog i njegovu spremnost da aktivno i slobodno učestvuje u postupku. Iako sud formalno nije povrijedio procesna prava oštećenog, ovakvi uslovi nisu u skladu sa osjetljivošću predmeta i ukazuju na institucionalne nedostatke koji prevazilaze individualno postupanje suda.

Odgovarajuća sankcija

Uprkos brojnim procesnim izazovima, sud je okončao postupak i 17. 3. 2025. donio osuđujuću presudu, izrekavši jedinstvenu kaznu zatvora od osam mjeseci za svakog okrivljenog za krivično djelo zlostavljanje u sticaju sa teškom tjelesnom povredom. Ipak, zbog ponavljanja prvostepenog suđenja, što je sveukupno trajalo više od pet godina, te dodatnih procesnih opstrukcija došlo je do nastupanja apsolutne zastare krivičnog gonjenja za dio predmeta koji se odnosio na krivično djelo zlostavljanje. Kao posljedica toga, policijski službenici su pravosnažno osuđeni na šest mjeseci zatvora samo zbog nanošenja teških tjelesnih povreda M.V.

Zaključak

Predmet predstavlja paradigmatičan primjer izazova procesuiranja policijskog zlostavljanja u Crnoj Gori. On istovremeno razotkriva sistemske slabosti – dugotrajnost postupka koja dovodi do zastarijevanja krivičnog gonjenja, odnosno nekažnjivosti, otežano dovođenje policijskih svjedoka, izostanak ispitivanja hijerarhijske odgovornosti (prije svega komandira M.R. koji je označen kao neposredni izvršilac od oštećenog i okrivljenih i vještaka) i neadekvatne procesne uslove.

Nastupanje apsolutne zastarjelosti u ovom predmetu pokazuje koliko dugotrajni postupci i proceduralne opstrukcije mogu umanjiti pravosudnog odgovora na kršenja ljudskih prava. Iako je ostvarena odgovornost za dio djela, apsolutna zastarjelost onemogućila je puni krivični epilog,

i adekvatno kažnjavanje što naglašava potrebu za hitnijim i efikasnijim vođenjem postupaka, posebno u predmetima koji uključuju zloupotrebu službene dužnosti i policijsko zlostavljanje.

3.8. Osnovni sud Podgorica – Predmet K br. 762/23

Optužba

Prema optužbi, do incidenta je došlo u Podgorici, u ugostiteljskom objektu u Bokeškoj ulici, kada su okrivljeni policijski službenici, postupajući van formalnog vršenja službene dužnosti, ali koristeći svoj autoritet i fizičku nadmoć, primijenili fizičku silu prema oštećenom M.B. Sukob je eskalirao iz verbalnog u fizički, a oštećeni je dobio teške tjelesne povrede, koje su potvrđene medicinskom dokumentacijom.

Efikasnost

Postupak je djelimično efikasan. Od ukupno osam zakazanih ročišta, tri nisu održana – jedno zbog službenih obaveza sudije, a za druga dva u dostupnoj dokumentaciji nisu navedeni razlozi odlaganja.

Dodatno, jedno ročište, nakon što je započelo, odloženo je zbog poteškoća okrivljenog M.L. u davanju iskaza. Iako je izrazio spremnost da se izjasni pred sudom, bilo je evidentno da ima teškoće u komunikaciji jer se ne osjeća dobro (napad panike/trauma). Imajući u vidu potrebu da mu se omogući djelotvorno ostvarivanje prava na odbranu, sud je odlučio da glavni pretres odloži.

U odnosu na ročišta koja su održana, nije uočeno ništa sporno sa stanovišta efikasnosti.

Temeljitost

Nakon izvođenja inicijalnih dokaza, sud je pozvao strane da iznesu nove dokazne prijedloge. Tom prilikom predloženo je saslušanje čak dvanaest svjedoka.

Punomoćnik oštećenog predložio je saslušanje dva lica, koja su za vrijeme predmetnog događaja bila sa oštećenim za istim stolom, na mjestu gdje je, prema optužbi, izvršena radnja krivičnog djela za koje se okrivljeni terete.

Branioci okrivljenih predložili su saslušanje devet svjedoka, i to jednog, koji je tokom te večeri komunicirao sa oštećenim i jednim od okrivljenih, a zatim i pet zaposlenih u ugostiteljskom objektu u kojem se događaj odigrao, kao i tri policijska službenika koji su postupali nakon incidenta. Državna tužiteljka je predložila saslušanje još jednog lica u svojstvu svjedoka.

Stranke su se saglasile da svi svjedoci budu saslušani u dokaznom postupku. Pored navedenog, branioci okrivljenih su predložili i saslušanje svih lica koja su učestvovala u postupku prepoznavanja, čemu se državna tužiteljka usprotivila, dok je sud naveo da će o ovom dokaznom prijedlogu posebno odlučiti.

Obim i struktura naknadno predloženih dokaznih radnji ukazuju na nedostatke u izviđaju, u kome nisu prikupljeni svi relevantni i dostupni dokazi, naročito oni koji se odnose na neposredne očevice. Ovakav pristup ukazuje na to da inicijalna faza postupka nije obuhvatila sve okolnosti od značaja za cjelovito utvrđivanje činjeničnog stanja, što je kasnije zahtijevalo proširenje dokaznog postupka u fazi glavnog pretresa.

Učešće oštećenog

Oštećeni je bio aktivno uključen u postupak, davao je iscrpan iskaz o okolnostima događaja, ulozi učesnika i zadobijenim povredama, uz podršku svog punomoćnika, a iskaz je potvrđen medicinskom dokumentacijom. Ispitivanje odbrane bilo je usmjereno na razjašnjenje prostorno-vremenskih okolnosti događaja i međusobnih odnosa učesnika, uključujući položaj tijela i fizičke interakcije. Sud je intervenisao kako bi spriječio ponavljanje i sugestivna pitanja, čime je očuvano pravo oštećenog na izjašnjavanje bez prejudiciranja sadržaja iskaza. Učešće oštećenog bilo je aktivno, detaljno i zaštićeno proceduralno.

Zaključak

Predmet ilustruje uobičajenu napetost u krivičnim postupcima za djela sa elementima nasilja između potrebe za potpunim rasvjetljavanjem događaja i zahtjeva za okončanjem postupka u razumnom roku, pri čemu ukazuje koliko neprikupljanje svih dostupnih dokaza u fazi izviđaja/istrage može uticati na efikasnost suđenja, a konačna ocjena efikasnosti zavisiće od dalje dinamike i trajanja postupka.

Predmet se ticao postupanja policijskih službenika u okolnostima u kojima postoji sumnja da su, u vrijeme inkriminisanog događaja, obavljali poslove fizičkog obezbjeđenja u ugostiteljskom objektu. Takvo postupanje, ako se utvrdi, bilo bi u suprotnosti sa važećim zakonskim okvirom, koji policijskim službenicima ne dopušta obavljanje privatnih poslova obezbjeđenja van službe, naročito u komercijalnim objektima. Ova okolnost predmetu daje dodatnu institucionalnu dimenziju, jer se postupak ne odnosi isključivo na navode o primjeni sile, već i na pitanje zakonitosti angažovanja policijskih službenika u privatnom svojstvu, što je relevantno kako za krivičnopravnu odgovornost, tako i za primjenu profesionalnih standarda u radu policije.

3.9. Osnovni sud Podgorica – Predmet K br. 14/24

Optužba

Prema optužbi, okrivljeni I. J. je 28. 9. 2023, u kancelariji Stanice kriminalističke policije za borbu protiv droge u Podgorici, tokom prikupljanja obavještenja od oštećenog P. D, primijenio fizičku silu u namjeri da od njega iznudi iskaz o porijeklu pronađene droge. Nakon što je oštećeni izjavio da želi angažovanje branioca i da neće davati izjavu bez prisustva advokata, prema navodima optužbe, okrivljeni ga je više puta udario otvorenom šakom u predjelu lica, potom stisnutom pesnicom u predjelu stomaka, naložio mu da ustane i stane uz plakar, te ga više puta snažno uhvatio i stezao u predjelu testisa, nakon čega je oštećeni sjeo i dato mu je da potpiše zapisnik.

Efikasnost

Krivični postupak je bio neefikasan zbog višestrukih izostanaka oštećenog P.D, nedovoljno ažurnog postupanja policije i povremenih izostanaka predstavnika tužilaštva. Tokom praćenog perioda nijedno ročište nije održano, iako je sud preduzimao niz mjera – izdavao naredbe za prisustvo oštećenog, provjeravao evidencije prebivališta i telefonskih brojeva, tražio podatke od policije i granične službe, te u nekoliko navrata pokušao osigurati čitanje iskaza oštećenog uz saglasnost odbrane, što je odbijeno.

Nedostupnost oštećenog bila je centralni razlog zastoja, a postupanje policije u izvršenju naloga pokazalo se nedovoljno efikasnim, uz dostavljanje nepotpunih ili kontradiktornih informacija.

Pored nedostupnosti oštećenog, zabilježeni su i izostanci predstavnika tužilaštva. U dva slučaja predstavnik tužilaštva nije pristupio ročištu, a sud prethodno nije bio obaviješten o razlozima njihovog nedolaska. U jednom slučaju sud je intervenisao kako bi obezbijedio prisustvo, pri čemu je optužbu zastupao kandidat za državnog tužioca.

Zaključak

Tokom praćenog perioda od godinu dana nijedno ročište nije suštinski održano zbog višestrukih izostanaka oštećenog, sporog ili nepotpunog postupanja policije i povremenih izostanaka predstavnika tužilaštva, uključujući situacije u kojima sud prethodno nije bio obaviješten. Ovi problemi ukazuju na sistemski nedostatak koordinacije i institucionalnog prioriteta, što direktno utiče na efikasnost postupka i percepciju ozbiljnosti krivičnog gonjenja.

3.10. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 382/22

Optužba

Državno tužilaštvo tereti policijske inspektore da su M.B. u maju 2020. godine mučili elektro-šokerima, udarali bokserskim rukavicama, bejzbol palicama i pesnicama u gornji dio tijela i po tabanima, da su mu prijetili ubistvom i repetiranjem pištolja pored glave, da su ga davili, ponižavali, napisali oproštajno pismo upućeno njegovoj porodici i prijetili mu da će mučiti i ubiti njegovu porodicu, kao i djevojku, da bi mu iznudili lažni iskaz koji je teretio J.G. i B.M. za postavljanje eksploziva na kuću državnog službenika bezbjednosti Duška Golubovića i lokal Grand.

Efikasnost

Prije započinjanja zvaničnog monitoringa u ovom predmetu suđenje su obilježili ozbiljni zastoji u postupanju. Početak suđenja je prvobitno planiran za 15. 9. 2022, ali je odložen čak sedam puta iz različitih razloga, uključujući neopravdan izostanak optuženih policijskih službenika, njihovih advokata, ali i nadležne državne tužiteljke. Zvanični početak suđenja nastupio je tek 28. aprila 2023, što znači da je prvobitno planirano ročište kasnilo više od sedam mjeseci.

Dalji zastoj u postupku nastao je nakon što je sutkinja 30. 11. 2023. zatražila mišljenje Komisije sudsko-medicinskog odbora Medicinskog fakulteta u Podgorici o uzročno-posljedičnoj vezi između pretrpljenog stresa kod oštećenog i nastanka njegovog trajnog oboljenja, te o tačnom vremenu nastanka tjelesnih povreda. Fakultet nije reagovao ni nakon šest mjeseci, a Sud nije bio obaviješten da odbor nadležan za ovakvo vještačenje uopšte ne postoji, što je direktno doprinijelo kašnjenju u ovom i drugim predmetima. Zbog ovog problema, isti zahtjev je upućen Sudsko-medicinskom odboru Medicinskog fakulteta u Novom Sadu, koji je odbio da postupa zbog velikog broja predmeta i deficita kadra. Zato je nakon formiranja odbora na Medicinskom fakultetu u Podgorici predmet njima ponovo upućen na vještačenje.

Medicinska ekspertiza dostavljena je sudu 31. 12. 2024, što znači da je period zastoja zbog nepostojanja odbora i kašnjenja medicinske ekspertize trajao 13 mjeseci.

Ukupno trajanje postupka od prvobitno planiranog početka suđenja (15. septembar 2022) do donošenja prvostepene presude (17. mart 2025) iznosi 30 mjeseci. Od tog vremena, ukupno 20 mjeseci i 13 dana postupak je bio u zastoju ili bez održavanja ročišta (7 mjeseci i 13 dana prije početka suđenja i 13 mjeseci tokom vještačenja). Aktivno održavanje ročišta trajalo je svega 9 mjeseci i 17 dana.

Ovi podaci jasno ukazuju na ozbiljne probleme u organizaciji i komunikaciji između državnih institucija, što je rezultiralo značajnim kašnjenjem u ostvarivanju pravde za oštećenog.

Temeljitost

Tokom monitoringa, ključni moment u predmetu bio je nastavak glavnog pretresa održan 11. 2. 2025, kada je saslušan vještak, predstavnik sudskomedicinskog odbora Medicinskog fakulteta u Podgorici. Vještak je u cjelosti potvrdio ranije dostavljeni nalaz i mišljenje, potvrdivši posto-

janje povreda u skladu sa opisom u optužnici i precizirajući vremenski raspon njihovog nastanka.

U tom kontekstu posebno je značajno postupanje suda povodom zahtjeva zastupnika optužbe za odlaganje pomenutog ročišta. Tužilac M.M. naveo je da je predmet preuzeo neposredno pred početak ročišta zbog odsustva postupajuće tužiteljke R.V. usljed bolesti i da nije bio u potpunosti upoznat sa spisima i mogućim pitanjima za vještaka. Sutkinja je zahtijevala od tužioca da stupi u kontakt sa tužiteljkom R.V. i provjeri da li postoje dodatna pitanja za vještaka. Nakon potvrde da ih nema, sutkinja je odlučila da se ročište nastavi. Ova odluka pokazuje dosljednu primjenu načela ekonomičnosti postupka i sprečavanje nepotrebnog odlaganja kada su svi relevantni učesnici prisutni. Istovremeno, ukazuje na nedostatke u koordinaciji unutar tužilaštva, s obzirom na to da zamjenski tužilac nije bio pravovremeno upoznat sa sadržajem predmeta. Iako propust nije imao neposredne procesne posljedice, ukazuje na izazove institucionalne pripremljenosti i kontinuiteta zastupanja optužbe u složenim predmetima policijske torture.

Dodatno, sud tokom postupka nije odlučio o procesnom predlogu punomoćnika oštećenog (07. 6. 2023.) za određivanje vještaka neuropsihijatra. Sud je takođe odbio da sprovede kao dokaz sudsko-medicinski izvještaj ekspertske grupe stranih forenzičara od 17. 5. 2021, koji je sadržao psihijatrijsko vještačenje međunarodno priznatog vještaka, zbog formalnog razloga da izvještaj nije pribavljen po naredbi suda ili tužilaštva.

Odluke suda da ne sprovede psihijatrijsko vještačenje, koje po međunarodnim standardima (Istanbulski protokol) predstavlja nezamjenjiv dokaz u istragama prijava mučenja i iznuđivanja iskaza, ukazuju na ograničenja u temeljitosti postupka.

Učešće oštećenog

Tokom cjelokupnog postupka oštećeni je imao angažovanog punomoćnika, koji je imao mogućnost postavljanja pitanja i predlaganja dokaza, ali koji nije aktivno nastupao. Tokom postupka zabilježeni su i fizički nasrtaji advokata odbrane na oštećenog, kao i povećane tenzije u sali, dok je držanje optuženih bilo korektno. Na početku, sud je pokazao senzibilnost prilikom saslušanja oštećenog, sugerišući da oštećeni može da napravi pauzu ako mu je potrebna, kao i da može da govori kako mu je najzgodnije.

Međutim, tokom ročišta na kome je sprovođeno saslušanje vještaka sa Medicinskog fakulteta, oštećeni je zatražio odlaganje suđenja, navodeći da nije bio obaviješten da njegov izabrani punomoćnik neće prisustvovati ročištu, niti da će ga zastupati advokat po zamjeničkom punomoćju. Sud je ovaj zahtjev odbio, obrazlažući da je prigovor morao biti istaknut prije početka izvođenja dokaza, odnosno prije saslušanja vještaka.

Sa stanovišta formalne zakonitosti, postupanje suda bilo je u skladu sa ZKP, budući da je zastupanje oštećenog formalno bilo obezbijeđeno. Međutim, oštećeni je i prije početka dokaznog postupka ukazao da mu spisi nisu dostavljeni i da nije bio upoznat sa činjenicom da će ga zastupati zamjenski punomoćnik. U tom kontekstu, sud je imao obavezu da, u skladu sa članom 14 ZKP-a, pouči neuko lice o njegovim pravima i načinu njihovog ostvarivanja, uključujući pravo da prije početka dokaznog postupka zatraži odlaganje radi obezbjeđivanja punomoćnika po sopstvenom izboru. Takvo poučavanje nije izvršeno, što ukazuje na nedovoljnu senzibilisanost suda za procesni položaj žrtve u predmetima policijske torture.

Presuda

Oslobađajuća presuda Osnovnog suda u Podgorici za petoricu policijskih inspektora optuženih za iznuđivanje iskaza teškim nasiljem nad M. B. ukazuje na ozbiljne nedostatke u procesuiranju torture. Sud je to-

kom javnog izricanja presude oštećenom zamjerio što torturu nije prijavio iste večeri, već „tek sjutradan“, pozivajući se na navodno kršenje „principa blagovremenosti“ na strani žrtve, koji je suprotan međunarodnim standardima procesuiranja torture. Dodatno, iskazi državnih službenika prihvaćeni su bez kritičke provjere, uključujući i svjedočenja kolega optuženih, što je u suprotnosti sa standardima koji zahtijevaju pojačanu nezavisnost, nepristrasnost i strogu ocjenu vjerodostojnosti službenih iskaza u predmetima policijskog zlostavljanja.[42] Postupak se po žalbi nalazi pred Višim sudom u Podgorici.

Zaključak

Predmet pokazuje ozbiljne nedostatke u procesuiranju torture u Crnoj Gori, uključujući dugotrajne zastoje u postupku, ignorisanje relevantnih medicinskih dokaza, jednostranu ocjenu vjerodostojnosti iskaza.

3.11. Osnovni sud Cetinje – Predmet: K br. 142/24

Optužba

Prema navodima optužbe i iskazu oštećenog S. L, policijski službenici P. L, I. Đ. i N. J. su ga u martu 2020. godine, nakon pretresa kuće i lišenja slobode, psihički i fizički zlostavljali kako bi ga primorali da svjedoči u njihovu korist. Tokom prevoza službenim vozilom, dok je bio vezan, više puta je udaran pesnicama u stomak, a po zaustavljanju vozila na osamljenom mjestu kod Carevog laza svi prisutni policajci su ga izveli iz vozila i udarali šamarima i pesnicama po licu i tijelu, pri čemu mu je jedan od njih zadao više udaraca u predjelu stomaka.

42 Službenici Uprave policije D.G, D. Lj., B. V., I. P. i N. V. oslobođeni su optužbe da su izvršili krivično djelo iznuđivanje iskaza, Osnovni sud u Podgorici, 17. 3. 2025: https://sudovi.me/ospg/sadrzaj/60nq

Efikasnost

Predmet je obilježen složenom procesnom dinamikom, čestim odlaganjima glavnog pretresa izraženim tenzijama između procesnih strana. Jedno od dominantnih obilježja ovog postupka bili su ponovljeni zahtjevi za izuzeće postupajuće sutkinje M. Ć, koje je podnosio punomoćnik oštećenog, advokat D. L. U zahtjevima je ukazivao na navodne okolnosti koje bi mogle dovesti u pitanje nepristrasnost sutkinje, uključujući porodične i poslovne veze njenih srodnika sa licima koja se dovode u vezu sa jednim od okrivljenih. Ovi zahtjevi su u više navrata razmatrani u skladu sa odredbama ZKP, a njihovo podnošenje je dovelo do ponovljenih odlaganja ročišta.

Nakon iscrpljivanja procesnih mehanizama pred Osnovnim sudom, podnijet je i zahtjev za izuzeće predsjednika suda koji je ranije odlučivao o izuzeću postupajuće sutkinje, o čemu je odlučivao Viši sud. U daljem toku postupka predmet je dodijeljen drugoj sutkinji, T. V. Ova okolnost je dodatno uticala na trajanje postupka, ali predstavlja zakonitu procesnu posljedicu korišćenja prava stranaka na podnošenje zahtjeva za izuzeće.

Sud je nastojao da osigura poštovanje procesnih prava i očuva red u sudnici, omogućavajući strankama da iznesu svoje stavove, uključujući zahtjeve za izuzeće, dok je intervenisao kada je ponašanje učesnika ometalo tok postupka.

Temeljitost

Može se konstatovati da je suđenje vođeno uz nastojanje suda da obezbijedi procesnu potpunost i razmatranje svih relevantnih procesnih pitanja, ali je njegova temeljitost bila značajno opterećena složenom procesnom dinamikom i učestalim prekidima postupka. Višestruki zahtjevi za izuzeće, promjena postupajućeg sudije i česta odlaganja ročišta objektivno su usporili tok postupka i fragmentisali dokazni proces, što je otežalo kontinuitet u izvođenju dokaza i sveobuhvatno sagledavanje činjeničnog stanja u razumnom roku.

Istovremeno, uočljivo je da su u okviru održanih ročišta izvođeni dokazi i saslušavani učesnici na način koji ukazuje na formalnu usmjerenost ka razjašnjavanju spornih okolnosti, ali je ukupna temeljitost suđenja oslabila usljed izraženih tenzija u sudnici, čestih procesnih polemika i ponašanja pojedinih učesnika koje je zahtijevalo stalne intervencije suda. U tom kontekstu, temeljitost postupka više je rezultat procesne istrajnosti nego stabilnog i neprekinutog vođenja dokaznog postupka.[43]

Učešće oštećenog

Oštećeni je tokom više ročišta burno reagovao na navode okrivljenih i njihovih branilaca, prekidao izlaganja, upućivao prigovore i polemisao sa sudom. Njegov punomoćnik, iako je imao obavezu da ga pouči o pravilima ponašanja i poštovanju procesne discipline, nije vršio tu dužnost. Zbog učestalih prekidanja i polemičkog nastupa, sud je više puta upozoravao oštećenog, a u pojedinim situacijama bio je primoran da ga privremeno udalji iz sudnice radi očuvanja reda i prava drugih učesnika.

Ovakvo ponašanje može se razumjeti u kontekstu emotivnog naboja predmeta, koji se odnosi na navode o policijskom zlostavljanju, uključujući fizičko i psihičko nasilje, prijetnje i pokušaje uticaja na svjedočenje. Ipak, iz procesne perspektive, učestala prekidanja otežavala su vođenje postupka i povećavala napetost u sudnici.

43 Nakon okončanja monitoringa, 23. 1. 2026, u ovom predmetu je donijeta oslobađajuća presuda, pri čemu je sud naveo da: „usljed nedostatka materijalnih dokaza, nije mogao izvesti zaključak da su okrivljeni izvršili krivično djelo koje im je stavljeno na teret a navodi predmetnog optužnog akta nisu potvrđeni ni nakon saslušanja svih svjedoka koji su predloženi od strane zastupnika optužbe. Kako se predmetni optužni akt nakon provođenja svih dokaza zasniva samo na iskazu svjedoka oštećenog koji je kontardiktoran, po ocjeni suda, svim provedenim materijalnim i personalnim dokazima to je sud našao da se na temelju takve optužbe ne može donijeti osuđujuća presuda, a kako je i sam iskaz oštećenog više puta mijenjan tokom postupka, to je ostala samo sumnja u postojanje predmetnog krivičnog djela...”: https://sudovi.me/osct/sadrzaj/PQ20

Zaključak

Predmet ilustruje kako korišćenje procesnih prava stranaka, naročito zahtjeva za izuzeće, direktno utiče na trajanje i dinamiku suđenja. Iako su svi procesni mehanizmi primijenjeni u okviru zakona, njihova učestalost u kombinaciji sa visokim tenzijama među učesnicima otežala je vođenje postupka. Predmet takođe pokazuje izazove sa kojima se sudovi susreću u slučajevima policijskog zlostavljanja visokog intenziteta, gdje se pravna pitanja prepliću sa ličnim i institucionalnim konfliktima.

3.12. Osnovni sud Cetinje – Predmet: K br. 57/23

Optužba

Okrivljeni R.K, rukovodilac interventne jedinice CB Budva, i M.L, hemičar iste jedinice, terete se da su 5. 9. 2021, prilikom obezbjeđenja ceremonije ustoličenja mitropolita Joanikija na Cetinju, prekoračenjem službenih ovlašćenja nezakonito upotrijebili hemijska sredstva prema oštećenom, nanoseći mu veliki bol, sa ciljem da ga nezakonito kazne i zastraše.

Efikasnost

U posmatranom periodu zakazano je osam ročišta, od kojih je pet odloženo, što samo po sebi ukazuje na probleme u efikasnosti vođenja postupka. Postupak je u početnoj fazi bio obilježen procesnim prekidom i usljed zahtjeva za izuzeće koji je podnijela sama sutkinja M.Ć. Zahtjev je odbijen kao neosnovan, nakon čega je sutkinja nastavila postupanje u predmetu. Iako je ovakav zahtjev neuobičajen, njegovo podnošenje i rješavanje sprovedeni su u skladu sa važećim procesnim pravilima i nisu doveli do dužeg zaostatka u postupku, već do odlaganja jednog zakazanog ročišta.

Učešće oštećenog

Centralni procesni momenat u posmatranoj fazi postupka odnosio se na dugotrajno i intenzivno ispitivanje oštećenog S.V, koje je trajalo više od jednog sata, iako je radnja izvršenja krivičnog djela prema optužnici bila kratka. Braniteljka okrivljenog M.L. postavljala je veliki broj detaljnih pitanja o prostorno-vremenskim okolnostima, uključujući položaj tijela, smjer kretanja, broj koraka i međusobne udaljenosti.

Iako pravo odbrane da ispituje oštećenog pripada osnovnim procesnim pravima, učestalost ponavljanja i insistiranje na perifernim detaljima izazvalo je vidljiv zamor oštećenog. U jednom trenutku, on je ukazao na iscrpljenost i osjećaj pritiska od strane advokatice.[44] Državna tužiteljka i punomoćnik oštećenog su više puta intervenisali, upozoravajući na nepotreban psihološki pritisak i sugestivna pitanja. Sutkinja M.Ć. reagovala je kako bi usmjerila ispitivanje na relevantne činjenice i spriječila dodatnu viktimizaciju, čime je održana ravnoteža između prava odbrane i zaštite dostojanstva oštećenog.

Zaključak

Postupak se vodio u skladu sa osnovnim procesnim garancijama, ali je opterećen izraženim procesnim tenzijama, naročito u dijelu koji se odnosi na ispitivanje oštećenog. Dugotrajno i iscrpljujuće ispitivanje, iako formalno dozvoljeno, otvorilo je pitanje potrebe pažljivijeg balansiranja između prava odbrane i obaveze suda da zaštiti dostojanstvo svjedoka.

44 Navedeni standardi proizlaze iz ustaljene prakse ESLJP u predmetima policijskog zlostavljanja i torture, u kojima Sud dosljedno naglašava da obaveza države prema članu 3 EK ne prestaje formalnim vođenjem krivičnog postupka, već podrazumijeva i obezbjeđivanje procesnog okvira u kojem žrtva može dati iskaz bez dodatnog psihološkog pritiska ili sekundarne viktimizacije (vidjeti, između ostalog, Bouyid protiv Belgije, El-Masri protiv Sjeverne Makedonije, Gäfgen protiv Njemačke). Sud je posebno istakao da pravo odbrane na postavljanje pitanja nije apsolutno i da mora biti uravnoteženo sa potrebom zaštite dostojanstva i integriteta žrtve, pri čemu aktivna uloga suda u upravljanju dokaznim postupkom predstavlja ključni element ispunjavanja pozitivnih obaveza države.

Istovremeno, reakcije tužilaštva i intervencije suda ukazuju na nastojanje da se očuva procesna ravnoteža i spriječi da ispitivanje preraste u oblik neprimjerenog pritiska. Dalji tok postupka i način na koji će sud upravljati dokaznim postupkom biće od značaja za konačnu ocjenu efikasnosti i pravičnosti suđenja u ovom predmetu.

3.13. Osnovni sud Podgorica – Predmet: K br. 819/24

Optužba

Prema optužbi okrivljeni J. R. I P.L, su zajedno sa NN policijskim službenicima Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, u periodu od 30. do 31. decembra 2020. godine, radi iznuđivanja iskaza oštećenom J.M. nanijeli velike bolove i teške patnje. Prijetili su mu ubistvom, silovanjem i zlostavljanjem porodice, višestruko ga fizički zlostavljali udarcima pesnicama i nogama, te mu više puta stavljali plastičnu kesu preko glave, izazivajući gušenje i gubitak svijesti, zbog čega je odveden u Urgentni centar. Nakon toga, prebačen je u prostorije SBPOK-a u TC City Mall gdje je zlostavljanje nastavljeno, usljed čega je oštećeni, pod pritiskom, dao i potpisao iznuđeno priznanje.

Takođe, okrivljeni P. L. je, radi iznuđivanja iskaza oštećenom M. J. nanio velike bolove i teške patnje. Tokom njegovog prevoženja iz CB Nikšić u CB Podgorica, od njega je zahtijevano da preda šifru telefona i prizna navodnu saradnju sa J. V, a nakon odbijanja je kontinuirano fizički zlostavljan udarcima pesnicama po tijelu, dok su mu istovremeno upućivane prijetnje i vršeni pritisci da svjedoči, uz nuđenje novca i drugih pogodnosti.

Efikasnost

Tokom monitoringa, suđenje je realizovano kroz četiri ročišta glavne rasprave, 7. maja, 9. juna, 2. jula i 8. oktobra 2025. godine. Jedno ročište nije održano i o tome su stranke obaviještene unaprijed.

U pojedinim momentima, rasprava između tužilaštva, punomoćnika oštećenih i branilaca okrivljenih skretala je ka ličnim ili političkim insinuacijama i pokušajima dovođenja u pitanje nepristrasnost zastupnika optužbe. Sud je dosljedno intervenisao, ograničavajući takva postupanja na način koji se fokusirao na relevantne činjenice i procesno opravdane argumente.

Zabilježene su i direktne polemike i sukobi među učesnicima postupka, što je zahtijevalo primjenu opomena i drugih mjera radi očuvanja reda. U jednom slučaju, sud je izrekao i novčanu kaznu jednom braniocu zbog ponovljenog narušavanja procesne discipline i neprimjerenog načina ispitivanja, čime je dodatno osigurana nesmetana realizacija postupka.

Ukupno gledano, sve navedene mjere i intervencije suda omogućile su da sva ročišta budu održana u skladu sa zakonskim rokovima i procedurama, što potvrđuje efikasnost vođenja postupka sa aspekta suda, čak i u uslovima intenzivnih sukoba i visokog napona među učesnicima.

Temeljitost

Optužnicom je predloženo saslušanje sedam svjedoka pored okrivljenih i oštećenih, kao i izvođenje desetine materijalnih dokaza.

Tokom praćenih ročišta centralno mjesto zauzela su svjedočenja oštećenih, koja su bila predmet detaljnog unakrsnog ispitivanja od strane odbrane. Odbrana je značajan dio ispitivanja usmjerila na provjeru dosljednosti ranijih izjava, okolnosti prijavljivanja i preciznost identifikacije učesnika događaja (položaji u vozilu, tok radnji, vrijeme i sl.). U tom procesu, sud je dozvolio ispitivanja koja su imala za cilj testiranje vjero-

dostojnosti, ali je u više navrata intervenisao kada su pitanja prelazila u sferu komentarisanja, polemisanja sa svjedokom ili su izlazila iz okvira relevantnog dokazivanja.

U dokaznom postupku su se otvarala pitanja razlika između ranijih iskaza i kasnijih izjava oštećenih, što je odbrana koristila kao osnov za tvrdnje o nepouzdanosti, dok su punomoćnici oštećenih i tužilaštvo ukazivali na kontekst, protok vremena i specifičnost traumatskog iskustva kao okolnosti koje mogu uticati na način kazivanja. Sud je, u cilju procesne jasnoće, u određenim momentima pristupao procesnim radnjama koje idu ka razjašnjenju tih razlika (npr. čitanje ranijih zapisnika i suočavanje sa sadržajem ranijih izjava).

Dokazni postupak u ovom predmetu obilježen je intenzivnim izvođenjem dokaza, prije svega saslušanjem oštećenih i svjedoka, uz izraženu kontradiktornost i česta procesna reagovanja stranaka. Posebnu pažnju izazvalo je ispitivanje oštećenog, tokom kojeg je naveo da je navode o zlostavljanju prvo iznio u medijima i da se u sudnici nalazi novinarka sa kojom je o tome komunicirao. Odbrana je tim povodom predložila da oštećeni precizira identitet te novinarke radi eventualnog njenog saslušanja u svojstvu svjedoka, međutim sud taj prijedlog nije prihvatio, ocjenjujući da to nije od značaja za dokazni postupak.

Javnost postupka

Za ovaj predmet zabilježeno je najveće interesovanje javnosti i medija u odnosu na ostale predmete obuhvaćene monitoringom. Prisustvo predstavnika medija i zainteresovane javnosti bilo je kontinuirano, a na jednom od praćenih ročišta u sudnici je evidentirano prisustvo 12 zainteresovanih lica. Sud je dosljedno poštovao princip javnosti suđenja, odbijajući predlog odbrane za isključenje javnosti, uz obrazloženje da ne postoje zakonski razlozi koji bi opravdali takvu mjeru. Ovakav pristup doprinosi transparentnosti postupka, ali je istovremeno zahtijevao pojačanu procesnu disciplinu u sudnici.

Zaključak

Tokom šest mjeseci monitoringa bila su zakazana četiri ročišta, od kojih su tri održana, a jedno nije. Uočeno je da je sud u fazama u kojima su ročišta realizovana sprovodio intenzivan dokazni postupak, uz aktivnu kontrolu toka suđenja, naročito u dijelu koji se odnosio na ispitivanje oštećenih i svjedoka. Sud je u više navrata intervenisao radi očuvanja procesne discipline i sprečavanja pitanja koja su izlazila iz okvira relevantnog dokazivanja.

Istovremeno, izraženo interesovanje javnosti i medija predstavljalo je dodatni kontekst u kojem se postupak odvijao, što je imalo uticaj na dinamiku ročišta i potrebu za pojačanom procesnom disciplinom u sudnici.

3.14. Osnovni sud Podgorica – Predmet K br. 684/24

Optužba

B. A. i Z. B. su optuženi da su 22. 1. 2021. zlostavljali oštećenog M. J. radi iznuđivanja iskaza. Po dovođenju u službene prostorije, okrivljeni Z. B. mu je navodno zadao više udaraca stisnutom pesnicom u predjelu potiljka, nakon čega su u drugoj prostoriji okrivljeni B. A. i Z. B. zajedno nastavili fizičko zlostavljanje, udarajući ga otvorenim dlanovima po licu, a zatim pesnicama po tjemenu glave, grudnom košu i tijelu. Istovremeno su mu prijetili napadom na članove porodice i kaznom zatvora u trajanju od 15 do 20 godina ako ne prizna krivično djelo.

Oštećeni je zadobio lake tjelesne povrede u vidu otoka nosa, nagnječenja u predjelu lijeve lopatice i ogrebotina na prednjem dijelu grudnog koša, a sve s ciljem da, tokom prikupljanja obavještenja u svojstvu građanina, prizna navodnu saradnju sa sada pokojnim J. V., boravak u opštini Tivat i namjeru lišenja života V. B. i M. M., čime bi sebe inkriminisao kao izvršioca krivičnog djela.

Efikasnost

U posmatranom periodu zakazana su tri ročišta, od kojih je jedno održano, a ostala odložena uz prethodno obavještavanje stranaka. Održano ročište omogućilo je saslušanje vještaka psihijatrijske i sudsko-medicinske struke, koji su dali relevantna mišljenja o intenzitetu pretrpljenih povreda i patnji oštećenog. Vještaci su pojasnili odnose između primijenjene sile, nastanka povreda i subjektivnog doživljaja bola, uključujući i mogućnost nastanka simptoma u kontekstu zakonitog lišavanja slobode.

Državni tužilac je tokom ročišta uložio prigovor na način ispitivanja vještaka, navodeći da su dozvoljena hipotetička pitanja i da njemu nije omogućeno da se u dovoljnoj mjeri izjasni na nalaz i mišljenje vještaka. Sud je ocijenio da su postavljena pitanja bila usmjerena ka razjašnjenju relevantnih činjenica i utvrđivanju materijalne istine, te nije prihvatio prigovor u tom dijelu.

Nakon toga državni tužilac je podnio zahtjev za izuzeće sudije, obrazlažući ga navodnom povredom procesnih prava tužilaštva, u dijelu koji se odnosi na mogućnost izjašnjavanja o nalazu i mišljenju vještaka. Sud je donio rješenje kojim se zahtjev odbacuje, uz obrazloženje da je podnijet u cilju odugovlačenja postupka, te da u dotadašnjem toku suđenja nisu uočene okolnosti koje bi dovele u pitanje nepristrasnost suda.

Zaključak

Imajući u vidu da je postupak još uvijek u fazi izvođenja dokaza, te da je tokom monitoringa održano samo jedno ročište, dok su naredna zakazana radi saslušanja dodatnih svjedoka i vještaka, u ovoj fazi nije moguće dati konačnu ocjenu ukupne efikasnosti i ishoda postupka.

3.15. Osnovni sud Nikšić – Predmet: K br. 220/24

Optužba

Okrivljeni se tereti da je, postupajući u svojstvu policijskog službenika, prema oštećenom primijenio fizičku silu i postupao na način koji je prevazilazio granice zakonitog i profesionalnog postupanja, čime je povrijedio njegovo dostojanstvo i tjelesni integritet.

Efikasnost

Postupak je obilježen povremenim odlaganjima zakazanih ročišta, što je imalo direktan uticaj na ukupnu dinamiku i trajanje suđenja. Posebno je značajno istaći da je na jednom od zakazanih ročišta izostalo prisustvo svih procesnih subjekata, uključujući i predstavnika državnog tužilaštva, zbog čega ročište nije moglo biti održano.

Izostanak tužilaštva sa zakazanog ročišta, bez prethodno obezbijeđene zamjene ili blagovremenog obavještenja, negativno utiče na efikasnost postupka i šalje nepovoljan signal o institucionalnom prioritetu koji se daje procesuiranju krivičnih djela zlostavljanja. Iako pojedinačna odlaganja mogu imati objektivna opravdanja, situacija u kojoj nijedan od učesnika, uključujući tužilaštvo kao nosioca optužbe, ne pristupi sudu, ukazuje na manjak koordinacije i odgovornosti, te doprinosi produžavanju postupka i slabljenju povjerenja u djelotvornost krivičnopravne zaštite.

Temeljitost

Sud je sproveo dokazni postupak u obimu koji je odgovarao dokaznim predlozima stranaka i izvršio ocjenu izvedenih dokaza u njihovoj međusobnoj povezanosti.

Međutim, ograničen domet dokaznog postupka, posebno u pogledu obima i vrste dokaza predloženih od strane tužilaštva, može imati uticaja na sudsku ocjenu stepena krivične odgovornosti i težine posljedica po oštećenog. U tom kontekstu, predmet ukazuje na potrebu aktivnijeg i sadržajnijeg dokaznog pristupa tužilaštva u predmetima zlostavljanja, naročito kada je riječ o dokazima koji se odnose na posljedice po žrtvu i širi kontekst povrede službenih ovlašćenja.

Odgovarajuća sankcija

Prvostepenom presudom sud je okrivljenog oglasio krivim za krivično djelo zlostavljanje i izrekao uslovnu osudu na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, sa rokom provjere od jedne godine i šest mjeseci. Presuda u trenutku izrade ovog izvještaja nije pravosnažna, jer je postupak po žalbi u toku, te će konačnu ocjenu zakonitosti i osnovanosti odluke dati drugostepeni sud.

4. PREGLED SUDSKE PRAKSE

U posljednje četiri godine (2022–2025), pred crnogorskim sudovima pravosnažno je okončano 28 krivičnih postupaka koji su se odnosili na zlostavljanje u širem smislu od strane državnih službenika.[45] Suđenja su trajala od jedne do pet i po godina. Podsjećamo da je CPT u izvještaju o posjeti Crnoj Gori 2022. godine kao dugo kritikovao trajanje postupaka od dvije godine poslije podnošenja prijave i podizanja optužnice.[46]

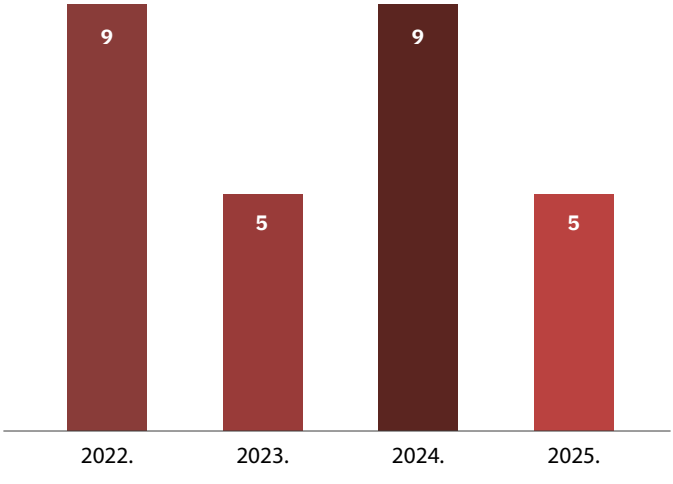

Prikaz broja pravosnažnih presuda po godinama

Od toga se 21 predmet odnosio na krivično djelo zlostavljanje, uključujući zlostavljanje u sticaju sa drugim krivičnim djelima, jedan predmet na krivično djelo iznuđivanje iskaza, tri na krivično djelo teška tjelesna povreda, jedan na krivično djelo laka tjelesna povreda i dva na krivično djelo nasilničko ponašanje.

U tom periodu nije bilo presuda za krivično djelo mučenje.

45 Informacije o pravosnažnosti presuda dobijene su pojedinačno od osnovnih sudova u Crnoj Gori, na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama.
46 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 32

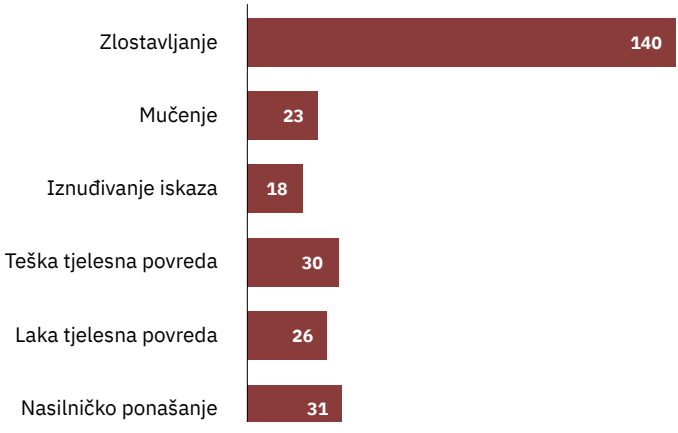

Odnos presuda u odnosu na vrstu krivičnog djela

4.1. Ishodi postupaka

Od 28 okončanih predmeta, osuđujućih presuda je bilo 21, kojima su 34 policijska službenika proglašena krivim. Pet postupaka je završeno oslobađajućom presudom za 14 policijskih službenika, dok su u dva predmeta protiv petorice policijskih službenika optužbe odbijene zbog nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja.

Prikaz ishoda sudskih postupaka

Drugim riječima, četvrtina okrivljenih je oslobođena, od kojih petorica zbog zastarjelosti.

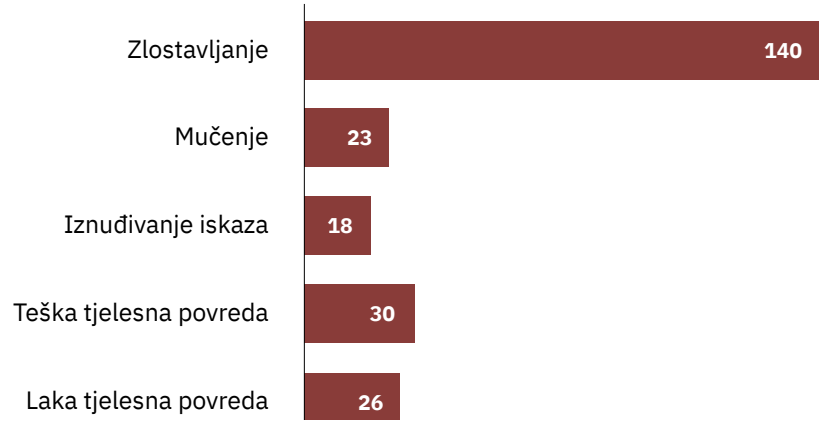

Prikaz ishoda sudskih postupaka u odnosu na broj optuženih policijskih službenika

Što se tiče visine izrečenih sankcija, sve su bile u blizini zakonskog minimuma ili i ispod njega.

Efektivni zatvor izrečen je četvorici službenika za tešku tjelesnu povredu (po šest mjeseci), trojici za zlostavljanje (od dva do tri mjeseca) i jednom za nasilničko ponašanje (šest mjeseci).

Kućni zatvor određen je u rasponu od tri do pet mjeseci, zbog zlostavljanja, nasilničkog ponašanja i pomoći učiniocu nakon izvršenog krivičnog djela.

Uslovne kazne, u rasponu od 30 dana do šest mjeseci, dodijeljene su pretežno za zlostavljanje (18), i po jednom, za opasnu laku i tešku tjelesnu povredu.

U svim predmetima sudovi su utvrdili postojanje olakšavajućih okolnosti, koje su se gotovo po pravilu odnosile na raniju neosuđivanost, loše imovno stanje, porodične prilike („porodičan čovjek“, „oženjen“, „otac“), nepridruživanje oštećenog krivičnom gonjenju ili nepostavljanje imovinskopravnog zahtjeva od strane oštećenog. Samo je u jednom predmetu

okrivljeni izrazio stvarno kajanje i prihvatio odgovornost za učinjeno djelo, ali je i ta okolnost tretirana jednako kao i formalne, socijalne prilike okrivljenih.[47] Istovremeno, sudovi su pojedine od navedenih okolnosti – poput lošeg imovnog stanja ili porodičnih prilika – neopravdano cijenili i kao naročito olakšavajuće,[48] što je vodilo drastičnom ublažavanju kazni ispod zakonskog minimuma. U svim predmetima po pravilu izostaje obrazloženje zašto je sud određene okolnosti smatrao relevantnim i na osnovu kojih kriterijuma ih je vrednovao kao olakšavajuće ili naročito olakšavajuće. Ovaj nedostatak obrazloženja ukazuje na formalistički pristup koji zanemaruje suštinsku procjenu značaja okolnosti u procesu odmjeravanja kazne.

S druge strane, ni u jednom slučaju sud nije utvrdio postojanje otežavajućih okolnosti, iako je ESLJP u svojoj praksi kritikovao ublažavanje kazne bez osvrtanja na otežavajuće okolnosti.[49]

Posebno je ilustrativan predmet u kojem je policijski službenik u službenim prostorijama, zajedno sa drugim službenikom, fizički i verbalno zlostavljao oštećenog, udarajući ga najmanje 30 puta po glavi i tijelu, uz prijetnje, psovke i ponižavanje, govoreći mu „da će ga nagrditi, da će mu se u****i u život, da je to njihov grad i da se ne smije tako ponašati prema njima“, nanoseći mu pritom brojne tjelesne povrede. Iako je državno tužilaštvo ovaj predmet kvalifikovalo kao zlostavljanje iz čl. 166a st. 2 KZ, iz činjeničnog opisa presude jasno proizlazi da je oštećenom zadat veliki broj udaraca u cilju kažnjavanja i zastrašivanja, što su elementi težeg krivičnog djela - mučenja iz čl. 167 KZ. Pored toga što nije preinačio kvalifi-

47 Presuda Osnovnog suda na Cetinju, K 74/21 od 11. 1. 2022. godine.

48 S obzirom na to da krivična djela zlostavljanja u širem smislu pripadaju grupi djela protiv sloboda i prava čovjeka i građanina, nejasno je kako okolnost koja se ogleda u lošem imovinom stanju može imati bilo kakav uticaj prilikom odmjeravanja kazne, bilo olakšavajući ili otežavajući. Ona može biti olakšavajuća okolnost kada je u pitanju npr. krivično djelo krađe ili razbojništva, ali ne i slučajevima zlostavljanja. Takođe, što se tiče porodičnih prilika, sudovi su činjenicu da je okrivljeni oženjen ili otac cijenili kao naročito olakšavajuću, bez ikakvog obrazloženja.

49 Vidi V. Ilić, A. Trešnjev, T. Gorjanc-Prelević, Kaznena politika u oblasti zabrane zlostavljanja u Crnoj Gori, Beogradski centar za ljudska prava i Savjet Evrope, 2019, str. 29.

kaciju djela, sud ovu okolnost nije cijenio ni kao otežavajuću, a počiniocu je izrekao uslovnu osudu od svega 30 dana, cijeneći kao naročito olakšavajuće okolnosti porodične prilike okrivljenog, njegovu raniju neosuđivanost i činjenicu da se oštećeni nije pridružio krivičnom gonjenju.[50] Ovakva sankcija se izvjesno ne može smatrati dovoljno odvraćajućom u svjetlu prakse ESLJP.[51]

U nastojanju da se utiče na ovako blagu kaznenu politiku i unaprijedi sudska praksa, zakonodavac je u međuvremenu pooštrio kaznene raspone za krivična djela torture.[52] Za krivično djelo zlostavljanja od strane službenog lica raspon kazne povećan je sa tri mjeseca do tri godine na šest mjeseci do pet godina, za mučenje od strane službenog lica sa jedne do osam na dvije do deset godina, dok je za osnovni oblik krivičnog djela iznuđivanja iskaza minimum kazne podignut sa tri na šest mjeseci. Međutim, ove izmjene još uvijek nisu imale efekta u praksi, budući da su sva do sada presuđena krivična djela izvršena prije njihovog stupanja na snagu.

4.2. Slučajevi koji su doveli do prestanka radnog odnosa policijskih službenika

Blaga kaznena politika, zasnovana na uslovnom kažnjavanju i minimalnim kaznama zatvora do šest mjeseci, dovela je do toga da je, uprkos

50 Presuda Osnovnog suda u Kotoru, K 247/2021 od 13. 5. 2022. godine.

51 „ECtHR smatra neprihvatljivim da se za krivična dela mučenja i drugih oblika zlostavljanja izriču suspendovane, odnosno uslovne kazne. Prema praksi ECtHR, uslovne kazne nesumnjivo spadaju u kategoriju mera koje su neprihvatljive, budući da je njihova svrha da se osude na efektivne kazne zatvora ne izvrše pod određenim uslovima, što u praktičnom smislu rezultira nekažnjivošću učinilaca zlostavljanja (Ateşoğlu v. Turkey, § 28; Cestaro v. Italy, § 208). Uslovne kazne se, po oceni ECtHR, mogu uporediti i sa delimičnom amnestijom (Ali and Ayşe Duran v. Turkey, § 69.) i nisu dovoljne da obezbede prevenciju zlostavljanja (Valeriu and Nicolae Rosca v. Moldova, § 76)". Vidi Kaznena politika u oblasti zabrane zlostavljanja u Crnoj Gori, op. cit, str. 30.

52 Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Sl. list CG, br. 110/23 od 12. 12. 2023. godine. Izmjene su strupile na snagu danom objavljivanja, što znači da se odredbe primjenjuju na sva djela koja su izvršena nakon 12. 12. 2023. godine.

utvrđenoj krivičnoj odgovornosti 34 policijska službenika za zlostavljanje, samo njih pet zbog visine sankcije udaljeno iz službe. Riječ je o službenicima koji su u dva predmeta osuđeni na bezuslovne kazne zatvora od po šest mjeseci, i to za krivična djela nanošenja teške tjelesne povrede i nasilničkog ponašanja.

Prvi predmet se odnosio na prebijanje navijača Budućnosti M. V. 3. aprila 2019. godine, od strane policijskih službenika G. K, D. R, V. M. i V. Đ, nakon utakmice FK Sutjeska – FK Budućnost.[53] Oštećeni je zadobio teške tjelesne povrede, uključujući prelome nosnih kostiju i zuba, nagnječenja lica i tijela, višestruke oguljotine i podlive.[54]

Inicijalna reakcija tužilaštva u ovom predmetu je bila efikasna – optužni predlog je podnijet nakon nešto više od šest mjeseci, tačnije 17. oktobra 2019. Međutim, problem je predstavljalo ponovljeno suđenje koje je sveukupno trajalo više od pet godina, čime je ugroženo i pravo na suđenje u razumnom roku,[55] a što je u krajnjem dovelo do nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja za dio predmeta koji se odnosio na krivično djelo zlostavljanje.[56]

Niz okolnosti – sporna kvalifikacija djela i apsolutna zastara dijela krivičnog gonjenja – doveo je do toga da težina počinjenog nasilja nije adekvatno sankcionisana i da pravosudni sistem nije poslao jasnu poruku o odgovornosti (detaljnije u poglavlju 3.7).

Drugi predmet se ticao napada policijskog službenika I. B. na žensku osobu A.S. u toaletu diskoteke Selekt u Kolašinu 9. juna 2019.[57] On je prvo oštećenu gurnuo, pri čemu je udarila glavom u vrata toaleta, dok joj je upućivao uvrede. Zatim ju je podigao i bacio preko WC šolje, pri čemu

53 Vukadinović tvrdi da su ga policajci oteli, tukli i ponižavali, portal Vijesti, 20. 4. 2019. godine.
54 Presuda Osnovnog suda u Podgorici K 757/23, 17. 3. 2025. godine.
55 Siništaj protiv Crne Gore, br. predstavke 31529/15 i Pajović protiv Crne Gore, br. 56823/21, 2021.
56 Presuda Višeg suda u Podgorici Kž 889/25 od 10. 11. 2025. godine.
57 Presuda Osnovnog suda u Kolašinu K 74/21-19 od 4. 7. 2022. godine.

je udarila glavom o WC šolju i pločice na podu. Napad je nastavljen udarcima nogama i zatvorenim šakama po cijelom tijelu, a zatim ju je gađao i četkom od WC šolje. Nasilničko ponašanje je nastavljeno i ispred toaleta, kada je I. B. oštećenu gurnuo preko ograde, pri čemu je pala na betonski pod. Tom prilikom A. S. je zadobila lake tjelesne povrede. U vrijeme napada I. B. nije bio na službenoj dužnosti.

Iako je policijskom službeniku izrečena zatvorska kazna od 6 mjeseci, radi se o minimalnoj kazni za krivično djelo nasilničkog ponašanja, prilikom čijeg odmjeravanja nije uzeto u obzir da je zbog svoje profesije i položaja počinilac morao da ima visok nivo samokontrole. Umjesto toga, napao je ženu, pokazujući ozbiljnu nasilnu sklonost, što ističe potrebu za strožim mehanizmima nadzora, posebno u vidu psiholoških provjera i jačanje odgovornosti unutar policijskih struktura da bi se spriječili slični incidenti.

4.3. Predmeti u kojima je nastupila apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja

Posebno zabrinjava činjenica da je u dva predmeta policijskog zlostavljanja u Baru i Podgorici nastupila apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja u odnosu na pet državnih službenika tokom 2023. i 2024. godine. U brojnim presudama, ESLJP je napomenuo da se u predmetima koji se tiču mučenja ili nekog drugog oblika zlostavljanja od strane državnih organa vođenje krivičnog postupka i izdržavanje kazni ne smije obustaviti zbog zastarjelosti i da su akti amnestije i pomilovanja nedopustivi u odnosu na službenike koji su okrivljeni ili osuđeni za zlostavljanje.[58] U svim postupcima u kojima je dolazilo do zastarjelosti gonjenja, ili u kojima su službenici okrivljeni ili osuđeni za zlostavljanje amnestirani ili pomilovani, ESLJP je utvrđivao povrede člana 3 EK.[59]

U predmetu pred Osnovnim sudom u Baru, tri policijska službenika bila su optužena za ukupno devet krivičnih djela zlostavljanja, počinjenih

58 Vidi Kaznena politika u oblasti zabrane zlostavljanja u Crnoj Gori, op. cit, str. 30
59 Isto.

17. juna 2017. u Ulcinju, nad većim brojem oštećenih lica, uključujući i maloljetnika. Radilo se o višestrukim, ponovljenim i grupnim djelima policijskog nasilja, praćenim ponižavajućim postupanjem, prijetnjama i fizičkim povredama.[60]

U ovom predmetu tužilaštvo je postupilo relativno efikasno u početnoj fazi i optužni predlog je podnijet u roku od oko šest mjeseci od izvršenja krivičnih djela. Međutim, prvostepeni sudski postupak trajao je više od pet godina i iako su okrivljeni prvostepeno oglašeni krivim, u drugostepenom postupku optužba je odbijena zbog nastupanja apsolutne zastare.

Ovakav ishod ukazuje na ozbiljan propust suda da obezbijedi suđenje u razumnom roku i da predmetu policijskog zlostavljanja obezbijedi prioritetan tretman, u skladu sa obavezama iz čl. 3 EK, jer se ovakvi dugotrajni postupci koji rezultiraju zastarjelošću ne mogu se smatrati „djelotvornom istragom".

Za razliku od predmeta u Baru, **u predmetu pred Osnovnim sudom u Podgorici**, u kojem je takođe nastupila apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja, primarna odgovornost je na tužilaštvu.[61]

Dva komunalna policijska službenika teretila su se da su 27. 1. 2018, u holu tržnog centra „Gintaš" u Podgorici, zlostavljali oštećenog P. N. Nanijeli su mu više udaraca rukama i nogama, oborili ga na podlogu, zadavali udarce pesnicama u predjelu glave i primijenili sredstva za vezivanje, usljed čega je oštećeni zadobio lake tjelesne povrede vidljive u predjelu glave i lica.

Međutim, optužni predlog u ovom predmetu podnijet je tek 23. septembra 2022, odnosno nakon više od četiri godine i osam mjeseci od izvršenja krivičnog djela. Posljedica ovako kasnog podnošenja optužnog predloga bila je da je sudu ostavljen kratak vremenski okvir da okonča postupak pravosnažno prije nastupanja apsolutne zastare. Naime, od

60 Presuda Osnovnog Suda u Baru, K 145/2018 od 30. 5. 2023. godine.
61 Presuda Osnovnog Suda u Podgorici, K 597/2022 od 4. 4. 2024. godine.

dana podnošenja optužnog predloga (23. 9. 2022) do dana nastupanja apsolutne zastare (27. 1. 2024) sud je imao na raspolaganju samo nešto više od jedne godine i četiri mjeseca da sprovede cjelokupan prvostepeni i drugostepeni postupak.

Međutim, prema dostupnim podacima sa sajta Osnovnog suda u Podgorici, tokom postupka je zakazano najmanje 13 ročišta, od kojih je 9 bilo neodržanih, što ukazuje da kašnjenja nisu bila isključivo sudska odgovornost. U takvim okolnostima, moguće je da je došlo i do namjernog odugovlačenja od strane okrivljenih ili njihovih zastupnika kako bi se povećao rizik od zastare krivičnog gonjenja. Ovaj predmet stoga dodatno potvrđuje potrebu za aktivnim upravljanjem postupkom i monitoringom u slučajevima policijskog zlostavljanja.

Ovi predmeti pokazuju da je zastarjelost krivičnog gonjenja u slučajevima policijskog zlostavljanja u Crnoj Gori rezultat različitih, ali međusobno povezanih institucionalnih propusta koji nisu opravdani i ne bi smjeli da se ponavljaju.

4.4. Primjena mjera bezbjednosti

Sudovi u Crnoj Gori i dalje ne izriču mjeru bezbjednosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti i dužnosti (čl. 73 KZ) službenim licima koja su u vršenju službe činila krivična djela koja podrazumijevaju mučenje ili druge oblike zlostavljanja i tako omogućavaju da oni nastave da primjenjuju sredstva prinude i ponavljaju ista krivična djela. Ova mjera nijednom nije izrečena ni u periodu od početka 2022. do kraja 2025. godine, iako sud može da je izrekne uz kaznu bez obzira da li tužilac u toku postupka stavi predlog u tom pravcu.[62] Njenim neizricanjem sudovi svjesno ostavljaju osuđena lica na radnim mjestima koja podrazumijevaju primjenu sredstava prinude, čime se ne samo izostavlja individualna prevencija, već se aktivno povećava rizik od ponavljanja istih krivičnih djela.

62 Kaznena politika u oblasti zabrane zlostavljanja u Crnoj Gori, op.cit, str. 62.

Izmjenama Krivičnog zakonika 2023. godine izricanje ove mjere bezbjednosti postalo je obavezno u slučajevima osude za krivično djelo mučenje od strane službenog lica. Međutim, u periodu nakon stupanja tih izmjena na snagu za to djelo nije bilo presuda, pa ova zakonska novina do sada nije imala praktičnu primjenu.

Mimo toga, u jednom predmetu je izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja na slobodi, nakon što je utvrđeno postojanje težeg duševnog poremećaja sa povremenim psihotičnim epizodama, uz bitno smanjenu uračunljivost u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Međutim, ni u ovom predmetu mjera zabrane vršenja poziva, djelatnosti i dužnosti nije izrečena.[63]

63 Presuda Osnovnog suda u Nikšiću K 116/23 od 26. 3. 2024. godine.

5. PRAKSA USTAVNOG SUDA CRNE GORE

U četvorogodišnjem periodu (2022–2025), Ustavni sud Crne Gore je u četiri predmeta utvrdio povredu i materijalnog i procesnog aspekta člana 3 EK. U svim slučajevima Sud je zaključio da su podnosioci ustavnih žalbi bili izloženi torturi od strane policijskih službenika, odnosno zatvorskih službenika, dok nadležna državna tužilaštva nisu sprovela djelotvorne istrage.

Dva predmeta se odnose na zlostavljanja tokom javnih protesta — opozicionih protesta u Podgorici u oktobru 2015. godine i protesta u Nikšiću u maju 2020. godine zbog hapšenja sveštenstva Srpske pravoslavne crkve; treći predmet se ticao zlostavljanja u zatvoru za vrijeme tzv. januarskog incidenta 2015. godine, a četvrti na zlostavljanje M. J. 2021. godine.

Iako se predmeti odnose na različite činjenične situacije, istrage vođene u periodu 2015–2022. godine u sva četiri slučaja proglašene su nedjelotvornim. Odluke Ustavnog suda ukazuju na ponavljanje istih institucionalnih propusta i izostanak odgovornosti za povrede zabrane torture, koja je apsolutne prirode. Posebno zabrinjava što u predmetima koji se odnose na javne proteste niko nije procesuiran ni nakon odluka Ustavnog suda, iako su se sporni događaji desili prije deset, odnosno pet godina.

U sva četiri predmeta, Ustavni sud je utvrdio da istrage nisu ispunile osnovne zahtjeve djelotvornosti iz člana 3 EK. Državna tužilaštva nisu postupala hitno, nisu sprovela sve razumne i dostupne dokazne radnje i nisu vodila istrage na način koji bi realno mogao dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih. Sud je naglasio da se istraga ozbiljnih navoda o zlostavljanju ne može smatrati djelotvornom ako se svede na formalno prikupljanje policijskih izvještaja, bez samostalne, aktivne i kritičke uloge tužilaštva. Takođe, zauzeo je stav da je uslovna osuda za krivično djelo mučenja neadekvatna i da predstavlja povredu člana 3 EK.

Poseban i **ponavljajući problem u praksi jeste izostanak nezavisnosti istrage.** U tri od četiri predmeta, Ustavni sud je izričito konstatovao

da istraga nije bila nezavisna, jer je identifikacija policijskih službenika osumnjičenih za zlostavljanje bila povjerena Upravi policije umjesto da se oko toga neposredno potrudilo nadležno državno tužilaštvo.[64]

Sud je naglasio da istraga ne ispunjava standard nezavisnosti ako je sprovode organi čiji su pripadnici hijerarhijski i institucionalno povezani sa potencijalnim izvršiocima. Ovakvo postupanje, po ocjeni Ustavnog suda, dovodi u pitanje sposobnost države da obezbijedi stvarnu kontrolu nad sopstvenim represivnim aparatom, „jer se u praksi dogodila situacija da: oni koji djeluju u ime države zloupotrijebe prava lica pod njihovom kontrolom bukvalno bez ikakve kazne (Milić i Nikezić protiv Crne Gore, st. 91 i Siništaj i drugi protiv Crne Gore, st. 144).”[65]

Ustavni sud je identifikovao i ozbiljne propuste u pogledu temeljitosti istrage u svim razmatranim predmetima. Tužilaštva su propuštala da preduzmu ključne dokazne radnje, uključujući radnje prepoznavanja, vještačenje tehničkih uređaja i blagovremeno pribavljanje video-zapisa, iako je za to postojao jasan činjenični i dokazni osnov. U pojedinim slučajevima Sud je ukazao i na nekritičko prihvatanje gotovo identičnih iskaza policijskih službenika, bez dodatnih provjera koje su bile nužne u kontekstu ozbiljnih optužbi za zlostavljanje.

Princip hitnosti je takođe bio sistematski povrijeđen. U većini predmeta, ključne procesne radnje su preduzimane s višemjesečnim ili višegodišnjim zakašnjenjem, što je dovelo do gubitka dokaza, zastarjelosti krivičnog gonjenja ili ozbiljnog ugrožavanja mogućnosti da se utvrde sve relevantne činjenice. Ustavni sud je naglasio da ovakva kašnjenja predstavljaju suštinsku povredu procesnog aspekta zabrane mučenja, jer obesmišljavaju obavezu države da brzo i odlučno reaguje na navode o zlostavljanju.

64 U-III br. 1720/19 od 21. 3. 2023; U – III br. 627/21 od 21. 2. 2025; U-III br. 435/22 od 12. 3. 2024. godine.
65 U-III br. 1720/19, 21. 3. 2023. godine.

Iako primarna uloga Ustavnog suda nije da zamijeni nadležne organe u utvrđivanju činjenica, u dva predmeta Sud je pokazao naročitu proaktivnost, samostalno utvrdivši „van razumne sumnje“ krug policijskih službenika koji su učestvovali u zlostavljanju podnosilaca ustavnih žalbi. Oslanjajući se na skup indicija, medicinsku dokumentaciju, video-zapise i druge dokaze koji su već bili dostupni nadležnim organima, **Ustavni sud je sam došao do zaključaka koje državno tužilaštvo nije bilo u stanju ili nije htjelo da izvede.**

Važan doprinos Ustavnog suda ogleda se u predmetu koji se odnosi na mučenje u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, u kojem je Sud jasno zauzeo stav da izricanje uslovnih osuda za krivično djelo mučenja ne predstavlja adekvatan odgovor države na povredu člana 3 EK.[66] Ustavni sud je ocijenio da takve sankcije nisu srazmjerne težini djela i ne ostvaruju odvraćajući efekat, čime je uspostavio standard kaznene politike usklađen sa praksom ESLJP i preporukama međunarodnih nadzornih tijela. Ovaj stav Ustavnog suda je u skladu i sa izmjenama Krivičnog zakonika Crne Gore iz 2023, kojima je ukinuta mogućnost izricanja uslovnih osuda za mučenje.[67] Međutim Odluka ima svrsishodan značaj za sve one predmete koji su se dogodili prije te godine i koji će tek biti procesuirani.

U istom predmetu Sud je posebno kritikovao stav Višeg suda da se olakšavajućom okolnošću smatra to što se oštećeni nije pridružio krivičnom gonjenju. Ustavni sud je naglasio, da „psihološki efekti maltretiranja mogu učiniti žrtvu nesposobnom da preduzme neophodne korake za pokretanje postupka protiv počinioca bez odlaganja”, posebno kada je žrtva nakon događaja bila „neprekidno pod kontrolom osoba koje su učestvovale u zlostavljanju”, kao što je bio slučaj u zatvoru.

66 U-III br. 531/21 od 21. 2. 2025. godine.

67 Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Sl. list CG, br. 110/23 od 12. 12. 2023. godine. Izmjene su stupile na snagu danom objavljivanja, što znači da se odredbe primjenjuju na sva djela koja su izvršena nakon 12. 12. 2023. godine.

U cjelini posmatrano, praksa Ustavnog suda u periodu 2022–2025. godine predstavlja važan korektiv institucionalnih propusta u postupanju policije, državnog tužilaštva i sudova, i ukazuje na hitnu potrebu za reformama koje bi spriječile buduće povrede i osigurale odgovornost za zloupotrebe. Primijećeno je, međutim, da je u **tri od četiri predmeta Ustavni sud odluke donio tek nakon više od tri godine**, iako je odlučivanje u ovim predmetima prioritetno,[68] što je vjerovatno posljedica nepopunjenosti tog suda u posmatranom periodu.

Početkom 2022, Ustavni sud je imao četvoro sudija, a od septembra 2022.[69] do februara 2023. troje, što je dovelo do petomjesečne blokade rada. Situacija je djelimično riješena u februaru 2023. izborom troje novih sudija[70], dok je puni sastav od sedam članova (nakratko) postignut tek krajem novembra 2023.[71]

Kadrovski problemi nastavili su se tokom 2024. i 2025. Od 30. avgusta 2024.[72] do 17. decembra iste godine nedostajao je jedan sudija (3 i po mjeseca), a od 17. decembra 2024.[73] do 11. juna 2025. nedostajalo je dvoje sudija (skoro 6 mjeseci). Od 11. juna[74] do 25. novembra 2025. nedostajalo je troje sudija (oko 5 i po mjeseci). Nakon izbora jednog sudije 25. novembra[75], Sud je imao petoro sudija (1 mjesec), a nakon izbora još jednog sudije 31. decembra[76] broj članova povećan je na šest.

68 Poslovnik Ustavnog suda Crne Gore, čl. 53.
69 *Ustavni sud u blokadi, na čekanju 3000 žalbi*, RTCG, 15. 9. 2022. godine.
70 *Armenko, Tešić i Đuranović „odmrzavaju" Ustavni sud*, portal Vijesti, 2. 2. 2023. godine.
71 *Rasulbegović izabran za sudiju Ustavnog suda*, portal Vijesti, 22. 11. 2023. godine.
72 *Gogiću konstatovan prestanak funkcije*, portal Vijesti, 30. 8. 2024. godine.
73 *Mandić konstatovao prestanak funkcije Đuranović, poslanici DPS i SD skandirali „izdaja"*, portal Vijesti, 17. 12. 2024. godine.
74 Skupština konstatovala prestanak funkcije sudiji Ustavnog suda Budimiru Šćepanoviću, portal Vijesti, 11. 6. 2025. godine.
75 Jovanović izabran za sudiju Ustavnog suda, Vučinić i Radović nijesu dobile potrebnu podršku poslanika, portal Vijesti, 25. 11. 2025. godine.
76 Mugoša izabran za sudiju Ustavnog suda, Krstonijević nije dobio podršku u prvom krugu glasanja, portal Vijesti, 31. 12. 2025. godine.

Tokom perioda kada je Ustavni sud imao četvoro ili petoro sudija, moglo je da radi samo jedno vijeće za ustavne žalbe, pri čemu je donošenje odluka bilo moguće isključivo uz konsenzus svih sudija, što je dodatno otežavalo rad i stvaralo pritisak na sudije.

Efikasnost Ustavnog suda bila je znatno narušena zbog neblagovremenog izbora sudija od strane Skupštine Crne Gore. Sjednice Ustavnog odbora često su se odgađale mjesecima, a kandidati nisu birani bez obrazloženja, iako su ispunjavali sve uslove propisane Ustavom i zakonom. Iako je državni interes zahtijevao efikasan rad Ustavnog suda i zaštitu ljudskih prava, partikularni politički interesi su imali prednost.

Ustavni sud je djelimično unaprijedio transparentnost objavljivanjem plana i programa rješavanja predmeta.[77] Ipak, plan još uvijek nije dovoljno precizan da bi javnosti i učesnicima u postupcima omogućio praćenje tačnog termina razmatranja pojedinih predmeta, niti sadrži podatke o prioritetinim predmetima, što su preporuke Akcije za ljudska prava još od 2014. godine[78] i ovdje ih ponavljamo.

Pored toga, Ustavni sud bi trebalo da unaprijedi efikasnost postupanja u predmetima koji se odnose na navode torture kroz uvođenje jasnih unutrašnjih rokova i jačanja administrativnih i stručnih kapaciteta, da bi se njegova korektivna uloga ostvarila pravovremeno, sa punim efektom.

77 Ustavni sud: Plan i program rješavanja predmeta za 2026. godinu:
https://www.ustavnisud.me/ustavnisud/objava/blog/7/objava/262-plan-i-program-rjesavanja-predmeta-za-2026-godinu
78 Pismo HRA Ustavnom sudu Crne Gore, 21. 2. 2014:
https://www.hraction.org/wp-content/uploads/21.2.2014.-Pismo-predsjednici-Ustavnog-suda.pdf

6. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U PREDMETIMA SA OBILJEŽJIMA TORTURE

6.1. Pregled postupanja

Od 2022. do 2025. godine Disciplinskoj komisiji Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) dostavljeno je 19 odluka o pokretanju disciplinskih postupaka protiv 28 policijskih službenika,[79] zbog sumnje da su izvršili neko od djela sa obilježjima zlostavljanja u širem smislu, koja su kvalifikovana kao teža povreda službene dužnosti.[80]

Samo tri postupka su pravosnažno okončana. Jednom policajcu je izrečena novčana kazna u trajanju od pet mjeseci u visini 30% od zarade, dok su dvojica oslobođeni disciplinske odgovornosti.

Ostali predmeti su završeni tako što je jedan postupak zastario, drugi je obustavljen zbog odlaska policijskog službenika u penziju, a u dva slučaja je disciplinska tužiteljka odustala od daljeg vođenja postupka. Šest postupaka je prekinuto do okončanja krivičnog postupka, dok je preostalih šest i dalje u toku.

79 Akt Disciplinske komisije Ministarstva unutrašnjih poslova, br. 037/25-22180/3 od 31. 10. 2025. godine.

80 Kvalifikovani su kao teža povreda službene dužnosti iz čl. 95 st. 1 tač. 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima - zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlašćenja u službi.

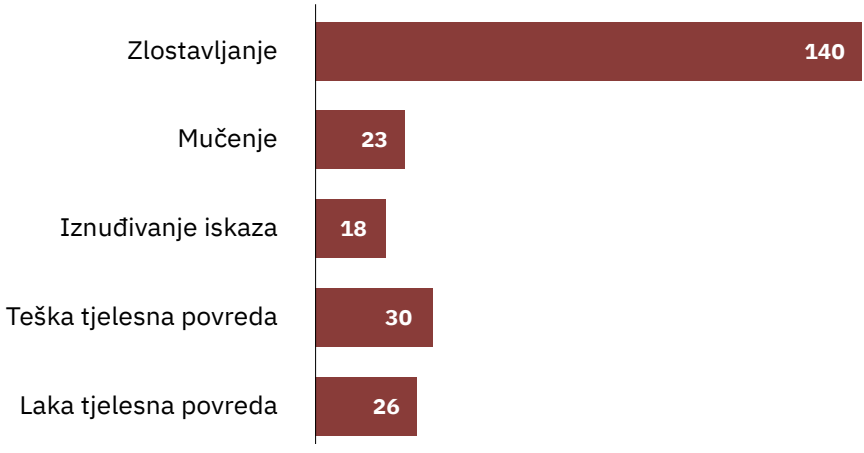

Disciplinski postupak pokreće disciplinski tužilac na predlog neposrednog rukovodioca organizacione jedinice u kojoj policijski službenik radi.[81] Međutim, podaci dobijeni od disciplinske komisije ukazuju da se ovaj mehanizam u praksi ne primjenjuje dosljedno. Od 33 policijska službenika koji su se našli u svojstvu okrivljenih u aktuelnim krivičnim predmetima u odnosu na koje je vršen monitoring, protiv čak 12 disciplinski postupak nije pokrenut, što predstavlja skoro polovinu slučajeva.[82] Izostanak paralelnog disciplinskog reagovanja u toliko predmeta ukazuje na ozbiljnu slabost sistema unutrašnje kontrole i povećava rizik od nekažnjivosti.

Imajući u vidu da neprijavljivanje i nepodnošenje predloga za pokretanje disciplinskog postupka, kao i eventualno prikrivanje izvršenja teže povrede službene dužnosti, samo po sebi predstavlja težu povredu službene dužnosti rukovodilaca,[83] ozbiljan je alarm što Disciplinskoj komisiji u ovim predmetima nisu dostavljene odluke o pokretanju disciplinskih postupa-

81 Zakon o unutrašnjim poslovima, čl. 175, st. 2.
82 Rješenje Disciplinske komisije MUP-a br. 037/25-22180/3 od 31. 10. 2025, kao i dopunske informacije dobijene 28. 1. 2026. godine.
83 Zakon o unutrašnjim poslovima, čl. 173, st. 1, tač. 19.

ka protiv neposrednih rukovodilaca koji nisu inicirali ove postupke.[84] Ovaj propust potvrđuje postojanje sistemskog problema nekažnjivosti unutar policijske hijerarhije i suprotan je preporukama CPT-a, koji zahtijeva odgovornost starješina za propuste u nadzoru i rukovođenju.[85]

Iako su od Disciplinske komisije MUP-a zatražene kopije odluka o pokretanju disciplinskih postupaka, kao i odluka o njihovom okončanju, MUP ove odluke nije dostavio, iako je rješenjem po zahtjevu za slobodan pristup informacijama dostavljanje bilo odobreno.[86] Usled toga, nije bilo moguće sprovesti detaljniju analizu načina vođenja disciplinskih postupaka, njihove efikasnosti, kao ni obrazloženosti odluka Disciplinske komisije, što dodatno ukazuje na problem netransparentnosti i ograničavanja javnog nadzora nad radom MUP-a.

I pored navedenog, evidentno se nastavila praksa prekidanja disciplinskih postupaka do okončanja krivičnih postupaka, što se ne može smatrati opravdanim. Disciplinska i krivična, odnosno prekršajna odgovornost policijskih službenika predstavljaju različite oblike pravne odgovornosti, koji se utvrđuju pred različitim nadležnim tijelima, prema posebnim procesnim pravilima, uz mogućnost korišćenja različitih dokaznih sredstava. Za ove oblike odgovornosti propisane su različite sankcije, za pokretanje postupaka nadležna su različita tijela, a njihova svrha je zaštita različitih društvenih vrijednosti.[87]

Isto tako, krivična odgovornost ne isključuje odgovornost za povredu službene dužnosti ako djelo koje je predmet krivičnog postupka ujedno

84 Informacija dobijena od predsjednice Disciplinske komisije MUP-a, 28. 1. 2026.

85 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 24.

86 Rješenje Ministarstva unutrašnjih poslova, 18 br. UPI-037/25-22180/4 od 10. 11. 2025.

87 Dedić, S. i dr, Radno pravo, Sarajevo, Pravni fakultet u Sarajevu, 2005, 320: „Između kaznene i disciplinske odgovornosti ne postoji identičnost: djela (bitnih obilježja krivičnog djela i bitnih obilježja disciplinskog djela); stranaka (u krivičnom postupku nisu iste stranke kao u disciplinskom postupku); predmeta progona (ni materijalno ni pravno ne optužuju se i ne progone se, u ta dva slučaja, ista djela, pa makar je radnja, kojom su ona izvršena, bila jedna ista), odnosno, ako su materijalno identična, nisu pravno identična. Radnja je ista, ali djelo nije."

predstavlja i povredu službene dužnosti - što je kod zlostavljanja svakako slučaj, kao što ni oslobađanje od krivične odgovornosti ne podrazumijeva automatsko oslobađanje od disciplinske odgovornosti. Zbog toga prekid disciplinskih postupaka do okončanja krivičnih postupaka dovodi do nepotrebnih zastoja, povećava rizik od zastarjelosti i umanjuje preventivnu i korektivnu funkciju disciplinske odgovornosti.[88]

Dodatno, ni obaveza suspenzije policijskih službenika protiv kojih se vode krivični postupci nije dosljedno poštovana.[89] MUP je dostavilo informacije samo za 13 od ukupno 33 policijska službenika, i iz tih ograničenih podataka je jasno da mjera suspenzije nije primjenjivana djelotvorno niti ujednačeno – dok su neki službenici suspendovani odmah po započinjanju krivičnog postupka, drugi su zadržavani na dužnosti mjesecima ili čak godinama.[90] Posebno je indikativno da su u jednom predmetu, u kome su bila optužena četiri službenika, dvojica suspendovana još na početku suđenja, dok su preostala dvojica ostala u službi i nakon četiri godine vođenja postupka.

Istovremeno, evidentirana je nagla zatvorenost MUP-a po ovom pitanju, jer su počeli da odbijaju i zahtjeve koji su se odnosili isključivo na dostavljanje zbirnih statističkih podataka o broju suspendovanih policijskih službenika po godinama.[91] To je neprihvatljivo, zato što je transparentnost u ovoj oblasti ključna za jačanje povjerenja građana u policiju i vladavinu prava, te za ispunjavanje međunarodnih obaveza Crne Gore

88 Drmić, A, Disciplinska odgovornost državnih službenika, Zagreb, Institut za javnu upravu, 2011, str. 14; „Kaznena odgovornost ne isključuje odgovornost za povredu službene dužnosti ako je djelo koje je predmet kaznenog postupka ujedno i povreda službene dužnosti. Stoga policijski službenik disciplinski odgovara i onda kad je njegova radnja istodobno povreda službene dužnosti i kazneno ili prekršajno djelo, jer je time povrijedio više pravnih normi. Tu ne važi načelo non bis in idem, jer za njegovu primjenu nisu ispunjene osnovne pretpostavke, a to su eadem res i eadem persona. Disciplinski i kazneni postupak koji se vode o činjenično istoj stvari odvojeni su i neovisni postupci."

89 Rješenje MUP br. 40: UPI-037/24-3641/3 od 29.7. 2024 i 40 br. UPI-037/24-3641/2 od 12. 8. 2024.

90 Isto.

91 Rješenje MUP, 18 br. UPI – 037/25-18333/8 od 8. 10. 2025.

i preporuka UN Komiteta protiv torture (CAT) i CPT, koji konstantno naglašavaju potrebu da se policijski službenici protiv kojih se vode postupci zbog zlostavljanja ili torture **privremeno udalje sa dužnosti i ne rade direktno sa građanima ili osobama lišenim slobode tokom predistražnih faza postupaka**.[92] CPT je i posebno upozorio crnogorske vlasti da osiguraju **stvarnu primjenu postojećeg nacionalnog zakonodavstva** u tom smislu, kako bi se spriječile zloupotrebe, očuvala odgovornost policije i osiguralo da javnost ima vjerodostojne informacije o primjeni disciplinskih i krivičnih mjera.[93]

92 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 13–14.
93 Isto.

7. ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

7.1. Pregled postupanja

U četvorogodišnjem periodu (2022 – 2025), Zaštitnik ljudskih prava i sloboda (Ombudsman) postupao je u 41 predmetu zbog sumnje na kršenje člana 3 EK.

Prosječno vrijeme odlučivanja bilo je nešto duže od sedam mjeseci, što je porast u odnosu na raniji šestomjesečni prosjek. Razlog tome je vjerovatno povećan broj aktivnosti Nacionalnog preventivnog mehanizma za torturu (NPM) – godišnje se obavi oko 40 preventivnih obilazaka širom zemlje, o kojima se pripremaju izvještaji za nadležne organe, pored redovnog praćenja izjašnjenja, obuka, sastanaka, okruglih stolova i posebnih izvještaja. Ove obaveze obavlja tim od četiri osobe, što ukazuje da je osim unapređenja efikasnosti, potrebno razmotriti i povećanje broja zaposlenih u ovoj oblasti.

U 2022. i 2023. godini donijeto je 7 mišljenja, u 2024. najviše, 17 (41,5%), a u 2025. 10 (24%). Iako je tokom 2024. godine evidentiran značajno veći broj predmeta, do toga nije došlo zbog nekog specifičnog događaja, već su se predmeti ticali individualnog postupanja službenika Uprave policije (9), uslova i postupanja službenika u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) - 3, na postupanje zaposlenih u psihijatrijskim ustanovama - 3, i jedan u odnosu na postupanje osnovnog državnog tužilaštva.

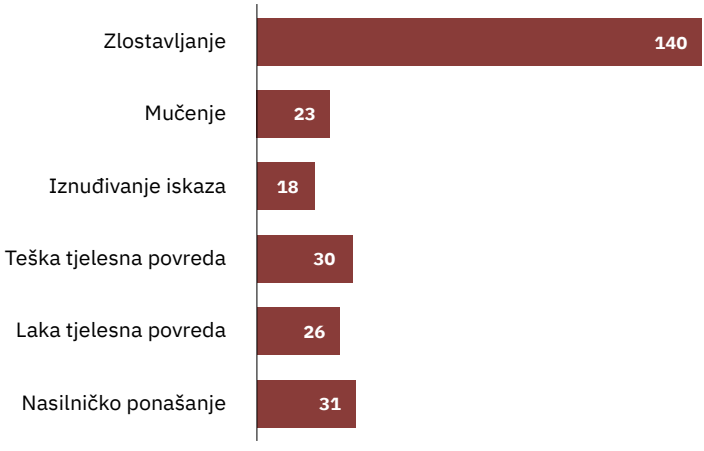

Odnos broja mišljenja Ombudsmana po godinama u vezi čl. 3 EKLJP

Najveći broj ukupnog broja predmeta odnosio se na postupanje policijskih službenika – 26 (63,4%), zatim na uslove i postupanje službenika u UIKS – 11 (26,8%), tri (7,3%) predmeta su se odnosila na postupanje zaposlenih u psihijatrijskim ustanovama, te jedan predmet (2,4%) koji se odnosio na postupanje osnovnog državnog tužilaštva u odnosu na radnje zaposlenih u staračkom domu.

Kada se posmatraju vrste povreda utvrđenih u predmetima, Ombudsman je u 7 predmeta (16%) konstatovao nečovječno i ponižavajuće postupanje, u 5 predmeta ponižavajuće (11%), dok je u 7 predmeta (16 %) utvrđena povreda prava na djelotvornu istragu. U dodatnom predmetu (2%) – formalno, povreda prava na djelotvornu istragu nije bila utvrđena, ali su uočeni ozbiljni nedostaci u postupku utvrđivanja disciplinske odgovornosti zaposlenog u Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici Dobrota.

S druge strane, u 20 predmeta (45%) povreda čl. 3 EK nije utvrđena, a u četiri predmeta (10%), Ombudsman je konstatovao povrede drugih prava garantovanih EK – uključujući pravo na život, pravo na slobodu i sigurnost, te slobodu izražavanja – ali ne i povredu člana 3.

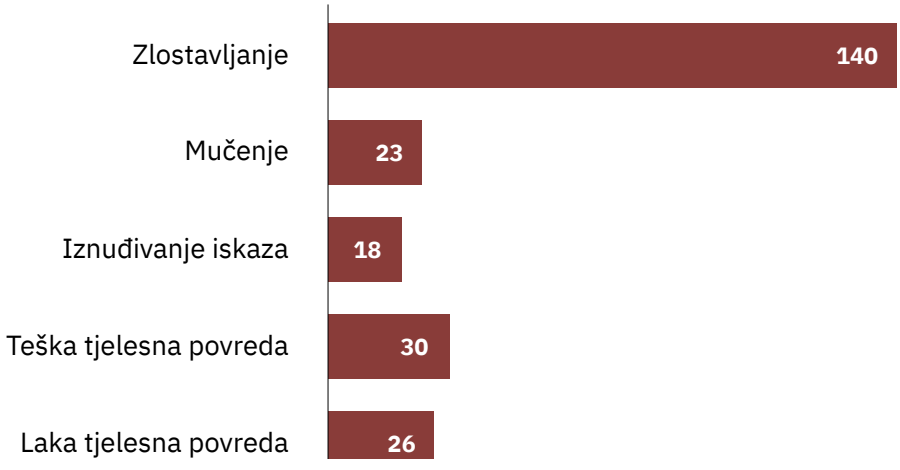

Pregled zaključaka u mišljenjima Ombudsmana (2022–2025)

7.2. Nečovječno i ponižavajuće postupanje

Ombudsman je u **sedam predmeta** utvrdio povredu člana 3 EK zbog **nečovječnog i ponižavajućeg postupanja policijskih službenika** od početka 2022. do kraja 2025. godine.

U **pet predmeta**[94] povreda je utvrđena zbog **upotrebe fizičke sile** koja nije bila nužna niti srazmjerna legitimnom cilju postupanja službenika Uprave policije. Utvrđeno je da su podnosioci pritužbi bili izloženi udarcima rukama i nogama, bacanju na tlo, davljenju, čupanju za kosu, kao i verbalnom vrijeđanju i prijetnjama od strane policijskih službenika. Nasilje se dešavalo kako tokom policijskih intervencija na terenu, tako i u službenim prostorijama policije, uključujući situacije u kojima su podnosioci pritužbi već bili pod kontrolom policijskih službenika ili nisu pružali otpor koji bi opravdao takav intenzitet sile. Ovakvi nalazi ukazuju na ozbiljne propuste u primjeni standarda nužnosti i srazmjernosti upotrebe sile.

94 01-552/22-18 od 17. 5. 2023; 01-916/24-17 od 23. 6. 2025; 01-18/24-12 od 9. 8. 2024; 01-157/23-14 od 8.8.2023; 01-315/23-4 od 28. 12. 2023.

Pored same prekomjerne primjene fizičke sile, u ovim predmetima su uočeni i **ozbiljni nedostaci u pogledu procesnih garancija**. Ombudsman je ukazao na nepostojanje pouzdanih i potpunih evidencija o tačnom vremenu zadržavanja i preduzetim radnjama, kao i na izostanak jasnih dokaza da su podnosioci pritužbi, prilikom lišavanja slobode, blagovremeno i na razumljiv način upoznati sa svojim pravima. U pojedinim slučajevima zdravstvena dokumentacija nije sadržala potpune i precizne opise svih povreda, što je dodatno otežavalo mogućnost efikasne kontrole zakonitosti policijskog postupanja i ukazivalo na slabosti u sistemu zaštite od zlostavljanja.

U **dva predmeta**[95] je povreda člana 3 EK utvrđena zbog dužine faktičkog zadržavanja podnosilaca pritužbi u policiji prije formalnog lišenja slobode, i to tri, odnosno pet sati preko zakonskog ograničenja koje propisuje da prikupljanje obavještenja od građana može trajati najduže šest časova[96], pri čemu je u drugom slučaju podnosilac pritužbe bio uskraćen za hranu duže od 17 časova. Zaključeno je i da podnosioci pritužbi u tom periodu nisu bili upoznati sa svojim pravima.

Prema istraživanjima HRA[97] i praksi koju je zabilježio i CPT u svojim izvještajima o posjetama Crnoj Gori, najveća opasnost od zlostavljanja postoji u prvim satima posle hapšenja, dok se uhapšeni nalazi pod kontrolom policije. To je period u kome su policijski službenici najčešće silom i prijetnjama iznuđivali priznanje ili drugu informaciju od privedenog lica, i tada su slučajevi mučenja najučestaliji. CPT je u maju 2014. u svom izvještaju naveo da su policijske stanice u Crnoj Gori crne tačke u pogledu zaštite ljudskih prava i naveo niz svjedočenja osumnjičenih lica koji su govorili o torturi od strane policijskih službenika upravo u periodu prije izvođenja pred državnog tužioca.[98] Ista ocjena je ponovljena i u izvještajima

95 01-974/24-8 od 29. 5. 2025. i 01-85/22-11 od 10. 10. 2022. godine.
96 Zakonik o krivičnom postupku (ZKP), Sl. list Crne Gore, br. 57/9 ... 87/23, čl. 259 st. 2.
97 Vidjeti izvještaje HRA: Djelotvornost istraga u slučajevima zlostavljanja u Crnoj Gori, HRA, Podgorica, 2018. i Djelotvornost istraga zlostavljanja u Crnoj Gori 2020-2021, op.cit.
98 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2013, para. 14.

2017. i 2023. godine, kada je zaključeno da je svrha takvog zlostavljanja prikupljanje priznanja za izvršenje određenih krivičnih djela u predistražnoj fazi postupka.[99]

Iako je u istragama gdje postoji veći broj osumnjičenih, npr. u slučaju organizovanog kriminala, potrebno više vremena za sprovođenje pojedinih radnji, to ne bi smjelo uticati na promjenu opšteg pravila koje se odnosi na osumnjičene za sva krivična djela. Dok god izvještaji međunarodnih organizacija ukazuju na zlostavljanje od strane policije i dok se ne ustali odgovarajuće procesuiranje i kažnjavanje odgovornih policajaca za dosadašnja krivična djela mučenja i zlostavljanja u policijskim stanicama u skladu sa međunarodnim standardima, nema opravdanja za diskreciona ovlašćenja policije koja ugrožavaju pravo na slobodu i zabranu torture.

U tom smislu, HRA je 2022. godine ukazala na potrebu skraćivanja zakonskog roka od 24 časa[100], u kojem policijski službenici moraju sprovesti lice lišeno slobode državnom tužiocu (čl. 264, st. 3 ZKP), i predložila da se ovaj rok smanji na 6 časova, radi bolje zaštite prava osumnjičenih i sprečavanja potencijalnog zlostavljanja u periodu faktičkog zadržavanja. Treba imati u vidu da rok za lica lišena slobode zbog prekršaja iznosi 12 časova, iako je princip rada policije u oba slučaja isti, što dodatno ističe neusklađenost prakse sa standardima zaštite ljudskih prava. Predlog HRA do sada nije prihvaćen, čime ostaje prostor za produženo faktičko zadržavanje i kumulativne rizike od zlostavljanja.

Analiza predmeta ukazuje na kontinuirane propuste u policijskim postupanjima prema licima lišenim slobode, uključujući nedovoljno poštovanje principa nulte tolerancije prema zlostavljanju na kojoj CPT insistira

99 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2017, st. 11 i Izvještaj CPT o ad hoc posjeti Crnoj Gori 2023, para 40-50.

100 HRA: Primjedbe, predlozi i sugestije na Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, 27. 8. 2022: https://www.hraction.org/wp-content/uploads/2014/03/Predlozi-za-izmjene-Zakonika-o-krivicnom-postupku-avgust-2022..pdf

od 2017. godine,[101] neadekvatnu i nesrazmjernu primjenu sredstava prinude, te ograničeno informisanje lica o razlozima dovođenja, procesnim pravima i mogućnosti prisustva advokatu što je CPT takođe kritikovao tokom svojih posjeta 2008, 2013, 2017, i 2022. godine.[102] Evidentirani su i propusti u obezbjeđivanju prava na telefonski poziv porodici ili drugoj bliskoj osobi, neblagovremeno obavještavanje tužilaštva o vidljivim povredama i neadekvatno vođenje zapisnika i službenih akata.

U tom kontekstu, posebno je naglašena potreba za dosljednim audio i audio-vizuelnim snimanjem policijskih postupanja, što CPT preporučuje od 2022. godine, uključujući snimanje saslušanja i nadzor svih dijelova policijskih prostorija.[103] Audio-vizuelno snimanje razgovora i saslušanja u policiji i kod državnog tužioca predstavlja mjeru koja obezbjeđuje najvjerodostojnije bilježenje ispitivanja lica, a istovremeno djeluje preventivno u pogledu bilo kakvog oblika zlostavljanja, iznuđivanja iskaza ili povrede procesnih prava okrivljenog.

Međutim, ZKP ne propisuje obavezu snimanja ispitivanja svjedoka ni u izviđaju ni u krivičnom postupku, ni u policiji ni pred državnim tužiocem.[104] HRA je 2022. godine predložila da se ovaj nedostatak otkloni odgovarajućim izmjenama ZKP, u skladu sa preporukama CAT,[105] CPT[106] i drugih eksperata,[107] koji savjetuju da se svi razgovori policije sa građa-

101 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2017, st. 14

102 Izještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2008, st. 31, Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2013, st. 12, Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2017, st. 25; Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, st. 43,

103 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, st. 35

104 ZKP za sada u čl. 257, st. 2 predviđa samo mogućnost korišćenja audiovizuelnog snimanja, ali ne i obavezu: „Izvršenje pojedinih radnji iz ovog stava policija može da zabilježi i uređajem za audio ili audiovizuelno snimanje i ovi snimci se prilažu zapisniku, odnosno službenoj zabilješci."

105 Concluding observations on the third periodic report of Montenegro, op. cit, 2022, tač. 19g.

106 Vidi 28. Opšti izvještaj Komiteta iz 2019, st. 82, kao i izvještaj Komiteta o ad hod posjeti Crnoj Gori u kome je istakao značaj video nadzora za sprečavanje zlostavljanja, i preporučio da sve prostorije u kojima policija može vršiti ispitivanja budu pokriveni video nadzorom, i izrazio zabrinutost zbog izgubljenih snimaka iz prostorija u kojima je prijavljeno da je izvršeno policijsko zlostavljanje (para. 33-35).

107 Vidi, npr. Endi Grifits, „Obuka službenika policije Crne Gore o vođenju razgovora i saslušanja", Akcija za ljudska prava, Podgorica, 2021, str. 22 i 25.

nima, a posebno osumnjičenima obavezno snimaju. Ministarstvo pravde to nije prihvatilo iako slična zakonodavna rješenja postoje i u najbližem okruženju Crne Gore. Na primjer, Zakonik o kaznenom postupku Republike Hrvatske propisuje da je obavezno audio-vizuelno snimanje ispitivanja osumnjičenog od strane policije i ispitivanja okrivljenog od strane tužioca ili istražitelja i da je ono neizostavni preduslov upotrebljivosti pribavljenog iskaza kao dokaza.[108]

Propusti su evidentirani i u postupcima unutrašnje kontrole, gdje je uočena neadekvatna istraga navoda o zlostavljanju i nedovoljno utvrđivanje disciplinske odgovornosti službenika[109], kao i u medicinskoj evidenciji, gdje je primjećeno neblagovremeno i neprecizno evidentiranje povreda koje mogu ukazivati na zlostavljanje.[110] U predmetima koji uključuju pritvorena lica, naglašena je obaveza pravovremenog obavještavanja nadležnog tužilaštva[111] i dostavljanja kompletnog spisa predmeta od strane Uprave policije, što ukazuje na potrebu sistemskog jačanja procedura i poštovanja međunarodnih standarda zaštite prava lišenih slobode.

7.3. Ponižavajuće postupanje

Ombudsman je **u pet predmeta** utvrdio povredu člana 3, u dijelu koji se odnosi na zabranu ponižavajućeg postupanja.

Prema praksi ESLJP, postupanje se smatra ponižavajućim kada kod žrtve izaziva osjećaj straha, uznemirenosti ili inferiornosti, obezvređuje ličnost i srozava ljudsko dostojanstvo. Nečovječno postupanje, s druge strane, podrazumijeva da je ponašanje unaprijed smišljeno, traje duže

108 U Hrvatskoj obaveza snimanja ispitivanja okrivljenog od strane tužioca ili istražitelja postoji još od 2008, odnosno 2013 (inicijalno je bilo propisano da se mora snimiti prvo ispitivanje a od 2013. da će se snimiti svako ispitivanje okrivljenog), a 2017. je uvedena i obaveza snimanja ispitivanja osumnjičenog od strane policije.
109 01-916/24-17 od 23. 6. 2025; 01-18/24-12 od 9. 8. 2024.
110 01-552/22-18 od 17. 5. 2023.
111 Isto.

vrijeme i izaziva stvarnu tjelesnu povredu ili ozbiljnu fizičku ili psihičku patnju.[112]

U dva predmeta povrede su utvrđene zbog postupanja policijskih službenika. U jednom slučaju[113], prilikom dovođenja podnosioca pritužbe u službene prostorije, policijski službenici su ga držali za okovratnik majice i vukli, držeći ga za ruku, iako nije pružao otpor. U drugom slučaju[114], policijski službenici su prilikom pretresa pogrešno locirali stan i ušli u stan u kojem su boravili podnosilac pritužbe, njegova supruga i dijete. Tom prilikom zanemarili su obavezu njegovog legitimisanja, prinudno ga izveli iz stana, grubo oborili na pod hodnika i pritiskali čizmom i kundakom vatrenog oružja.

U jednom predmetu[115], tokom izdržavanja kazne zatvora, zatvorenik je povrijeđen od strane zatvorskih službenika tako što je dobio udarac u predjelu glave.

Dva predmeta odnosila su se na uslove boravka i postupanja prema licima lišenim slobode u okviru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija. U prvom slučaju[116] utvrđene su kumulativne povrede prava usljed prenatrpanosti smještajnih prostorija u Istražnom zatvoru u Podgorici, gdje je boravilo deset zatvorenika, a lični prostor po osobi iznosio svega 2,86 m², uz neobezbijeđen dodatni boravak na svježem vazduhu. Ovi propusti potvrđuju dugogodišnji problem prenatrpanosti u crnogorskim zatvorima, na koji je CPT još 2008. godine upozorio kao na „alarmantan nivo“ u Istražnom zatvoru u Podgorici, a isti problem je ponovljen u izvještajima iz 2013, 2017. i 2022. godine.[117] Drugi predmet[118] odnosio se na nea-

112 Stanev protiv Bugarske, br. 36760/06 od 17. 1. 2012; Gutsanovi protiv Bugarske, br. 34529/10 od 15. 10. 2013.
113 01-157/23-14 od 8. 8. 2023.
114 01-316/23-7 od 27. 5. 2024.
115 01-341/24-10 od 30. 12. 2024.
116 01-421/23-4 od 7. 6. 2024. godine.
117 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2013, st. 37; Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2017, st. 50; Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori st. 59.
118 01-54/24 od 17. 6. 2024. godine.

dekvatnu primjenu sredstava za vezivanje tokom hospitalizacije pritvorenika, pri čemu nije bilo adekvatnog obrazloženja za produženo trajanje mjere, uključujući i noćne sate.

7.4. Pravo na djelotvornu istragu

U **sedam predmeta** Ombudsman je utvrdio povredu obaveze sprovođenja djelotvorne istrage, odnosno procesnog aspekta čl. 3 EK, dok je u jednom predmetu konstatovano da, iako formalno nije utvrđena povreda čl. 3, nije sproveden disciplinski postupak protiv odgovornog zaposlenog, koji je pravosnažno osuđen za krivično djelo teška tjelesna povreda.

U pogledu postupanja Uprave policije, Zaštitnik je ukazao na propust da se bez odlaganja ispitaju navodi o nezakonitom ulasku policijskih službenika u stan, izvršenom bez sudske naredbe.[119]

U pogledu postupanja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, u dva predmeta propušteno je da se sprovede efikasna i djelotvorna istraga navoda o fizičkom i verbalnom zlostavljanju lica lišenih slobode. Navodi su ocijenjeni kao neosnovani isključivo na osnovu izjava službenika UIKS-a, bez saslušanja podnosoca pritužbe, dok je u jednom od predmeta UIKS razmatrao isključivo disciplinski prekršaj podnosioca, zanemarujući navode o zlostavljanju.[120]

U radu osnovnih državnih tužilaštava uočena su značajna kašnjenja i nedjelotvornost u sprovođenju istraga (izviđaja). Saslušanja policijskih službenika i podnosilaca pritužbi često su sprovedena sa zakašnjenjem, dok predloženi svjedoci nisu bili saslušani. U pojedinim slučajevima[121], prva tužilačka radnja preduzimana je tek deset dana nakon podnošenja prijave, a podnosilac pritužbe saslušan je nakon više od četiri mjeseca,

119 01-03/22-5 od 23. 9. 2022. godine.
120 253/22 od 24. 6. 2022. i 127/23 od 6. 6. 2023. godine.
121 01-269/23 od 18. 3. 2024. godine

dok u određenim predmetima odluka nije donijeta više od 14 mjeseci.[122] Dodatno, državni tužioci nisu preduzimali radnje povodom medicinskih nalaza koji ukazuju na povrede.[123]

Posebno je istaknuto da **Odjeljenje za unutrašnju kontrolu** nije reagovalo na činjenicu da policijski službenici nisu nosili istaknute službene identifikacione oznake[124], što je otežalo utvrđivanje individualne odgovornosti i smanjilo djelotvornost istraga. U ovom kontekstu ponovo podsjećamo da je CPT već četiri puta preporučio Crnoj Gori da službenici policije obavezno nose identifikacione oznake prilikom izvođenja operacija pod maskama, prvi put još davne 2008. godine.[125]

U Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici Dobrota utvrđeni su ozbiljni institucionalni propusti u utvrđivanju odgovornosti zaposlenih. Uprava bolnice nije sprovela disciplinski postupak protiv zaposlenog koji je pravosnažno osuđen za nanošenje tjelesnih povreda pacijentu[126], niti su interno istraženi i prijavljeni navodi o tome da je medicinski tehničar fizički napao pacijentkinju.[127]

Na osnovu utvrđenih propusta, Zaštitnik smatra da je neophodno osigurati temeljno, hitno i nezavisno ispitivanje svih navoda o zlostavljanju i neprofesionalnom postupanju. Neophodno je sprovoditi djelotvorne istrage, obezbijediti jasnu identifikaciju službenika i dostavljati obrazložene odgovore podnosiocima pritužbi. Takođe, institucije moraju osigurati obavezno sprovođenje efikasnih disciplinskih postupaka radi utvrđivanja odgovornosti za svako neprimjereno postupanje.

122 01-464/23-6 od 13. 5. 2024. godine.
123 01-552/22-18 od 17. 5. 2023. godine.
124 01-269/23 od 18. 3. 2024. godine.
125 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2008, st. 55; Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2013, st. 37; Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2017, st. 50; Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, st. 21.
126 390/24 od 4. 12. 2024. godine.
127 01-49/24-5 od 19. 6. 2024. godine.

8. UPRAVA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

8.1. Pregled postupanja

U Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) u prethodne četiri godine pokrenuto je ukupno šest disciplinskih postupaka protiv osam zatvorskih službenika,[128] zbog sumnje da su izvršili težu povredu službene dužnosti koja se ogledala u prekoračenju ovlašćenja te nasilničkom ponašanju prema sedam zatvorenika.

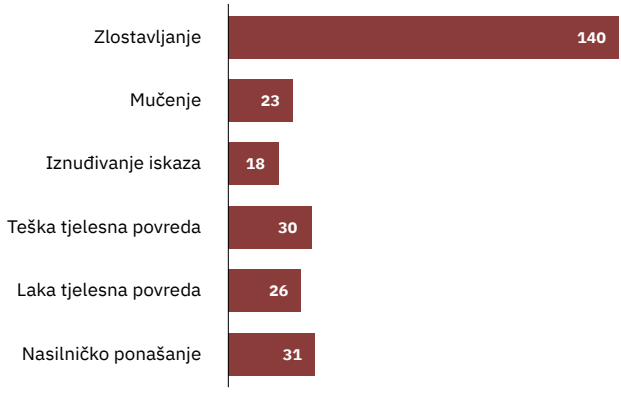

Prikaz pokrenutih disciplinskih postupaka po godinama

Okončana su dva postupka iz 2023. i 2024. godine protiv tri službenika, dok su u toku još četiri postupka, po dva pokrenuta 2024. i 2025. godine.

128 Odluke o pokretanju disciplinskih postupaka br. U – DP br. 10/24 od 17. 10. 2024, U – DP br. 6/24 od 15. 4. 2024, U – DP 4/24 od 14. 3. 2024, U – DP 4/25 od 30. 4. 2025, U – DP 8/23 od 4. 8. 2023. i U – DP br. 11/25 od 20. 11. 2025.

Imajući u vidu da, u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, vođenje disciplinskih postupaka za težu povredu službene dužnosti zastarijeva u roku od dvije godine,[129] neophodno je prioritetno okončanje preostalih predmeta iz 2024. godine. U jednom od tih predmeta zastarjelost nastupa u martu, a u drugom u maju 2026.

Predmeti pokrenuti 2025. godine zastarijevaju 2027. godine, te u ovom trenutku ne postoji neposredan rizik od nastupanja zastarjelosti, ali je i u tim slučajevima važno obezbijediti blagovremeno vođenje postupaka da bi se djelotvorno ispitala disciplinska odgovornost.

Prvi disciplinski postupak u kome je odlučeno odnosi se na događaj iz maja 2023. godine, kada je službenik UIKS-a, u odjeljenju za maloljetnike u Zatvoru za duge kazne, primijenio višestruku fizičku silu i sredstva prinude prema maloljetnom zatvoreniku, iako ovaj nije pružao otpor niti je dao povod za njihovu upotrebu.[130] Utvrđeno je da je službenik uhvatio maloljetnika za vrat, gurao ga, prislonio uza zid, a zatim, pribavivši službene lisice, palicu i sprej sa nadražujućim dejstvom, više puta upotrijebio sprej prema licu i tijelu zatvorenika.[131]

Disciplinska komisija je utvrdila težu povredu službene dužnosti, te je službeniku 16. jula 2025. izrečena disciplinska mjera novčane kazne u visini od 30% mjesečne zarade, u trajanju od tri mjeseca.[132]

Drugi postupak je doveo do oslobađanja od disciplinske odgovornosti. Odnosio se na događaj iz aprila 2024, kada je u Zatvoru za kratke kazne navodno došlo do nasilnog postupanja zatvorskog službenika prema jednom zatvoreniku.

Prema navodima iz odluke o pokretanju disciplinskog postupka, incident je započeo u krugu za šetnju, gdje je nakon verbalne rasprave službenik zatvoreniku zadao više udaraca otvorenom i zatvorenom šakom, a potom zlostavljanje nastavio u kancelariji šefa smjene. Dijelu događaja

129 Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Sl. list CG br. 2/2018, ..., 82/2025, čl. 103.
130 U – DP 8/23 od 4. 8. 2023. godine.
131 Isto.
132 Rješenje Disciplinske komisije br. 07-DP-123/23-62 od 16. 7. 2025. godine.

koji se odvijao u kancelariji, prema navodima, prisustvovao je i šef smjene, protiv kojeg je istovremeno pokrenut disciplinski postupak zbog navodnog nepreduzimanja mjera radi sprečavanja zlostavljanja.[133]

Isti slučaj bio je i predmet postupanja Ombudsmana.[134] Ombudsman je utvrdio da su oba službenika dan nakon incidenta dobila rješenja o korišćenju godišnjeg odmora, dok su im po povratku na posao istog dana donijeta rješenja o privremenom ograničenju vršenja dužnosti, kojima su raspoređeni na druga radna mjesta, što je ocijenjeno kao mjera usklađena sa CPT standardima.[135] Povodom ovog događaja formiran je i predmet u ODT Podgorica, koji se još nalazi u fazi izviđaja.[136]

Prema ocjeni Disciplinske komisije, evidentirane povrede, u vidu dva hematoma i manjeg otoka, nije bilo moguće dovesti u vezu sa prijavljenim incidentom,[137] jer pregledom video-materijala nije utvrđeno nasilničko ponašanje, a prikupljene izjave službenika i zatvorenika nisu potvrdile navode o zlostavljanju.

Budući da se predmet nalazi u radu tužilaštva iz institucije Ombudsmana nisu se bavili utvrđivanjem da li je do zlostavljanja došlo, već su samo ukazali da je prema podnosiocu pritužbe postupano na ponižavajući način, jer službenik za tretman nije bez odlaganja obavijestio nadležne u UIKS-u o događaju. Dodatno, podnosilac pritužbe je na ljekarski pregled čekao duže od četiri sata, iako se žalio na povrede.[138]

133 U – DP br. 6/24 od 15. 4. 2024. godine.
134 Mišljenje br. 01-341/24-10 od 30. 12. 2024. godine.
135 Isto.
136 Isto.
137 Rješenje Disciplinske komisije br. 07-DP-123/24-21 od 10. 11. 2025. godine.
138 Mišljenje br. 01-341/24-10 od 30. 12. 2024. godine.

Što se tiče disciplinskih postupaka koji su još uvijek u toku:

- **u martu 2024**, u Istražnom zatvoru, jedan službenik je fizički napao dvojicu pritvorenika, zadavši im više udaraca otvorenim i zatvorenim šakama i dlanovima, pa su kod obojice ljekari konstatovali modrice (hematome), ogrebotine, odnosno površinska oštećenja kože (ekskorijacije) i otoke (edeme). Kao dokazi su u ovom predmetu predloženi pet službenih zabilješki, osam izjava pritvorenih lica, kao i medicinska dokumentacija.[139]

- **u maju 2024**, u Zatvoru za duge kazne, jedan službenik je upotrijebio fizičku silu prema zatvoreniku koji se u tom trenutku nalazio u samici, i navodno je upornim kucanjem na vrata ometao red u zatvoru i odbijao naređenje službenika da napiše izjavu. Službenik je zatvorenika izveo iz samice, a zatim ga više puta grubo odgurnuo rukama u cilju sprovođenja radi davanja izjave. Nakon što je zatvorenik nastavio da se verbalno raspravlja sa službenikom, službenik je upotrijebio i ručni sprej, iako zatvorenik nije pružao aktivni otpor.

  Kao dokazi su u ovom predmetu predloženi dvije izjave, tri službene zabilješke, kao i izvještaji i izjave o upotrebi sredstava prinude.[140]

- **u aprilu 2025**, u Zatvoru za kratke kazne, jedan službenik je tokom sprovođenja zatvorenika zadao najmanje šest udaraca otvorenom i zatvorenom šakom u predjelu glave, ramena i pleksusa. U odluci o pokretanju disciplinskog postupka nisu navedeni podaci o povredama zatvorenika. Međutim, među predloženim dokazima nalaze se, pored službene zabilješke, izvještaja o upotrebi sredstava prinude i izjave zatvorenika, i dva medicinska izvještaja, kao i snimak sa sistema video-nadzora.[141]

139 U – DP br. 4/24 od 14. 3. 2024. godine.
140 U – DP br. 10/24 od 17. 10. 2024. godine.
141 U – DP 4/25 od 30. 4. 2025. godine.

- **u avgustu 2025**, u Zatvoru Bijelo Polje, dva zatvorska službenika su u ćeliji br. 2 zatvorenika više puta udarili službenom palicom, kada je zatvorenik zadobio povrede u vidu nekoliko hematoma po ledima u LS regiji, najveći oko 15-ak cm lijevo.[142] UIKS je predmet bez odlaganja uputio Osnovnom državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, koje je nakon samo dva mjeseca, 21. oktobra 2025. podnijelo optužni predlog protiv oba službenika zbog krivičnog djela zlostavljanje.[143]

8.2. Slučajevi nedjelotvornog postupanja UIKS

Ombudsman je u posljednje četiri godine u dva predmeta koji su se odnosili na navode zlostavljanja zatvorenika utvrdio povredu procesnog aspekta čl. 3 EK, zbog izostanka djelotvorne, temeljne i nepristrasne istrage od strane UIKS. Oba slučaja potiču iz 2022. godine, i rezultat su (ne)postupanja prethodnog rukovodstva UIKS.

U prvom slučaju, zatvorenik C. J. je naveo da ga je u decembru 2022. godine pet pripadnika sprovodničke službe fizički zlostavljalo u sobi (tuklo po glavi), nakon čega je premješten u samicu, gdje je boravio gotovo dva mjeseca.[144]

Ombudsman je utvrdio da UIKS nije uložio iskrene napore da utvrdi sve relevantne činjenice i razjasni navode o zlostavljanju, već se pretežno bavio disciplinskom odgovornošću zatvorenika. Dodatno, konstatovano je da su službenici obezbjeđenja tokom pretresa prostorije uništili i oštetili lične stvari zatvorenika (aparat za mjerenje pritiska, televizor, risiver i kasetu), što je ukazivalo na grubo postupanje.

142 Odluka o pokretanju disciplinskog postupka, U-DP br.11/25 od 20. 11. 2025. godine.
143 Rješenje ODT Bijelo Polje, Tu SPI br. 1/26-2 od 22. 1. 2026. godine.
144 Mišljenje br. 127/23 od 6. 6. 2023. godine.

U dopuni izjašnjenja UIKS je akcenat stavio na navodnu krivicu zatvorenika, dostavljajući i njegovu pisanu izjavu o odustajanju od pritužbe, koja je, prema ocjeni Ombudsmana, data u prisustvu službenika UIKS-a i pomoćnika direktora, što je dovelo u pitanje njenu dobrovoljnost.

U drugom predmetu, u martu 2022, zatvorenica je podnijela pritužbu na postupanje službenice obezbjeđenja.[145] Navela je da je bila radno angažovana u vešeraju, a da zbog terapije koju je primala nije uvijek mogla ustajati na vrijeme. Tokom kritične situacije, službenica ju je navodno, nakon što je od nje zatraženo da napiše izjavu, fizički povrijedila – gurala u predjelu stomaka, čupala za kosu i verbalno joj prijetila. Zatvorenica je, zbog prethodnih iskustava s odmazdom, osjećala strah da će biti dodatno kažnjena ili oštećena. Incident je prijavila načelnici i porodici, ali nije bila saslušana, niti su prikupljeni drugi raspoloživi svjedoci.

U izjašnjenju, UIKS je navode pritužbe ocijenio neistinitim i neutemeljenim, oslanjajući se isključivo na izjave službenice i nadzornice, koja je naknadno negirala prethodno saznanje o incidentu. Nisu preduzete druge temeljne, blagovremene i razumne mjere kako bi se ozbiljni navodi o zlostavljanju istražili.

Ombudsman je ocijenio da ovakvo postupanje ne ispunjava standard efikasne i djelotvorne istrage, koji zahtijeva da država uloži iskren napor da razjasni sve okolnosti prijavljenog zlostavljanja. Iako se iz ovih koraka ne zahtijeva da se zlostavljanje mora dokazati kao istinito, jasno je da UIKS nije uložio takve napore, već je pokušao zataškati pritužbu.

Analizom pokrenutih disciplinskih postupka, zaključuje se da nijedan od ovih predmeta ni nakon ocjene Ombudsmana nije doveo do preispitivanja disciplinske odgovornosti službenika.

145 Mišljenje br. 253/22 od 24. 6. 2022. godine.

8.3. Zaključak

U posljednje četiri godine (2022–2025), prosječan broj zatvorenika i pritvorenika u UIKS bio je oko 1300 godišnje. U istom periodu zabilježeno je osam incidenata u kojima su službenici navodno zloupotrijebili ovlašćenja ili fizički zlostavljali lica lišena slobode. Od tih slučajeva UIKS je pokrenuo disciplinski postupak u šest (od kojih je u dva do kraja 2025. donio i odluku), dok u dva nije.

Istovremeno, prema podacima državnog tužilaštva, UIKS je samo tokom 2025. godine tužilaštvu proslijedio čak 35 predmeta, što ukazuje na značajan raskorak između broja prijavljenih slučajeva i broja pokrenutih disciplinskih postupaka, te otvara pitanje dosljednosti i transparentnosti u postupanju po navodima o zlostavljanju.

I tokom posljednje posjete CPT-a Crnoj Gori, u novembru 2025, delegacija je primila pritužbe zatvorenika na fizičko zlostavljanje od strane zatvorskog osoblja. Navodi su uključivali prebijanja od strane zatvorskih službenika u prostorijama koje nisu pokrivene video-nadzorom, poput samica.

Uprkos svemu tome, UIKS nema podatke o tome da li se protiv njihovih službenika vode krivični postupci, niti vode evidenciju o broju krivičnih prijava ili obavještenja koja su, zbog sumnje na torturu, uputili nadležnim državnim tužilaštvima.[146]

Još od 2008. godine CPT zahtjeva od ZIKS/UIKS da se izvještaji o navodima o torturi sistematično dostavljaju nadležnom tužiocu,[147] i od tada nisu razvijeni djelotvorni **mehanizmi institucionalne odgovornosti i koordinacije** između UIKS-a i tužilaštva. U tom smislu, neophodno je unaprijediti praksu **obaveznog i pravovremenog obavještavanja tužilaštava**

146 Rješenja UIKS, U-SPI br.7/25 od 18. 8. 2025. i U-SPI br. 1/26 od 19. 1 2026. godine.
147 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2008, tač. 20, Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2013, tač. 25, Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 38.

o svim navodima o zlostavljanju[148] i uvesti vođenje evidencije o podnijetim obavještenjima i statusu, odnosno ishodima tih postupaka.[149] Iako je sastanak između UIKS i Državnog tužilaštva održan početkom 2025. godine na ovu temu pozitivan pomak ka rješavanju problema, neophodno je da UIKS uspostavi preciznu bazu podataka koja će omogućiti praćenje ishoda svih evidentiranih slučajeva.

Takve uredne i sveobuhvatne evidencije bi omogućile primjenu zakonom predviđenih mjera prema službenicima protiv kojih su pokrenuti krivični ili disciplinski postupci zbog teških povreda službene dužnosti, budući da zakon jasno predviđa mogućnost ograničenja ili oduzimanja ovlašćenja, privremenog raspoređivanja ili suspenzije u slučajevima kada njihovo prisustvo šteti interesu organa.[150]

Iako je suspenzija zatvorskih službenika u slučaju sumnje na torturu u zakonu postavljena kao fakultativna mjera,[151] prema praksi ESLJP[152] i CPT, ona je obavezna do okončanja krivičnog postupka.[153] Ovaj standard služi kao ključna garancija zaštite lica lišenih slobode i sprječavanja daljnjeg zlostavljanja, dok traje istraga protiv službenika. Izostanak evidencija onemogućava efektivnu odgovornost, ostavlja prostor za nekažnjivost i dovodi u pitanje zaštitu prava lica lišenih slobode. Isti problem je konstatovan i u prethodnom izvještaju HRA za period 2020–2021, uz preporuku da se ova praksa unaprijedi, što do danas nije učinjeno.[154]

148 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2008, tač. 20, Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2013, tač. 25, Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 38.
149 Djelotvornost istraga zlostavljanja u Crnoj Gori 2020-2021, op. cit, str. 28.
150 Zakon o državnim službenicima i namještenicima, čl. 111.
151 Isto.
152 Vidi npr: Yeşil and Sevim v. Turkey, br. predstavke 34738/04, od 5. 7. 2007, § 37; Türkmen v. Turkey, br. predstavke 43124/98, od 19. 12. 2006, § 53; Ateşoğlu v. Turkey, § 25; Valeriu and Nicolae Rosca v. Moldova, § 73; Cestaro v. Italy, § 210.
153 Izvještaj CPT o posjeti Crnoj Gori 2022, tač. 31.
154 Djelotvornost istraga zlostavljanja u Crnoj Gori 2020-2021, op. cit, str. 28.

9. SPECIJALNA BOLNICA ZA PSIHIJATRIJU „DOBROTA“ KOTOR

9.1. Nadležnost

Kada se u Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota“ Kotor (SBP) pojavi sumnja na zlostavljanje pacijenata, direktor SBP je nadležan da odluči o pokretanju disciplinskog postupka protiv zaposlenih i o preduzimanju drugih mjera u okviru ustanove, u skladu sa važećim propisima i internim aktima.[155]

Istovremeno, prijava ili saznanje o mogućem zlostavljanju dostavlja se unutrašnjim mehanizmima zaštite, prije svega Zaštitniku prava pacijenata i Savjetu za zaštitu mentalno oboljelih lica[156] i/ili organima izvan ustanove: Ombudsmanu, Upravi policije i/ili državnom tužilaštvu.[157]

Iako Protokol SBP o postupanju u slučajevima prijava navoda o mučenju i drugim oblicima zlostavljanja pacijenata obavezu direktora ustanove da slučaj prijavi Upravi policije i državnom tužilaštvu predviđa kao fakultativnu, direktor je po zakonu dužan da prijavi svaki slučaj u kojem postoje indicije da je izvršeno krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti.[158]

155 Protokol o postupanju u slučajevima prijave navoda o mučenju i drugim oblicima zlostavljanja pacijenata, ZU Specijalna bolnica za psihijatriju „Dobrota“ Kotor, 2018.
156 Zaštitnik prava pacijenata je interno tijelo ustanove zaduženo za prijem i razmatranje pritužbi pacijenata, zaštitu njihovih prava i davanje preporuka rukovodstvu, dok Savjet za zaštitu mentalno oboljelih lica ima savjetodavnu i nadzornu ulogu u pogledu poštovanja prava pacijenata sa mentalnim smetnjama. Ova tijela u okviru svojih nadležnosti razmatraju navode iz prijave, sprovode odgovarajuće provjere i sačinjavaju izvještaje sa nalazima i preporukama, pri čemu postupaju samostalno i nezavisno od direktora ustanove.
157 Protokol o postupanju u slučajevima prijave navoda o mučenju i drugim oblicima zlostavljanja pacijenata, op. cit.
158 ZKP, čl. 254.

Direktor može prijavu ili predmet uputiti i Etičkom komitetu ustanove,[159] kao stručnom tijelu koje razmatra pitanja profesionalne etike i eventualnog neetičkog ponašanja zdravstvenih radnika prema pacijentima, kao i Komisiji za kontrolu kvaliteta,[160] koja je nadležna za praćenje i ocjenu kvaliteta pruženih zdravstvenih usluga, uključujući sprovođenje unutrašnjih revizija u konkretnim slučajevima.

Što se tiče nadzora nad radom SBP, Ombudsman u okviru svog mandata NPM redovno sprovodi posjete ustanovi, radi prevencije torture i drugih oblika zlostavljanja. Na osnovu nalaza iz tih posjeta, ima ovlašćenje da po sopstvenoj inicijativi formira predmete i pokrene postupke, čak i u odsustvu pojedinačnih prijava pacijenata.

Takođe, Ministarstvo zdravlja je to koje vrši upravni i stručni nadzor nad radom zdravstvenih ustanova, uključujući SBP. Ministarstvo je nadležno da, po sopstvenoj inicijativi ili na osnovu saznanja dobijenih od drugih tijela, sprovede inspekcijski nadzor, naloži mjere za otklanjanje uočenih nepravilnosti i prati njihovo izvršenje, što je od posebnog značaja imajući u vidu ograničene domete isključivo unutrašnjih mehanizama kontrole.

Pacijenti u psihijatrijskim ustanovama su, prema međunarodnim standardima i praksi ESLJP, prepoznati kao posebno ranjiva grupa, usljed njihove potpune ili djelimične zavisnosti od osoblja, ograničene mogućnosti kontrole uslova boravka i otežanog pristupa mehanizmima zaštite. Iz tog razloga, država ima pojačanu pozitivnu obavezu da obezbijedi jasno definisane, djelotvorne i međusobno usklađene mehanizme prevencije, prijavljivanja, nadzora i procesuiranja svakog oblika zlostavljanja u ovim ustanovama, kao i da osigura stvarnu, a ne samo formalnu odgovornost zaposlenih i nadležnih institucija.

159 Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Sl. list CG, br. 91/25, čl. 84.

160 Pravilnik o bližim uputstvima za obavljanje monitoringa i uspostavljanje procesa evaluacije, sa indikatorima i kriterijumima pomoću kojih se vrši monitoring, odnosno evaluacija kvaliteta zdravstvene zaštite, Sl. list Crne Gore, broj 17/2015".

9.2. Pregled postupanja

U posljednje četiri godine (2022-2025) u SBP nisu pokrenuti niti okončani disciplinski postupci protiv zaposlenih zbog zlostavljanja pacijenata,[161] niti ustanova raspolaže informacijama o vođenju krivičnih postupaka po tom osnovu.[162]

Međutim to ne znači da takvih slučajeva u ovom periodu nije bilo. Naprotiv, dostupni podaci ukazuju da su u najmanje dva ozbiljna i dokumentovana predmeta postojali osnovi za disciplinsku i krivičnu odgovornost zaposlenih, uključujući slučajeve u kojima je Ombudsman utvrdio povrede prava pacijenata usljed nasilnog postupanja. Uprkos tome, SBP nije pokrenula disciplinske postupke protiv odgovornih zaposlenih, nije blagovremeno o tome obavijestila državno tužilaštvo, niti je obezbijedila djelotvornu saradnju sa Ombudsmanom radi ispitivanja navoda o zlostavljanju.

Prvi takav slučaj odnosi se na medicinskog tehničara G. Đ, protiv kojeg je u decembru 2023. godine Ombudsmanu podnijeta pritužba sa navodima o fizičkom zlostavljanju pacijentkinje, tj. da ju je „krvnički pretukao".[163]

Ombudsman je u svom mišljenju ukazao na ozbiljne propuste u postupanju tadašnjeg direktora SBP A.M. i Zaštitnice prava pacijenata. Utvrđeno je da SBP nije preduzela preventivne korake da spriječi zlostavljanje, nije bilo zakonitog i blagovremenog reagovanja, nije obaviještena Uprava policije niti nadležno tužilaštvo, nije pokrenut disciplinski postupak, niti je omogućeno dostavljanje tražene dokumentacije i uvid u spise i dokumenta, usljed čega je utvrđena povreda procesnog aspekta čl. 3 EK. Sve to ukazuje na nastojanje da se događaj prikrije.

161 Rješenja SBP, UP. Br. 01-037/25-307-2 i UP. Br. 01-037/25-307-3 od 5. 8. 2025. i UP. Br. 01-037/26-12/2 od 12. 1. 2026. godine.
162 Isto.
163 Mišljenje Ombudsmana, br. 01-49/24-5 od 19. 6. 2024. godine.

Ombudsman je, nakon donošenja u junu 2024, mišljenje dostavio ODT u Kotoru radi ispitivanja krivične odgovornosti G. Đ, ali i svih koji su za zlostavljanje znali ili su mogli da znaju, a nisu ga blagovremeno prijavili. Zbog preopterećenosti, predmet je u oktobru 2025. godine delegiran ODT u Baru, koje ispituje da li u postupanju G.Đ. postoje obilježja krivičnog djela mučenje iz čl. 167.[164] Predmet se nalazi u fazi izviđaja, ali zbog ozbiljnosti kvalifikacije ne postoji bojazan od zastare.[165]

Ombudsman je mišljenje uputio i Ministarstvu zdravlja, sa ciljem ukazivanja na ometanje rada Zaštitnika i preduzimanja odgovarajućih mjera u vezi s tim.

Uprkos utvrđenim povredama i težini nalaza, protiv medicinskog tehničara nije pokrenut disciplinski postupak, niti je slučaj blagovremeno prijavljen nadležnim organima, iako je SBP imala jasnu zakonsku i profesionalnu obavezu da to učini. Naknadno je utvrđeno da su protiv istog zaposlenog vođeni disciplinski postupci isključivo zbog povreda radne discipline koje nisu bile povezane sa zlostavljanjem pacijenata,[166] što ukazuje na selektivnu primjenu disciplinskih mehanizama i institucionalno minimiziranje nasilja nad pacijentima.

164 Odgovor ODT Bar od 22. 1. 2026. godine.

165 Takav scenario se već dogodio u predmetu protiv medicinskog tehničara D. P, optuženog za zlostavljanje sedam pacijenata. Iako je u prvom stepenu osuđen u januaru 2020. godine, postupak je okončan odbijanjem optužbe zbog nastupanja zastare, do koje je došlo prvenstveno zbog toga što zaposleni u SBP, predvođeni tadašnjim direktorom D. Č, nisu blagovremeno prijavili krivično djelo ni Ombudsmanu ni tužilaštvu, a postupak potom nije vođen po hitnom postupku. Viši sud je, odlučujući po žalbi, utvrdio da je zastara nastupila 17 dana prije nego što im je predmet dostavljen, zbog čega nisu mogli donijeti bilo kakvu odluku u vezi sa krivičnom odgovornošću. Nakon obustave krivičnog postupka, D.P. je sudskim putem poništio otkaz, vraćen je na posao i ostvario pravo na isplatu ukupno 29.000 eura po osnovu neisplaćenih zarada i naknade štete.

166 Jedan disciplinski postupak protiv G. Đ. pokrenut je 2023. godine zbog vrijeđanja i prijetnji upućenih kolegama, a drugi 2024. godine zbog zloupotrebe službenog položaja i falsifikovanja potvrde na odloženo plaćanje prilikom kupovine u jednoj firmi. Prvi disciplinski postupak okončan je izricanjem mjere umanjenja mjesečne zarade od 20% za jedan mjesec, dok je drugi završen prestankom radnog odnosa. SBP je drugi slučaj prijavila državnom tužilaštvu, gdje se predmet nalazi u fazi izviđaja.

Sličan obrazac uočen je i u drugom dokumentovanom slučaju, u kojem je stomatolog S.R. u junu 2020. godine fizički napao pacijenta i nanio mu teške tjelesne povrede.[167] Iako je njegova krivična odgovornost potvrđena pravosnažnom presudom još 2021. godine, tadašnji direktor SBP P. A. nikada nije pokrenuo disciplinski postupak, zbog čega je disciplinska odgovornost u međuvremenu zastarjela, a zaposleni je nastavio da radi u ustanovi.

U oba slučaja, Ombudsman je konstatovao izostanak pune i blagovremene saradnje SBP, uključujući nedostavljanje tražene dokumentacije i informacija neophodnih za ispitivanje navoda o nepravilnosti. Takvo postupanje predstavlja ozbiljan institucionalni problem jer onemogućava nezavisnu kontrolu i ukazuje na zatvorenost ustanove u predmetima koji se tiču zlostavljanja pacijenata.

Ministarstvo zdravlja ni u jednom slučaju nije preduzelo nikakve radnje kako bi obezbijedilo zakonito postupanje SBP, niti je iskoristilo svoja nadzorna ovlašćenja da reaguje na izostanak saradnje sa Ombudsmanom, sankcioniše odgovorne ili spriječi dalje kršenje prava pacijenata. Kao krovna institucija nadležna za rad zdravstvenih ustanova, Ministarstvo time snosi posebnu odgovornost, jer je uprkos formalnom postupanju u dijelu dostavljanja dokumentacije, propustilo da uspostavi efektivnu kontrolu i odgovornost, čime je doprinijelo tolerisanju nezakonitog postupanja i dodatnom učvršćivanju kulture nekažnjivosti u predmetima koji se tiču zlostavljanja pacijenata.

Pored dokumentovanih slučajeva fizičkog nasilja, zabilježili smo i prakse koje mogu predstavljati ponižavajuće i nečovječno postupanje, uključujući neprimjerene uslove kupanja, bolnu primjenu mjera prinude, vezivanje pacijentkinja i neadekvatnu komunikaciju zdravstvenih radnika

167 Mišljenje Ombudsmana, br. 390/24 od 4. 12. 2024. godine.

prema osobama u posebno ranjivom položaju.[168] Iako ove prakse nisu rezultirale disciplinskim ili sudskim postupcima, njihov kontinuitet ukazuje na dublje sistemske slabosti u zaštiti dostojanstva pacijenata.

Dodatno, Agencija za nacionalnu bezbjednost je kao primjer ranije registrovanih zloupotreba navela i dešavanja u SBP, gdje su evidentirani ozbiljni bezbjednosni propusti, uključujući slučajeve u kojima su zatvorenici bez odobrenja napuštali bolničke prostorije, kao i neovlašćene ulaske u te objekte.[169]

Na iste obrasce sistemskih propusta ukazuju i nalazi međunarodnih nadzornih tijela. Tako je CPT, u svojim preliminarnim zapažanjima sa posjete Crnoj Gori sprovedene u novembru 2025. godine, identifikovao praksu mehaničkog sputavanja pacijenata pred drugim pacijentima, nedostatak fizičke, proceduralne i relacione bezbjednosti kompatibilne sa bezbjednom forenzičkom zdravstvenom zaštitom, odsustvo standardizovanih procesa procjene rizika (npr. strukturisana profesionalna procjena – Structured Professional Judgement) u forenzičkoj zaštiti, kao i primjenu restriktivnih mjera prema dobrovoljnim pacijentima, uključujući izolaciju, fiksaciju i hemijsko sputavanje, pri čemu su ovi strukturni nedostaci praćeni i navodima o prekomjernoj upotrebi sile, naročito u vezi sa primjenom mehaničke fiksacije, što je, prema ocjeni CPT-a, djelimično posljedica nedovoljne obučenosti osoblja u tehnikama obuzdavanja uznemirenih pacijenata.

Sagledani u cjelini, ovi nalazi ukazuju da formalni izostanak disciplinske i krivične odgovornosti u SBP nije posljedica odsustva zlostavljanja, već nedjelotvornog i selektivnog sistema reagovanja, obilježenog slabom

168 Pacijentkinja kojoj je HRA pružila besplatnu pravnu pomoć nakon prinudnog smještaja u SBP, navela je da su pacijentkinje morale da stoje nage i čekaju red za tuširanje, što je kod nje izazvalo osjećaj poniženja i povrede dostojanstva. Takođe je navela da su pacijentkinje vezivane, da su trpjele bolove tokom primjene mjera prinude, kao i da su pojedini zdravstveni radnici, posebno na prijemnom odjeljenju, prema njima komunicirali na uvredljiv i neprimjeren način.

169 Teški kriminal prolazi kroz rešetke: Podaci ANB-a pokazuju da pritvoreni članovi OKG ne miruju ni iza zatvorskih zidina, portal Vijesti, 22. 1. 2026.

unutrašnjom kontrolom, nesaradnjom sa nadzornim institucijama i tolerisanjem ozbiljnih povreda profesionalnih standarda.

Takvo stanje je nespojivo sa pozitivnim obavezama države koje proizlaze iz člana 3 EK, prema kojima je država dužna da obezbijedi efikasnu prevenciju, pravovremenu istragu i sankcionisanje svih oblika zlostavljanja, naročito u institucijama zatvorenog tipa u kojima borave osobe u posebno ranjivom položaju. U tom smislu, stanje u SBP ukazuje na hitnu potrebu za suštinskim unapređenjem sistema kontrole i odgovornosti, kao i za jasnim institucionalnim distanciranjem od praksi koje ugrožavaju dostojanstvo i bezbjednost pacijenata.